

Regeringens skrivelse 2005/06:57

En svensk Asienpolitik

Regeringens skrivelse

2005/06:57

En svensk Asienpolitik

Skr.
2005/06:57

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 15 december 2005

Göran Persson

Laila Freivalds
(Utrikesdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redovisar regeringen sin Asienpolitik inom ett antal viktiga områden som demokrati och mänskliga rättigheter, handel och investeringar, utvecklingssamarbete, miljö, forskning och utbildning, folkrörelser och gränsöverskridande nätverk samt kultur, information och Sverigefrämjande. Utgångspunkten är Sveriges intressen och ansvarstaganden som de kommer till uttryck i vårt internationella agerande, önskan att främja vår välfärd genom sysselsättning och tillväxt samt de asiatiska ländernas egna mål och behov. Målsättningen är fortsatt att skapa varaktiga, fördjupade och ömsesidiga förbindelser.

1	Inledning och slutsatser	4
2	Asiens växande roll i världen	7
2.1	Asiens växande roll i världsekonomin	7
2.2	Asiens växande andel av världens energikonsumtion	12
2.3	Asiens ökade regionala och globala miljöpåverkan	13
2.4	Asiens växande säkerhetspolitiska roll	13
2.5	Asiens växande roll som biståndsgivare	15
2.6	Asiens roll i det regionala och multilaterala samarbetet	15
2.7	Asien i ett framåtblickande perspektiv	17
3	Utvecklingen under de senaste tre åren	17
3.1	Ekonomisk utveckling, handel och direktinvesteringar	18
3.2	Millennieutvecklingsmålen och fattigdomsbekämpning	23
3.3	Miljö	27
3.4	Demokrati, mänskliga rättigheter, jämställdhet och arbetsvillkor	32
3.5	Säkerhetspolitisk utveckling	41
4	Uppföljning av Asienstrategin	45
4.1	Ekonomisk utveckling, handel och näringslivsfrämjande	45
4.2	Fattigdomsbekämpning	47
4.3	Miljö	49
4.4	Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet	52
4.5	Säkerhetspolitik	55
4.6	Forskning och högre utbildning	56
4.7	Samarbete mellan enskilda organisationer och nätverksbyggande	58
4.8	Kultursamarbete, informationsverksamhet och Sverigefrämjande	59
5	En svensk Asienpolitik	61
5.1	Övergripande målsättningar och prioriteringar	61
5.2	Ekonomisk utveckling, handel och näringslivsfrämjande	62
5.3	Fattigdomsbekämpning	66
5.4	Miljö	69
5.5	Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet	73
5.6	Säkerhetspolitik	75
5.7	Mellanfolkligt samarbete inom utbildning, forskning, folkrörelser och kultur	77
6	Sveriges bilaterala relationer med länder och ekonomier i Asien	80
6.1	Afghanistan	80
6.2	Bangladesh	83
6.3	Burma	85
6.4	Filippinerna	86
6.5	Hongkong	89
6.6	Indien	90
6.7	Indonesien	93
6.8	Japan	95
6.9	Kambodja	98

6.10	Kina.....	100	Skr. 2005/06:57
6.11	Laos.....	104	
6.12	Malaysia.....	106	
6.13	Mongoliet.....	107	
6.14	Nepal.....	109	
6.15	Nordkorea.....	110	
6.16	Pakistan.....	112	
6.17	Singapore.....	115	
6.18	Sri Lanka.....	117	
6.19	Sydkorea.....	119	
6.20	Taiwan.....	121	
6.21	Thailand.....	123	
6.22	Vietnam.....	125	
6.23	Östtimor.....	127	
	Bilaga 1 - Förkortningar.....	130	
	Bilaga 2 - FN:s konventioner.....	133	
	Bilaga 3 – Besöksutbyte på hög nivå mellan Sverige och Asien maj 2002-december 2005.....	134	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 15 december 2005.....	139	

1 Inledning och slutsatser

I mars 1999 överlämnade regeringen skrivelsen *Framtid med Asien. En svensk Asienstrategi inför 2000-talet* (Skr. 1998/99:61) till riksdagen. Riksdagen antog den föreslagna strategin och denna har varit vägledande för regeringens Asienpolitik sedan dess. Huvudbudskapet i den ursprungliga Asienstrategin var, Asienkrisen till trots, att Asien som region var av klart växande betydelse och att det var i Sveriges intresse att bredda och fördjupa relationerna. Tre år senare gjordes en uppdatering, *Framtid med Asien – en uppföljning av regeringens Asienstrategi* (Ds 2002:24), som lades fram våren 2002.

Ytterligare tre år har nu förflutit. Utvecklingen i Asien går mycket snabbt, inte minst på det ekonomiska området. Vi har därför funnit det motiverat att göra en ny tillbakablick och uppdatera strategin.

Asienstrategin omfattar Afghanistan och länderna österut. Kapitel 2 ger en bild av Asiens växande roll i världen. Kapitel 3 analyserar de senaste tre årens utveckling med avseende på fem huvudteman som behandlas i Asienstrategin (ekonomisk utveckling, fattigdom, miljö, demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet, samt säkerhetspolitisk utveckling). Det är svårt att dra gränser mellan dessa fem områden och de är alla ömsesidigt beroende av varandra. Vi har dock valt att presentera dem i fem separata avsnitt i enlighet med den ursprungliga Asienstrategin. Kapitel 4 redogör för åtgärder som genomförts under de senaste tre åren med anledning av strategins prioriteringar. Kapitel 5 presenterar en uppdaterad Asienstrategi för de kommande tre åren. Kapitel 6, slutligen, ger en bild av länder och ekonomier i Asien och Sveriges bilaterala relationer med dessa.

Asienstrategin i ljuset av Sveriges politik för global utveckling

I december 2003 fattade riksdagen beslut om en svensk politik för global utveckling (PGU) baserad på regeringens proposition ”Gemensamt ansvar. Sveriges politik för global utveckling” (prop. 2002/03:122). Det övergripande målet för Sveriges politik är att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Alla politikområden ska samverka och bidra till arbetet med att bekämpa fattigdom. Politiken ska vidare präglas av ett rättighetsperspektiv liksom fattiga människors perspektiv på utveckling. Detta innebär att analys, bedömningar och åtgärder ska sätta den enskilda människan och hennes rättigheter i centrum.

Politiken för global utveckling innebär att vi i arbetet med bilaterala och regionala frågor i Asien ska identifiera processer och frågor där vi inom olika politikområden kan bidra till målet om en rättvis och hållbar global utveckling. Insatser inom olika politikområden ska komplettera och förstärka varandra och ansträngning ska göras för att undvika att insatser motverkar varandra. Likaså är samverkan över nationsgränser, inte minst inom EU, av vikt för att politiken ska få ordentligt genomslag.

Huvudansvaret för enskilda länders utveckling ligger hos respektive lands regering. Samtidigt påverkas ett lands förutsättningar av andra

länders agerande inom en mängd områden. Samstämmigheten mellan olika politikområden ska därför stärkas i syfte att göra den samlade politiken mer utvecklingsfrämjande.

Asienstrategin, som täcker flera politikområden, utgör ett tillfälle till en helhetssyn på vår politik gentemot Asien: dels genom möjligheten att säkerställa att vårt agerande inom olika politikområden är förenligt med det övergripande målet om en rättvis och hållbar global utveckling; dels genom att få en översikt över möjligheter till samverkan med andra bilaterala, regionala och multilaterala aktörer.

För att arbetet för en rättvis och hållbar utveckling ska leda till resultat räcker det inte att bara Sverige agerar på ett samstämmigt sätt för att bidra till minskad fattigdom och en hållbar global utveckling. Politiken för global utveckling är därför också viktig i våra dialoger och kontakter med de rikare länderna i Asien. Genom dialog bör vi försöka påverka deras agerande på olika politikområden och i multilaterala fora och deras finansiella bidrag till utvecklingssamarbetet. Medlemskapet i EU innebär dessutom att vi har ytterligare en viktig plattform att utnyttja för att agera på områden som är prioriterade i våra relationer med Asien. Det ställer samtidigt krav på att vi verkar för att EU för en politik gentemot Asien där en rättvis och hållbar global utveckling tydliggörs som det övergripande målet.

Slutsatser

Flertalet av de mål som fastslogs i Asienstrategin känns i hög grad relevanta även i denna uppdatering. Skälen för att fördjupa relationerna med Asien har sju år efter strategins antagande ytterligare förstärkts - världens utveckling under det kommande seklet är nära förbunden med utvecklingen i Asien. De snabba förändringar som sker i flera av regionens länder får tydliga globala konsekvenser. För en liten öppen ekonomi som den svenska innebär det stora möjligheter och utmaningar.

Genomgången i kapitel 3 visar tydligt att Asien är en heterogen region. Länder och territorier uppvisar stora skillnader i bl.a. politiska och ekonomiska system och utvecklingsnivåer. Regionen rymmer såväl demokratier som enpartistater; såväl världens fattigaste länder som Japan med en högre per capita inkomst än Sverige; såväl världens mest öppna ekonomier som slutna länder, et.c. Av det faktum att Asien inte är en enhet i annat än geografisk mening följer att fördjupade relationer kräver långsiktiga och diversifierade satsningar som omfattar politiska relationer, handels- och investeringsfrämjande, utvecklingssamarbete, miljösamarbete, forskningssamarbete och utbildning, folkrörelsekontakter, kultursamarbete och information och Sverigefrämjande:

1. Ett tätare och bredare besöksutbyte är ett viktigt led i arbetet med att öka förståelsen för regionen och dess förändringar samt att bredda och fördjupa det ömsesidiga samarbetet med Asien.
2. Regeringen ska verka för att EU:s närvaro i och relationer med regionen fördjupas och att EU blir en aktiv och engagerad partner. Regeringen ska inom EU driva större samordning och

sammanhållning för att med kraft driva målen inom demokrati, mänskliga rättigheter, handel, miljö, hälsa och säkerhetspolitik gentemot länder i Asien.

3. Samstämmigheten mellan olika politikområden ska stärkas i syfte att göra den samlade politiken mer utvecklingsfrämjande. Genom PGU stärks förslagen om ökad samordning och samstämmighet mellan olika politikområden, ökad givarsamordning och harmonisering och ökad uppslutning kring ländernas egna prioriteringar.
4. De förslag som lyftes fram på det ekonomiska området i uppföljningen känns fortsatt relevanta. Asiens betydelse i världsekonomin fortsätter att öka vilket understryker vikten av att Sverige och EU verkar för att utveckla de ekonomiska förbindelserna med regionen som helhet.
5. Det finns ett behov av att fortsatt stödja de asiatiska utvecklingsländernas reformarbete och fortsatta integrering i den globala ekonomin. Att utvecklingsländerna kan tillgodogöra sig de möjligheter världshandeln ger är en av regeringens högst prioriterade mål på den handelspolitiska dagordningen.
6. De förslag som rör fattigdomsbekämpning i den förra uppdateringen äger fortsatt giltighet. Även om merparten av länderna i Asien ser ut att uppnå det första millennieutvecklingsmålet om halverad fattigdom till 2015 lever majoriteten av världens fattiga i Asien, och ett antal länder har problem med att klara övriga millennieutvecklingsmål.
7. Regeringen kommer i sitt samarbete med länderna i Asien även fortsättningsvis att ge hög prioritet åt mänskliga rättigheter och demokratifrågor. Arbetet syftar till att stödja och förstärka den långsiktiga trend som kan skönjas i Asien mot ökad demokratisering och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna.
8. Miljöfrågorna kommer att kräva fortsatt fokus under lång tid framöver. Sverige måste agera genom alla de kanaler som finns till vårt förfogande. Genomslaget för miljörelaterade insatser förstärks dessutom om man kan finna en kombination med stöd på global, regional och lokal nivå.
9. De förslag som formulerades på det säkerhetspolitiska området i uppföljningen är idag än mer relevanta. Regeringen finner det angeläget att engagera sig och EU än starkare på detta område, bilateralt liksom genom samarbete inom regionala och internationella organ.
10. I Sverige måste vi fortsätta att överväga hur vi ännu bättre ska tillvarata det mellanfolkliga samarbetet med Asien inom högre utbildning, forskning, folkrörelser och kultur i en värld där den asiatiska kontinenten får allt större betydelse.

Utvecklingen i världen under det kommande seklet kommer att vara nära förbunden med utvecklingen i Asien. Det gäller grundläggande internationella förhållanden som fred och säkerhet, klimatförändringar, demokrati och respekten för mänskliga rättigheter, ekonomisk och social utveckling, energiefterfrågan och stabiliteten i världsekonomin. Det gäller även Sveriges möjligheter att genom FN, EU och andra multilaterala institutioner hantera gemensamma utmaningar i syfte att åstadkomma globalt hållbar utveckling. Detta konstaterades redan i den första Asienstrategin. Utvecklingen under de sju år som gått sedan dess visar ännu tydligare Asiens betydelse för världens utveckling. Asiens vikt har ökat i alla dessa sammanhang, en trend som kommer att fortsätta. Vi har därför valt att ägna ett särskilt kapitel åt att belysa Asiens växande roll i världen.

2.1 Asiens växande roll i världsekonomin

Den snabba utvecklingen i Asien under de senaste åren har inneburit att de asiatiska ekonomierna nu spelar en betydande roll i världsekonomin. Fyra av världens elva största ekonomier finns i Asien: Japan, Kina, Sydkorea och Indien. En tillväxt som vida överstiger det globala genomsnittet har inneburit en snabbt växande andel av *världsekonomin*. Asien svarar idag för ca 22 procent av världens BNP. Det är fortfarande en mindre andel än USA (som svarar för närmare 30 procent) men motsvarar euroområdet storlek. Östasien dominerar med 18 procent av världsekonomin. Sydöstasiens andel är knappt två procent, medan Sydasiens trots sin stora folkmängd motsvarande en femtedel av världens befolkning endast svarar för drygt två procent av världsekonomin.

Japan intar en särställning med regionens största och världens näst största ekonomi, motsvarande ca 11,5 procent av världens BNP. Det är nästan tre gånger större än regionens näst största ekonomi, Kina. Japans ekonomi är även större än övriga Asien sammantaget. Kinas höga tillväxt medför dock att Kinas andel ökar snabbt, från ca 1,5 procent av världens BNP 1990 till fyra procent 2004. Flera år av låg tillväxt i Japan har å andra sidan inneburit att Japans andel krympt.

Uttryckt i *köpkraftsjusterade termer* motsvarar Asiens andel av världens BNP en tredjedel, med Kina, Japan och Indien som världens andra, tredje och fjärde största ekonomier (efter USA).

I många asiatiska länder är det exportsektorn som drivit den höga tillväxten. Till följd av höga tillväxtsiffror för både export och import ökar Asiens andel av *världshandeln* snabbt. Asien svarar för en fjärdedel av världens export. Det är en mindre andel än EU, men mer än två och en halv gånger så stor andel som USA. Kina utmärker sig med en snabbt växande andel, medan Japans andel däremot minskat. Kinas andel har ökat från knappt 2 procent 1990 till drygt 6 procent 2004 medan Japans andel minskat från 7,5 procent 1990 till drygt 5,5 procent 2004. Kina kommer redan i början av nästa decennium att vara världens största exportnation, enligt OECD. Asiens ekonomier är också betydande

importörer, med nästan en fjärdedel av världens totala import. Kina är sedan 2004 både den tredje största exportören och importören i världen.

Asien är dessutom en attraktiv marknad för *utländska direktinvesteringar*. Asiens roll som värdland för utländska direktinvesteringar är dock betydligt mindre än regionens vikt i världshandeln. Inflödet motsvarade drygt 16 procent av flödet i världen 2000-03. Kina svarade för knappt sju procent och Japan drygt en procent. Utflödet från Asiens ekonomier motsvarade drygt tio procent under samma period, varav drygt fyra procent kom från Japan. De kinesiska investeringarna i utlandet har hittills inte varit omfattande i jämförelse. Enligt UNCTAD kommer detta dock att ändras och Kina bli världens femte största källa till utländska investeringar inom kort.

Viktiga drivkrafter för Asiens snabba integration i världsekonomin

De främsta drivkrafterna för Asiens snabba integration i världsekonomin utgörs av omvärldens (främst USA:s) ökade importefterfrågan från Asien samt naturligtvis ländernas egen liberaliseringar som resulterat i ökad integrering i världsekonomin. USA har spelat en stor roll för regionens tillväxt genom stora underskott i de bilaterala handelsrelationerna med ekonomier som Singapore, Hongkong, Taiwan, Korea och Malaysia. Efter att Kina etablerade normala handelsrelationer med USA har Kina också dragit stor nytta av den amerikanska efterfrågan. USA:s dominans medför dock en viss osäkerhet, då den amerikanska ekonomins stagnation och dubbla underskott – statsbudget och handelsbalans – kan komma att tvinga fram ändringar från den amerikanska sidan. Detta skulle ha mycket långtgående konsekvenser för de asiatiska ekonomierna, då det sannolikt skulle innebära både lägre exportintäkter och växelkursförluster på de stora mängder av amerikanska statspapper som hålls av asiatiska investerare.

De asiatiska länderna har också visat en beredvillighet att integreras i världsekonomin, och har i stort anammat en ekonomisk filosofi som bygger på öppenhet och marknadsorientering. T.ex. har Kina efter 1979 låtit sig inspireras av andra lyckade exempel i Asien (och lärt av tidigare dåliga erfarenheter av inåtvända strategier) för att genomföra omfattande reformer. Trots att en dylik förändring av den ekonomiska politiken innebär omställningskostnader och slitningar inom landet, har det funnits en beredskap att acceptera riskerna. Denna pragmatism och viljan att lära från andras och egna erfarenheter skiljer Asien från t.ex. Latinamerika. Det är svårt att hitta de absoluta orsakerna till viljan att ta efter framgångsrika förebilder; möjligtvis kan konfucianismens betoning av lärande och föredömen spela en roll i sammanhanget. Det är värt att notera att viljan att lära av andra länders erfarenheter inte är en ny egenskap: redan den japanska industrialiseringen under senare delen av 1800-talet visar på framgångsrika tidiga exempel på detta.

Drivkrafter för internationell handel och direktinvesteringar

Samma faktorer som bidragit till de asiatiska ländernas integration i världsekonomin förklarar också mycket av tillväxten i utrikeshandel och

direktinvesteringar. Givet att de flesta asiatiska länder anammat en utvecklingsmodell som bygger på exportdriven tillväxt har de också genomfört reformer som skapat förutsättningar för ökad utrikeshandel. Förutom gradvis handelsliberalisering har dessa reformer ofta omfattat en liberalisering av det finansiella systemet, stöd till utvecklingen av den privata sektorn och utveckling av exportfrämjande institutioner (marknadsinformation, kvalitetskontroll etc.), utbildningssatsningar, en växelkurspolitik som gynnat export och åtgärder för att uppmuntra inflöden av direktinvesteringar.

Kombinationen av dessa reformsteg och den rikliga tillgången på relativt välutbildad och billig arbetskraft har skapat mycket starka konkurrensfördelar i de flesta arbetsintensiva industrier. De länder som ligger längst fram i denna process har också visat en stark förmåga att uppgradera sina komparativa fördelar i takt med den ökning av lönekostnaderna som följer av utvecklingen.

Den tekniska utvecklingen har också gynnat regionens integration med omvärlden. Bland annat har spridningen av utländska direktinvesteringar varit starkt beroende av förbättrad informationsteknologi och låga transportkostnader för internationell handel. Tillsammans med de framsteg som gjorts inom ramarna för GATT och WTO har dessa tekniska framsteg gjort det möjligt att dela upp industrins produktionsprocesser i olika komponenter som kunnat lokaliseras till olika länder: detta är grunden till den snabba tillväxten i utländska direktinvesteringar under de senaste årtiondena.

De asiatiska länderna har varit attraktiva för utländska direktinvesteringar tack vare sin kombination av låga lönekostnader och relativt hög utbildning och arbetsproduktivitet. I de allra flesta länderna i regionen har utländska multinationella företag agerat både på den lokala marknaden och på exportmarknaden. För att framgångsrikt bedriva sin verksamhet har de i de allra flesta fall haft ett intresse av ökad liberalisering och öppenhet. Samtidigt har de bidragit till uppkomsten av inhemska intressegrupper med liknande mål. Förutom den positiva effekt som de utländska direktinvesteringarna haft på den tekniska utvecklingen i Asien är det därför också viktigt att betona deras roll för den ekonomiska politiken. Deras verksamhet har på ett permanent sätt påverkat den politiska strukturen och skapat lokala aktörer som har ett eget intresse i fortsatt integration. Medan forskningen noggrant påvisat effekterna av utländska direktinvesteringar på lokal teknologi och produktivitet är detta ett område som hittills rönt mindre uppmärksamhet, men resultaten av de få studier som gjorts är tydliga och intressanta.

De minst utvecklade länderna ökar sin integrering i världsekonomin

Asien är långt ifrån en homogen region. Även om Asiens andel av världsekonomin och världshandeln ökat snabbt under de senaste åren finns det fortfarande flera mycket fattiga länder i regionen. Bland de länder i världen som klassificeras som minst utvecklade länder (MUL) återfinns fortfarande flera i Asien: Laos, Kambodja, Afghanistan, Bangladesh, Maldiverna, Nepal och Burma. Dessa länder har en per capita-inkomst som understiger 500 US-dollar och en marginell roll i

världsekonomin. Även Mongoliet spelar en mycket marginell roll, även om landet har en högre per capita-inkomst och inte klassas som MUL.

Denna grupp är generellt mindre integrerad i världsekonomin. De potentiella vinsterna av en ökad utrikeshandel är därför mycket stora, bl.a. genom att länderna trots små hemmamarknader kan utnyttja stordriftsfördelar, möta konkurrens utifrån och få tillgång till ny teknologi. Det är därför positivt att de asiatiska MUL, med undantag av Burma, uppvisat en mycket hög både export- och importtillväxt under de senaste åren. Kambodja är enligt UNCTAD numera den mest öppna av världens MUL. 2004 anslöt sig Kambodja och Nepal till WTO. De blev därmed de första länderna ur MUL-gruppen som blev medlemmar sedan 1995. Laos har inlett förhandlingar om medlemskap.

De globala effekterna av Kinas utveckling

Studier av effekterna av Kinas snabba utveckling visar att effekterna på den globala ekonomin som helhet är positiva, medan effekterna skiljer sig mellan länder och sektorer. De dynamiska effekterna, bl.a. högre produktivitetstillväxt och bättre resursallokering, är svåra att mäta, men är ofta störst på längre sikt. Drivkrafter för detta är bl.a. ökad konkurrens som driver fram reformer i Kina och andra länder. Vinsterna för *industri-länder* utgörs av import av billiga arbetsintensiva importvaror och ökad efterfrågan på kunskapsintensiva exportvaror. Exporten av kunskapsintensiva varor till Kina väntas fortsätta växa kraftigt. Kinas stora export av arbetsintensiva tillverkningsvaror leder till lägre relativpris på världsmarknaden, vilket gynnar länder som är nettoimportörer av dessa varor.

Vinsterna för *utvecklingsländer* består främst av ökade exportmöjligheter till Kina av både råvaror och tillverkningsvaror för sammansättning i Kina. Förlorare är utvecklingsländer som i likhet med Kina har relativt god tillgång till lågutbildad arbetskraft och som handlar lite med Kina men konkurrerar på samma marknader. De riskerar att möta lägre priser och efterfrågan på sina exportvaror. För att undvika förluster måste de öka flexibiliteten genom strukturella reformer och öka sin egen integration i världsekonomin.

Kinas ökade importefterfrågan innebär ökade relativpriser på varor importerade till Kina. Detta märks tydligt på råvaror som aluminium, stål, koppar och bomull. Förlorare är därför också länder som är nettoimportörer av dessa råvaror vars relativpris drivs upp av den ökade kinesiska efterfrågan.

Det stora flödet av utländska direktinvesteringar till Kina har inneburit vinster för Kina bl.a. genom att möjliggöra den snabba exporttillväxten, samt för utländska investerare genom möjligheten till diversifiering och vinster. En debatt pågår emellertid alltså om *outsourcing* (d.v.s. att företag köper insatsvaror och tjänster utifrån som tidigare producerades inom företaget) från industriländer till låglöneländer, däribland Kina. Flera studier visar att även om *outsourcing* ger upphov till omställningskostnader i industriländer, särskilt för lågutbildade, så är en sådan specialisering och strukturomvandling i grunden positiv för vår tillväxt.

Sedan år 2000 har tillväxtekonomierna globalt varit nettoexportörer av kapital. Detta är en viktig del i de s.k. globala obalanserna. De asiatiska tillväxtekonomierna, inte minst Kina, spelar en framträdande roll för att förklara det övergripande fenomenet. För tillväxtekonomierna som grupp globalt har bytesbalansen gjort en mycket tydlig trendmässig omsvängning, från ett sammantaget bytesbalansunderskott om 93 miljarder US-dollar 1996 till ett överskott på 336 miljarder US-dollar år 2004. Av det totala överskottet 2004 härrörde närmare 60 procent från asiatiska tillväxtekonomier.

Under perioden 1997-2001, åren efter bl.a. Asienkrisen, spelade förändringar i privata kapitalflöden till och från tillväxtekonomier en viktig roll för att förklara ländernas omsvängning från nettoimportör till nettoexportör av kapital. Sedan ett par år tillbaka har drivkrafterna förändrats. Huvudorsaken bedöms nu främst vara den valutareservuppbyggnad som fortgått i många tillväxtekonomier med det bakomliggande syftet att undvika växelkursappreciering och därmed stimulera exporttillväxt. I fokus här är Kina vars utvecklingsstrategi till stor del baseras på exportledd tillväxt, för vilken växelkursen är betydelsefull.

Under senare år har dessutom mycket kortsiktigt kapital, vad som ofta kallas "hot money", strömmat in till flera asiatiska länder, inte minst till Kina. Inflödet bedöms delvis vara motiverat av spekulation på en appreciering av asiatiska växelkurser, och har bemötts med ökade interveneringar från monetära myndigheter. Dessa flöden kan också delvis ses som ett resultat av att internationella investerare under senare år i allt högre grad sökt hög avkastning på mindre utvecklade marknader. Detta är i sin tur en effekt av en extremt låg internationell räntenivå.

Därutöver torde fortsatta brister i investeringsklimatet, såsom osäkra ägandeförhållanden och korruption, och svagheter i de lokala finansmarknadernas funktionssätt i många av länderna vara viktiga faktorer som verkar återhållande på finansiella flöden till tillväxtekonomierna. Detta påverkar också inhemska investerare. Många tillväxtekonomier lider till exempel brist på finansiella intermediärer som kan se till att nationellt sparande kommer till effektiv användning i det egna landet. Ett sådant tydligt exempel är Kina.

Signaler från de asiatiska länderna, inte minst från Kina, tyder förvisso på rörelse mot ökad valutakursflexibilitet, vilket på sikt bör innebära avtagande reservuppbyggnad. Likafullt medför den nu pågående utvecklingen en rad risker bl.a. i form av inhemsk och internationell monetär och finansiell instabilitet och ökat globalt protektionistiskt tryck.

Reservuppbyggnaden i Asien har sedan krisen 1997-98 bidragit till drastiskt förbättrade möjligheter för länderna att hantera eventuell valutainstabilitet, och minskar på så sätt både sannolikheten för och effekterna av en eventuell finansiell kris. Samtidigt är det viktigt att notera att den fortsatta uppbyggnaden och förekomsten av mycket stora valutareserver innebär kostnader för det enskilda landet och också risker för både inhemsk och internationell monetär och finansiell stabilitet. Inhemskt bidrar det till inflationstryck och kan snedvrída investeringar, och internationellt kan det exempelvis leda till alltför stora omsväng-

ningar i växelkursrörelser. Dessa kostnader och risker växer sannolikt ju längre uppbyggnaden pågår.

När det gäller de globala obalanserna bör det dock understrykas att flera regioner har en roll att spela i denna problematik. Idag råder i stort konsensus om att medlet för att minska dessa obalanser bör vara gemensamma ansträngningar från alla delaktiga parter i form av budgetkonsolidering i Förenta staterna, fortsatta strukturreformer för att öka tillväxten i EU och Japan samt ökad valutaflexibilitet och reformer av den finansiella sektorn i Asien.

2.2 Asiens växande andel av världens energikonsumtion

De stigande råoljepriserna får återverkningar på tillväxten hos de flesta länderna i världen. Asiens länder är utsatta genom en konsumtion av olja som ökar snabbt. Industristrukturen i flera asiatiska länder har en relativt stor slagsida åt energikrävande sektorer. Det gäller bl.a. Kina där många företag använder tämligen gammal och energikrävande teknologi.

En central fråga är hur långvarigt det höga prisläget kommer att bli. Asiens länder har anledning att ta energifrågorna på allvar, särskilt ifråga om säker tillgång till olja. Det internationella energiorganet, IEA, beräknar att Asien år 2030 kommer att ha en större efterfrågan på olja än USA och Kanada tillsammans och svara för 26 procent av hela världens efterfrågan på olja. Asien beräknas under tiden fram till dess svara för 42 procent av ökningen av världens efterfrågan på energi. Medan Europa och i viss mån USA importerar olja från ett vitt utbredd nät av olje-exporterande länder har Asiens import kommit i form av 12 miljoner fat om dagen från Mellanöstern och en miljon fat från Afrika, genomgående från länder med låg politisk stabilitet. Detta mönster har på senare år börjat förändras.

Asiens länder har inte bara drabbats särskilt hårt av oljeprishöjningen, de har också reagerat på ett avvikande sätt. Kina köper sedan länge genom sina statsägda bolag upp rättigheter utomlands i Asien, Mellanöstern och Afrika. På senare tid har detta också förekommit i Central- och Sydamerika, och i Venezuela följdes exemplet snabbt av indiska statsägda bolag. Eftersom USA har betraktat de exporterbara oljetillgångarna i Nord- och Sydamerika som en del av sin egen strategiska reserv väckte de kinesiska och indiska affärsuppgörelserna oro i USA. När sedan det statsägda kinesiska oljebolaget Cnooc gjorde ett försök att köpa det amerikanska oljebolaget UNOCAL, väckte detta ett så häftigt motstånd i den amerikanska kongressen att anbudet drogs tillbaka. Det visade hur känslig konkurrensen om tillgången till en säker oljetillförsel håller på att bli, inte minst mellan USA och Kina.

Konkurrensen om oljan har också skapat problem mellan länderna i Asien. Kina hävdar sedan många år rätt till olja och gas på botten av Sydkinesiska havet, där andra länder i Sydostasien redan bedriver oljeutvinning. Den frågan kan numera vara på väg mot en lösning i visst samförstånd, men i gengäld har en tvist om rättigheterna till naturgas på botten av havet mellan Japan och Kina tagit sig uttryck i demonstrationer och nationalistiska markeringar.

Den väntade bristen på olja har samtidigt skapat nya former av samarbete. Staterna i Asien har haft flera konferenser för att diskutera gemensam tillgång till energiråvaror.

Europa och Asien utgör den kontinent där världens stora tillgångar på olja och naturgas återfinns. Detta har föranlett Kinas premiärminister att inbjuda till samtal. Vissa EU-länder visar tveksamhet och har inväntat att samtal utan deltagande av USA är meningslösa. EU-kommissionen har sökt få till stånd en aktivitet för att få igång diskussioner på olika sätt. Bl.a. har konsultationer ägt rum med OPEC och Indien.

2.3 Asiens ökade regionala och globala miljöpåverkan

Asiens växande ekonomiska aktivitet leder till ökad förbrukning av världens råvarutillgångar och växande miljöproblem. Kina och Indien, vars ekonomier växer med 10 respektive 8 procent årligen och i egenskap av sin storlek har en avsevärt större miljöpåverkan än andra länder i Asien. Kina står för 13 procent av världens samlade utsläpp av växthusgaser, främst i form av koldioxid som till största del kommer från förbränning av kol. Om 25 år beräknas Kina ha gått om USA som världens största utsläppare av växthusgaser. Vattentillgångarna i Asien förorenas och bristen på rent vatten skapar mellanstatliga motsättningar. Luftföroreningarna i storstäderna skördar många liv och förbränningen av kolväten bidrar till växthuseffekten. Asiens roll i dessa relaterade processer får sociala, miljömässiga och politiska konsekvenser både regionalt och globalt.

2.4 Asiens växande säkerhetspolitiska roll

Den ojämnt fördelade ekonomiska tillväxten i Asien och den snabbhet med vilken den sker får återverkningar på de säkerhetspolitiska relationerna i regionen. Några stater får större politisk och militär styrka genom sin snabbare ekonomiska tillväxt. Den allmänna avspänning som det kalla krigets slut har medfört för resten av världen har inte lett till en motsvarande militär nedrustning i Asien. Regionens andel av världens militära resurser fortsätter att växa. Asien hade år 1985 enligt årsböckerna från IISS om den militära balansen 10,2 miljoner man under vapen medan hela världen totalt hade 27,1 miljoner man. 1997 hade världens sammanlagda styrkor minskat till 20,4 miljoner man, medan Asien fortfarande hade 9,2 miljoner man under vapen, en ökning av andelen från en knapp tredjedel till nära hälften. Också ifråga om försvarsutgifterna har Asien ökat sin andel, från en tiondel 1985 till en femtedel år 2000. När det gäller forskning och utveckling ger det låga löneläget i Asien de använda beloppen mer forskartid för pengarna, och det är också billigare att framställa vapen i Asien. Den snabbare ekonomiska tillväxten i Asien förstärker bilden av relativt ökande militär kapacitet.

Den snabba ekonomiska utvecklingen skapar en grund för att kunna bygga upp ny militär kapacitet. I flera länder finns också en vilja att utnyttja denna möjlighet. Kinas och Indiens nya moderna kärnvapen-

bärande missilvapen är exempel på detta, liksom motreaktionen i deras grannländer, som bygger upp en egen kapacitet (nya kärnvapenbärande missiler i Pakistan och i Japan ett system för antibalistiskt missilförsvar som reaktion på upplevda missilhot från Nordkorea och Kina). Irans och Nordkoreas potentiella kärnvapenambitioner utgör ett växande bekymmer, liksom faran för att kärnvapentechnik kan hamna i händerna på internationella terrorister.

Kinas militära modernisering har också globala dimensioner. Kina har inte accepterat USA:s ambition att leda världens länder och vill i stället se en multipolär värld. USA har sedan det andra världskriget en uttalad ambition att militärt kontrollera västra Stilla havet. Den ambitionen blir allt svårare att acceptera för Kina, särskilt när den tar sig uttryck i amerikanska styrkor ända in på den egna kusten. I de senaste rapporterna om Kinas militära styrkor till den amerikanska kongressen varnas för det kinesiska missnöjet och förordas nya anslag för att behålla USA:s militärtekniska överlägsenhet.

Terrorism är inget nytt fenomen i Asien, men metoderna har förändrats i takt med samhällets och teknikens utveckling. Ett av de snabbast växande hoten idag utgörs av individer och grupper som hämtat sin inspiration från nätverket al-Qaida men som kan genomföra terroristhandlingar på egen hand. Ofta riktar sig sådana handlingar mot västerländska intressen. Problemen synes tillta och har på senare tid framförallt drabbat Sydostasien. Upprepade terroristdåd har på senare tid inträffat i Indonesien, Filippinerna samt i södra Thailand. I Sydostasien har terrorism sedan länge förekommit i Indien och Pakistan med Kashmir-konflikten som utlösande faktor, men den är sedan någon tid ett växande problem även i Bangladesh.

Asiens växande ekonomiska aktivitet leder till ökad förbrukning av världens råvarutillgångar och nya miljöproblem. Vattentillgångarna i Asien förorenas och bristen på rent vatten skapar mellanstatliga motsättningar. Luftföroreningarna i storstäderna skördar liv och förbränningen av kolväten bidrar till växthuseffekten. Asiens roll i dessa relaterade processer skapar politiska problem av globala dimensioner.

Trycket på råvarutillgångarna skapar högre priser och ökat engagemang av världens stater i jakten på säker tillförsel. I stället för en fri handel och konkurrens mellan företag på ekonomiska villkor uppstår en tendens till geostrategisk konkurrens, där vissa stater i Asien bl. a. använder vapenleveranser för att locka länder med till exempel oljetillgångar att ingå mellanstatliga avtal om bilaterala leveranser. På så sätt minskas utrymmet för den fria handeln med olja och andra råvaror i kontrast till EU och USA har hittills tillämpat en politik som främjar en ökning av den fria marknaden för olja och andra råvaror, i kontrast till den uppköpspolitik som praktiseras av bl.a. Kina och Indien. Ett exempel på detta är konflikten mellan Kina och Japan om en oljepipeline från Sibirien.

Utvecklingen av förhållandet mellan USA och Kina är av avgörande betydelse för den fortsatta säkerhetspolitiska utvecklingen. Ekonomiska skäl talar för fortsatt ömsesidigt beroende som en följd av den allmänna globaliseringen av världsekonomin. Samtidigt kan i USA anföras militärstrategiska skäl för en kärvare attityd gentemot Kina och detsamma gäller om Kinas förhållande till USA. Inget annat bilateralt

förhållande har så stor betydelse för säkerheten i världen. Europa har inte med USA sammanfallande problem i sitt förhållande till Kina eller övriga Asien men står USA nära och påverkas av hur de säkerhetspolitiska relationerna fortsätter att utvecklas i Asien.

2.5 Asiens växande roll som biståndsgivare

Asien rymmer omkring två tredjedelar av dem som lever i extrem fattigdom i världen. Nästan en fjärdedel av världens ODA (officiella bistånd) går till regionen. Men regionen är heterogen - det finns samtidigt flera länder som själva bedriver utvecklingssamarbete.

Japan är sedan länge världens näst största biståndsgivare, även om ansträngda statsfinanser inneburit nedskärningar flera år i rad. Biståndsanslaget motsvarar nu 0,19 procent av BNI. Indonesien, Kina och Filippinerna var de främsta mottagarna under 2003. *Sydkorea och Singapore* är också bilaterala biståndsgivare sedan flera decennier. Singapore har en tradition sedan 1960-talet som givare av tekniskt bistånd. Biståndet går främst till länder i regionen. Biståndet från Sydkorea har utvecklats under de senaste åren, bl.a. har god samhällsstyrning fått en allt större vikt. Av Sydkoreas bistånd går nästan hälften till länder i regionen.

Det finns även traditionella mottagarländer som bedriver utvecklingssamarbete. Indien har givit bistånd sedan 1960-talet, framförallt till Afghanistan, Maldiverna och Sri Lanka. Även Kina bedriver sedan många år biståndssamarbete. Antalet länder som är mottagare av kinesiskt bistånd har ökat markant under senare år. Mellan 1995-2004 har ramverksöverenskommelser slutits för u-krediter mellan Kina och 52 länder. Länder som ingår i u-kreditsamarbetet är i huvudsak afrikanska länder, men även länder i Asien, Latinamerika och södra Stilla havet. Efter flodvågskatastrofen framträdde Kina som en ny typ av biståndsgivare. För första gången var Kina involverat i en multinationell hjälpaktion och det kinesiska biståndet till de drabbade länderna (83 miljoner US-dollar) var den största satsningen i landets historia. Kina var den fjärde största givaren i samband med flodvågskatastrofen.

2.6 Asiens roll i det regionala och multilaterala samarbetet

Karaktäristiskt för dagens Asien är avsaknaden av starka regionala/multilaterala institutioner motsvarande EU, Nato, OSSE (Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa) och Europarådet i Europa. De organisationer som finns, främst ASEAN, ARF (ASEAN Regional Forum), APEC (Asia Pacific Economic Cooperation) och SAARC (South Asian Association for Regional Co-operation) är relativt svaga och ytliga i sin omfattning och verksamhet. Orsakerna ligger i huvudsakligen i européernas gemensamma historiska erfarenheter, vilket gjort dem beredda att ge upp element av den nationella suveräniteten till institutioner som EU. Asien kännetecknas av större misstro mellan de stora aktörerna, vilken inte minst är driven av de kontinuerliga

förskjutningarna i maktbalansen. Säkerheten i regionen är inte garanterad i multilaterala avtal, utan centreras kring bilaterala förbindelser fokuserade på USA; speciellt förhållandet till Japan och Sydkorea, men betydelsefull även i relationen Indien-Pakistan.

Intresset för de globala säkerhetsstrukturerna i form av FN är generellt högt i regionen. Indien och Japans anspråk på en ständig plats i säkerhetsrådet kan särskilt lyftas fram. Kina, som stått utanför allianser och säkerhetspakter, har under senare år visat allt större intresse för FN och andra multilaterala organisationer. Medlemskapet i WTO 2001 är ett tecken på detta.

En fråga som för närvarande diskuteras är Asiens underrepresentation i globala institutioner som IMF och Världsbanken. Röstantalet motsvarar inte regionens vikt i världsekonomin. Denna underrepresentation gäller främst de snabbväxande ekonomierna i regionen.

Så gott som alla länder i Asien är nu medlemmar eller förhandlar om medlemskap i WTO. Flera asiatiska länder utgör centrala aktörer i organisationen. Indien är tillsammans med USA, EU och Brasilien en huvudaktör i förhandlingarna. Kina och Japan är stora handelsnationer och därmed viktiga förhandlingspartners, men innehar av olika skäl inte en nyckelroll idag. Flera ASEAN-länder är även viktiga aktörer.

Förhållandet till regionala organisationer är däremot mer ambivalent, även om ASEAN i sina försök att engagera övriga regionen i dialog, t.ex. ASEAN+3, stött på ett ökat intresse och engagemang från Kina och Japan. APEC grundades 1989 i syfte att främja ekonomisk tillväxt och utveckling runt Stilla havet. USA har från början varit primus motor i detta samarbete. Idag har dagordningen utvecklats från att enbart handla om handel och investeringar till att även omfatta frågor kring människors säkerhet, god samhällsstyrning och ett kunskapsbaserat samhälle. Samtidigt måste man konstatera att det finns frågetecken kring organisationens framtid, inte minst USA:s roll, och att de i realiteten endast fyller en konsultativ funktion. EU:s svar på APEC kom till 1996 i form av etablerandet av ASEM (Asia-Europe Meeting). Samarbete bygger på tre grundpelare: politisk dialog, ekonomiskt och kulturellt samarbete med en mötesverksamhet på både politisk och tjänstemannanivå. ASEM:s strukturer har förblivit relativt svaga utan fast sekretariat och mål för ekonomisk fördjupning. Efter hand har dialogen emellertid breddats och omfattar idag fler politikområden.

På handelsområdet har på senare år märkts en trend mot ”regional bilateralisering” i riktning mot bilaterala frihandelsavtal inom regionen. Inte minst Japan har aktivt sökt balansera Kinas allt högre regionala profil.

Det finns ett klart behov av ett regionalt forum för dialog. I dagsläget finns det möjligtvis några embryon som skulle kunna utgöra en plattform för vidare utveckling. Avspänningen i relationerna mellan Indien och Pakistan under senare tid har lett till förhoppningar om ett bättre fungerande SAARC vars verksamhet hittills varit mycket blygsam. ASEAN fortsätter att utvecklas med höga målsättningar, framförallt rörande ekonomiska frågor med frihandel som mål. Ett närmare samarbete mellan länderna håller på att utvecklas inom en rad områden. Inom det säkerhetspolitiska området utgör dialogen inom ramen för ASEAN Regional Forum, ARF, som etablerades 1994 just för att ge en

regional plattform för säkerhetspolitisk dialog, ett viktigt forum. ASEAN:s strävan att vidareutveckla samarbetet går relativt långsamt, men har potential såväl internt som i kontakterna med länder som Kina, Japan, Sydkorea, Indien och Ryssland. East Asia Summit, ett ASEAN-initiativ, är ett oprövat kort med syfte att vara en plattform för att diskutera de framtida strukturerna för samarbetet i Östasien. En annan intressant form av multilateral samordning utgör sexpartssamtalen om Nordkorea. De skulle i sin förlängning möjligtvis kunna skapa en regional plattform för dialog och diskussion kring säkerhetsfrågor av gemensamt intresse i Östasien.

2.7 Asien i ett framåtblickande perspektiv

Beskrivningen ovan visar på trender under de senaste åren som alla pekar åt en ökad betydelse för Asien i världssamfundet. Hur kommer detta att påverka bilden av Asien på sikt, om 5-10 år? Med det perspektivet är det möjligt att anta att:

Asien blir ännu viktigare som marknad och som konkurrent, även inom kunskapsintensiva sektorer. Alltfler asiatiska företag blir ledande inom flera branscher. Särskilt växer Kina fram som en ekonomisk stormakt.

Den ekonomiska integrationen ökar i regionen, och de bilaterala och regionala handelsavtalen blir fler, både inom Asien och mellan länder i Asien och på andra kontinenter. Kina träder fram som ett nytt nav.

Asiens andel av världens humankapital ökar. Dels ökar forskning och utveckling i Asien, dels finns en allt större del av världens studenter i regionen.

Asiens konsumtion och import av energi och råvaror ökar. Samtidigt växer intresset för förnyelsebar energi.

Fattigdomen minskar, och blir mer koncentrerad till vissa länder och delar av länder, samtidigt som klyftorna i samhällena ökar.

Miljöförstöringen förvärras och blir ett ännu mer globalt problem. Samtidigt växer intresset för hållbar utveckling.

Sjukdomar, t.ex. fågelinfluensa, kan spridas från regionen.

Kraftiga konjunktursvängningar, miljö-, hälso- och naturkatastrofer, och kanske även politiska faktorer kan leda till instabilitet i regionen.

Kina och Indien kommer att växa i sina roller som nya blivande stormakter vid sidan om Japan och öka sitt globala inflytande.

Sannolikt kommer terrorism och religiös fundamentalism att kvarstå som hot även framöver.

3 Utvecklingen under de senaste tre åren

Syftet med detta kapitel är att visa utvecklingen sedan den förra uppdateringen för drygt tre år sedan på de fem områden som täckts av Asienstrategin: ekonomisk utveckling, handel och direktinvesteringar; millennieutvecklingsmålen och fattigdom; miljö; demokrati, mänskliga

3.1 Ekonomisk utveckling, handel och direktinvesteringar

I den förra uppdateringen av Asienstrategin konstaterades att det under våren 2002 syntes tydliga tecken på återhämtning i regionen. Återhämtningen visade sig bli mycket stark. Asien har under de senaste tre åren uppvisat den högsta ekonomiska tillväxten bland alla regioner. Flertalet ekonomier i Asien hade en tillväxt som översteg fem procent under 2004. Högst tillväxt uppvisar regionens näst största ekonomi, Kina, på drygt 9 procent under de senaste åren. Indien och Vietnam uppvisar också mycket höga tillväxtsiffror.

Utvecklingen i regionens största ekonomi, Japan, skiljer sig däremot. Efter ett mycket svagt år 2002 har den japanska ekonomin återhämtat sig påtagligt. En bidragande orsak har varit effektiviseringar och strukturåtgärder inom företagssektorn som nu uppvisar förbättrad lönsamhet. Återhämtningen har stärkts under 2005 med privat konsumtion och företagets investeringar som främsta drivkrafter. Särskilt positivt är att den privata konsumtionen återhämtat sig. Den starkare privata konsumtionen förklaras av ett ljusare arbetsmarknadsläge, vilket märks genom både högre löner och ökad sysselsättning.

Exporten från de asiatiska ekonomierna har utvecklats mycket starkt sedan slutet av 2002 och har utgjort den viktigaste drivkraften för tillväxten i regionen. Exporttillväxten gynnades av återhämtning bland industriländer, återhämtning i tekniksektorn samt en kraftig ökning av den regionala handeln, med Kina som motor. Under de senaste åren har även den inhemska efterfrågan (konsumtion och investeringar) spelat en växande roll för tillväxten i regionen. Investeringstakten har tidigare varit hög i Kina och Vietnam, och ökar nu i de tidigare krisdrabbade länderna Indonesien, Malaysia, Sydkorea och Filippinerna. Även i Hongkong, Singapore och Taiwan, som inte påverkades direkt av finanskrisen men som till följd av nedgången i teknologisektorn 2001 haft svag utveckling av privata investeringar, märks en återhämtning. Den inhemska konsumtionen har också stärkts något i flertalet ekonomier.

Under 2005 har tillväxten emellertid mattats något, vilket bl.a. speglar effekterna av stigande oljepriser, justeringar inom IT-sektorn och en lägre extern efterfrågan. Parallellt med en lägre exporttillväxt dämpas också importefterfrågan.

Vad driver Asiens tillväxt?

Mönstret för den asiatiska tillväxten har förändrats under de senaste åren. För det första är det Asiens utvecklingsländer som utgör motorn i kontinentens tillväxt, medan de utvecklade ekonomierna i regionen, dvs Japan, Korea, Taiwan, Hongkong och Singapore, haft en något svagare utveckling. För det andra har den ekonomiska och politiska tyngdpunkten inom gruppen utvecklingsländer skiftat från Sydostasien till

Kina och Indien. Den främsta orsaken till detta är den positiva utvecklingen i Kina och Indien snarare än ett misslyckande i Sydostasien.

Den ekonomiska utvecklingen i Sydostasien präglas av stora skillnader mellan länderna. Den allmänna trenden är att man lämnat Asienkrisen bakom sig och mycket av den ekonomisk-politiska debatten rör förhållandet till Kina, inte minst möjligheterna att internalisera en del av vinsterna från den kinesiska ekonomins snabba expansion.

I ljuset av erfarenheterna från Asienkrisen är det också viktigt att notera att de främsta drivkrafterna för dagens höga ekonomiska tillväxt i Asien i stort är desamma som skapade det asiatiska miraklet. För det första, högt sparande och stora investeringar. Förutom för de allra fattigaste länderna ligger den genomsnittliga investeringskvoten klart över 30 procent av BNP. Största delen av dessa investeringar finansieras med inhemskt sparande, och beroendet av utländskt kapital är relativt litet, i motsats till situationen för ett årtionde sedan. Med undantag av Kina och Vietnam står den privata sektorn för den största delen av investeringarna. För det andra, en god infrastruktur. Även om Asienkrisen bidrog till stora problem för många företag, och även om mycket realkapital förstördes under slutet av 1990-talet, finns dock infrastrukturinvesteringarna kvar. Dessutom har utbyggnaden av infrastruktur fortsatt, till gagn för både de inhemska och utländska företagen som verkar i regionen. För det tredje, en relativt stabil ekonomisk-politisk situation. Farhågorna om att återhämtningen från Asienkrisen skulle leda till populistiska regimer i flera länder har i princip inte besannats. Istället har de flesta länder genomdrivit en relativt konsekvent och försiktig ekonomisk politik, där varken inflation eller underskott i statsbudgetarna skapat oro och osäkerhet. Det finns dock några undantag. Med en statsskuld som överstiger 160 procent av BNP kommer betydande besparingar bli nödvändiga under de kommande åren i Japan, särskilt i ljuset av åldersstrukturen. För det fjärde, en stark inhemsk efterfrågan och uppkomsten av en medelklass, speciellt i Kina. Även om exporten verkar som en tillväxtmotor för regionen i dess helhet och för många av de enskilda länderna har den inhemska efterfrågan också återhämtat sig. Den växande medelklassen är särskilt viktig, eftersom den utgör en grund för en uppgradering av många industrier. För det femte, direktinvesteringar från utlandet har bidragit med kapital och tekniskt kunnande, men också drivit på institutionella förändringar i Sydostasien, Kina och Indien. Integrationen i den internationella ekonomin har fortsatt och bidragit till ökad handel, direktinvesteringar och växande internationella kontakter på många andra områden. Inte minst gäller detta inom högre utbildning: de asiatiska länderna skickar årligen hundratusentals studenter till universitet i USA, Australien och Västeuropa. För det sjätte, en gynnsam demografisk utveckling. Majoriteten av befolkningen i de flesta asiatiska länder är i arbetsför ålder – som ett exempel går det 10 arbetande på varje pensionär i Kina – vilket borgar för en snabb ekonomisk expansion. Samtidigt sker förändringar; bl.a. i Sydkorea och Japan där andelen av befolkningen i arbetsför ålder minskar. Även Kina utvecklas snabbt mot ett åldrande samhälle.

Alla dessa faktorer ingår i läroboksmodellen för hög ekonomisk tillväxt och förekommer i olika utsträckning i nästan alla delar av Asien:

grovt förenklat kan det sägas att de länder som saknar komponenter från listan också uppvisar svagare utveckling.

I stora drag har tillväxtdynamiken överlevt de många kriser som drabbat världsekonomin sedan mitten av 1990-talet. Förutom Asienkrisen handlar det om IT-bubblans kollaps, kriget i Irak, terrorattackerna i USA och Europa, oron för SARS, osäkerhet på valutamarknaden, och höga oljepriser. Samtidigt bidrar en del av dessa problem till den osäkerhet som trots allt gäller regionens utveckling på medellång sikt. De främsta orosmolnen på kort sikt är beroendet av efterfrågan i väst, i synnerhet USA, samt känsligheten för oljeprishöjningar. På lång sikt återstår en del av de svagheter som lyftes upp i diskussionerna om Asienkrisens orsaker, såsom svaga rättsliga institutioner och korruption, även om viktiga förbättringar har genomförts på dessa områden. Det bör dock noteras att skillnaderna mellan länder är stora, och det finns anledning till viss försiktighet i alla prognoser eftersom Kina, regionens främsta tillväxtmotor, kanske också har de största potentiella problemen på dessa områden.

Förutom en sund makroekonomisk politik utgör fortsatta struktur-reformer både i företagssektorn och i den finansiella sektorn nödvändiga förutsättningar för en långsiktigt hållbar tillväxt i regionens tillväxt-ekonomier. Även för Japan är fortsatta reformer nödvändiga, även om framsteg har gjorts. Premiärminister Koizumis seger i höstens parlamentsval har demonstrerat att det finns politiskt stöd för fortsatt reformarbete.

Regional integration med Kina som motor

Ett mönster som förstärkts under de senaste åren är en ökad regionalism i Asien. Både den intra-regionala exporten och importen svarade 2003 för drygt hälften av regionens totala export och import.

Det är framförallt Kinas roll som motor i den regionala handeln som vuxit starkt under de senaste åren. Kina utgör den viktigaste handelspartnern i regionen för ett växande antal länder. Japans dominans i den regionala handeln har däremot försvagats.

Sydasien utmärker sig genom en begränsad handel med övriga Asien. Handeln inom SAARC (South Asian Association for Regional Cooperation) står för mindre än 10 procent av medlemsstaternas samlade handel.

Utländska direktinvesteringar uppvisar samma trend som handelsflödena med en tydlig ökning av intra-regionala flöden. Hongkong är följt av Japan den största källan till direktinvesteringar i Asien. År 2003 investerade utlandet för 54 miljarder US-dollar i Kina, varav 61 procent kom från de fyra asiatiska tigrarna (Hongkong, Singapore, Sydkorea och Taiwan) samt Japan. Hongkong är den enskilt största "utländska" investeraren i Kina, vilket bl.a. förklaras med att många multinationella bolag har valt att investera via sina filialer i Hongkong och att en del kinesiska företag sökt fördelar som utlandsinvesteringar (s.k. 'round-tripping'). Asiatiska direktinvesteringar i Japan är däremot mycket små och minskar. När det gäller direktinvesteringar i Indien är USA och EU med god marginal de största investerarna.

Förklaringen till den ökade regionala handeln går att finna i flera faktorer, bl.a. hög ekonomisk tillväxt, handelsliberaliseringar och en växande marknad för konsumtionsvaror. Dessutom har inflödet av utländska direktinvesteringar till Kina inneburit att Kina växt fram som en viktig bas för produktion och sammansättning vilket påverkar både volym och sammansättning av handelsflödena. Kina importerar delar och komponenter från övriga Asien till sin exportsektor för att sedan exportera vidare färdiga produkter till industriländer. Sedan Asienkrisen har detta triangelmönster förstärkts.

Det ökade regionala samarbetet märks även på det monetära området. Sedan den ekonomiska krisen i Asien 1997-98 har det regionala samarbetet i monetära frågor fördjupats. I samband med ett möte i ASEAN+3-kretsen våren 2005 presenterades relativt omfattande åtgärder som ytterligare bidrar till denna trend. De nya utspelen kan i viss mån kopplas till aktuella fenomen såsom det starka externa trycket på revalvering av flera asiatiska valutor, samt förekomsten av extremt stora internationella valutareserver i flera av länderna.

Regionala frihandelsavtal

Parallellt med förhandlingarna i WTO om en multilateral handelsliberalisering har intresset för bilaterala och regionala avtal ökat. Detta är inte minst tydligt i Asien där på senare tid allt fler länder väljer att prioritera regionala och bilaterala avtal parallellt med det multilaterala regelverket i WTO. Förutom den långsamma förhandlingstakten i WTO bidrar inte minst Kinas expansion på handelsområdet till att många länder i Asien utvecklar det regionala och bilaterala samarbetet för att möta den nya konkurrenssituation som uppstår i Asien. Denna utveckling sker dels mellan asiatiska länder, dels genom avtal med länder utanför den egna regionen.

Kinas ekonomiska utveckling är en drivkraft för avtal. En annan är ASEAN-ländernas ökade ambitioner på handelsområdet. Ett tydligt embryo till en ny stark gruppering inom inte minst det ekonomiska området är ASEAN+3. Även Indiens kontakter med dessa länder har ökat. I takt med den ekonomiska utvecklingen i Asien ökar intresset inom andra stora handelsnationer för nya former av ekonomiska förbindelser med länderna i Asien. Även traditionella multilaterala förspråkare som Japan och Sydkorea utvecklar i allt snabbare takt nätverket både regionalt inom Asien och globalt med länder i andra regioner inklusive USA samt Australien och Nya Zeeland. Samarbetet inom APEC mellan länderna i Stillahavsregionen har uttalade mål om frihandel och APEC har sannolikt även bidragit till flera genomförda och inledda förhandlingar om frihandelsavtal.

EU har hittills inte varit särskilt aktivt i regionen jämfört med många konkurrentländer. EU:s fokus vad gäller frihandelsavtal har istället främst legat på regioner i närområdet och Latinamerika.

Den positiva handelsutvecklingen i stora delar av Asien är tillsammans med andra globaliseringsfaktorer en starkt bidragande orsak till att många miljoner människor lyfts från fattigdom. Handelns betydelse för utveckling är central.

Den ökade globaliseringen av världsekonomin parallellt med den snabba utvecklingen inom handelsområdet i stora delar av Asien, kräver på sikt ett starkt globalt multilateralt regelverk inom ramen för WTO, anpassat till nya förhållanden. Kinas och Taiwans anslutning till WTO har medfört att det multilaterala regelverkets legitimitet har ökat. När Vietnam och Laos har anslutits till WTO är i princip alla länder i regionen medlemmar.

Den pågående förhandlingen inom ramen för WTO (Doha Development Agenda) ska enligt planerna avslutas 2006. Det är dock oklart vilka resultat som kan uppnås, eftersom meningsmotsättningarna är stora.

Den successiva avvecklingen av tekorestriktionerna under perioden är en milstolpe i handelspolitikens historia. Det visar tydligt att WTO fungerar, även om den explosionsartade utvecklingen av Kinas export föranlett vissa motåtgärder från bl.a. USA och EU. På kort sikt har frågan ställt det globala regelverket och handelssystemet på prov, men WTO har bidragit till att vidden av konflikten har begränsats och att fredliga lösningar kunnat utformas. Kinas nya dominans på bl.a. tekoområdet kommer att medföra en omfattande omstrukturering av världshandeln, och för vissa tekoexporterande länder i Syd- och Sydostasien innebär avskaffandet av kvoterna ökad konkurrens. Hur länderna klarar av att hantera detta är ännu för tidigt att säga. För konsumenter är avskaffandet av restriktionerna positivt, med lägre priser som följd.

Investeringar en förutsättning för tillväxt

Direktinvesteringar och ett bra investeringsklimat utgör en viktig förutsättning för en långsiktig ekonomisk tillväxt. Ekonomiska reformer syftande till stabila förutsättningar för investeringar är därmed centrala för den fortsatta utvecklingen i Asien. Asienkrisen har bidragit till en ökad reformtakt i flera länder. För Kinas del har medlemskapet i WTO starkt bidragit till ekonomiska reformer även på investeringsområdet. En fortsättning av reformarbetet i regionen är dock en förutsättning för ett fortsatt starkt intresse för investeringar. Länder som Japan och Sydkorea har generellt varit mer restriktiva mot inflöde av utländska investeringar jämfört med de sydöstasiatiska länderna och Hongkong och Taiwan. Detta håller emellertid på att ändras. I den japanska regeringen menar man att ökade utländska investeringar är det viktigaste redskapet för att vitalisera ekonomin, och att Japan måste bli mer attraktivt för utländskt kapital. Omsvängningen märks också i statistiken med ett ökat inflöde under de senaste åren. Även Sydkorea har blivit mer öppet, med ett kraftigt ökat inflöde under åren direkt efter Asienkrisen.

Flödet av direktinvesteringar har fortsatt öka även om det var en viss nedgång 2002. Händelser som t.ex. SARS har inte nämnvärt påverkat utvecklingen. I stället bidrar den växande regionala integrationen till nya investeringsflöden både inom regionen och från andra regioner. Kina

dominerar fortsatt flödet till den nordöstasiatiska regionen, men även i länder som Sydkorea och flera ASEAN-länder har direktinvesteringarna ökat starkt. Investeringsstakten i Sydasiens har ökat under de senaste åren till följd av hög tillväxt och liberaliseringar.

I takt med att ekonomierna i Asien och inte minst i Kina växer, ökar även dessa länders utgående investeringar. De nationella företagens kapital ökar, tillgången till teknologi efterfrågas allt starkare och detsamma gäller givetvis tillgången till marknader utanför landet och regionen. Hongkong, Kina, Sydkorea, Malaysia, Singapore, Taiwan är exempel på stora investeringsländer i den östasiatiska regionen och Indiens utgående investeringar har ökat, inte minst inom IT-området.

3.2 Millennieutvecklingsmålen och fattigdomsbekämpning

I uppföljningen av Asienstrategin konstaterades att ekonomisk tillväxt varit en avgörande faktor för att minska fattigdomen i Asien. Det har varit tydligt också under de senaste åren. De länder i Asien som har haft starkast tillväxt är också de som varit mest framgångsrika när det gäller att minska fattigdomen. Ekonomisk tillväxt leder dock inte med automatik till att de allra fattigaste får det bättre. För det krävs också en tydlig fördelningspolitik och investeringar inom utbildning och hälsa. Klyftorna tenderar annars att öka, vilket vi ser tecken på i olika delar av Asien.

Länge handlade fattigdomsbekämpning nästan uteslutande om att minska inkomstfattigdomen. Det är fortfarande den enskilt viktigaste frågan och den som är lättast att mäta. Under senare år har det emellertid vuxit fram en internationell samsyn som tar hänsyn till fattigdomens olika dimensioner och lyfter fram behovet av en helhetssyn på fattigdom och fattigdomsbekämpning. När fattiga kvinnor och män själva beskriver sin fattigdom är det som regel en sådan helhetssyn som framträder. De fattiga lider inte bara brist på materiella tillgångar utan i lika hög grad på valmöjligheter, säkerhet, makt och inflytande. Fattigdom uppstår mer sällan där det råder fred, demokrati och gott styrelseskick och där naturresurserna används på ett långsiktigt hållbart sätt. En syn på fattigdomsbekämpning som bygger på demokrati och mänskliga rättigheter understryker att alla ska inkluderas i samhällets utveckling, även de allra fattigaste.

Fattigdomstrender

Den fattigdomsminskning som beskrivs i Asienstrategin har fortsatt under de senaste åren. Fattigdomen minskar i hela världen, men Asien utmärker sig med de tydligaste framgångarna. Det är framför allt den höga ekonomiska tillväxten i Kina och delar av Sydostasien (Indonesien och Vietnam) som har haft stor effekt på de aggregerade siffrorna.

Trots framstegen finns fortfarande två tredjedelar av världens fattiga i Asien. Drygt 600 miljoner människor, eller en femtedel av befolkningen, lever på under 1 US-dollar om dagen. Vid 2 US-dollar om dagen som

fattigdomsgräns ökar andelen till 60 procent, vilket illustrerar den utsatthet som många av dem som lyckats ta sig över nivån för extrem fattigdom lever under.

Den extrema fattigdomen är allvarligast i Sydasien, både vad det gäller andel av befolkningen och det absoluta antalet människor. Drygt 400 miljoner personer eller 30 procent av befolkningen i Sydasien lever på under 1 US-dollar om dagen. Endast Afrika söder om Sahara har en högre andel. Bangladesh och Indien uppvisar de högsta andelarna med 30 procent av befolkningen, medan knappt 20 procent av befolkningen i Pakistan beräknas leva under fattigdomsstrecket. Sri Lanka skiljer sig markant från sina grannländer med endast en procent.

Den mest positiva trenden återfinns i Öst- och Sydostasien. Fattigdomsminskningen i Kina är särskilt påtaglig. Antalet människor som lever under fattigdomsstrecket beräknas ha minskat till ca 13 procent. Majoriteten av de fattiga lever i de västra delarna av Kina, men fattigdomsfickor återfinns också i bergstrakterna i kustprovinserna.

Sydostasien är den del av Asien som har lägst andel fattiga. Skillnaden mellan länder är dock mycket stora. I Thailand och Malaysia lever mindre än en procent i extrem fattigdom, medan andelen är däremot är betydande i Laos och Kambodja (ca 30 procent). Vietnam uppvisar de snabbaste framstegen. Filippinerna och Burma tillhör de länder i regionen där antalet fattiga fortfarande ökar i absoluta termer.

Millennieutvecklingsmålen i Asien

År 2000 enades världens ledare om ett antal mätbara mål för att minska fattigdomen i världen, de s.k. millennieutvecklingsmålen. Samtidigt antogs millenniedeklarationen som bygger på ett rättighetsperspektiv, dvs. på människors rätt till inflytande över sin livssituation. Deklarationen stämmer väl överens med den syn på fattigdom och fattigdomsbekämpning som uttrycks i den svenska politiken för global utveckling. Även om inte millenniemålen täcker in alla aspekter av den mångdimensionella synen på fattigdom, så har de betydelse som mätbara indikatorer på framsteg vad gäller fattigdomsbekämpning inom ett antal centrala områden. Millenniemålen har fått starkt genomslag både i det internationella och i det inhemska utvecklingsarbetet sedan den förra uppdateringen av Asienstrategin gjordes.

Asien uppvisar som väntat en blandad bild med både betydande framsteg och problem. Några länder kan förväntas uppnå alla mål medan andra sannolikt kommer att få svårt att uppnå något mål överhuvudtaget. Majoriteten av de asiatiska länderna kommer att uppnå åtminstone vissa av målen. Det har visat sig svårast att göra framsteg vad gäller målen som rör utbildning, hälsa och miljö.

Det första målet är att utrota extrem fattigdom och hunger. Till 2015 ska den andel människor som lever på mindre än en dollar om dagen och den andel som lider av hunger ha halverats. De största framgångarna har åstadkommit vad gäller minskningen av inkomstfattigdomen. Om nuvarande trend fortsätter kommer regionen som helhet att uppnå målet. Det är en imponerande utveckling men den måste samtidigt betecknas som skör och dessutom mycket ojämnt fördelad. Indonesien, Kina, Malaysia, Sri Lanka, Thailand och Vietnam har redan nått målet medan

utvecklingen gått mycket långsammare i Sydasien. Indien är ett undantag som under 1990-talet hade en betydande minskning av inkomstfattigdomen.

Utsikterna är däremot sämre för att nå målet om en halvering av befolkningen som lider av hunger. Andelen underviktiga barn i regionen har minskat från 35 procent på 1990-talet till 31 procent, vilket är för långsamt. Den lilla positiva förändring som ändå skett kan dessutom till stor del tillskrivas utvecklingen i Kina, som redan nått målet. I Sydasien är dock fortfarande närmare hälften av barnen underviktiga och i Nordkorea är siffran så hög som 60 procent. FN uppmärksammar att andelen underviktiga barn ökat i Sydostasien, trots att det inte finns någon direkt brist på mat. Thailand lyfts fram som ett lyckat exempel, där nätverk med hälsokliniker för barn och mödrar bidragit till tydliga framsteg.

Det andra målet är att uppnå allmän grundskoleutbildning. Detta mål riskerar många länder i Asien att inte nå. För flera stora länder saknas dessutom statistik vilket försvårar en utvärdering. De uppgifter som finns tyder dock på att framstegen går långsamt för regionen som helhet. I Indonesien har antalet barn i grundskolan minskat medan nästan alla barn i Bangladesh börjar skolan. Lika viktigt är dock att barnen fullföljer utbildningen. Där har det skett en viss förbättring. I Kina har antalet ökat från 88 till 94 procent, medan hälften av barnen i Kambodja och Laos slutar skolan i förtid. Statistiken för Sydasien är bristfällig, men där beräknas drygt hälften fullfölja grundskolan.

Det tredje målet är att främja jämställdheten mellan könen och ge ökade möjligheter för kvinnor. Asien har fortfarande en bit kvar innan målet om eliminering av utbildningsskillnader mellan könen kan nås. Det visar sig inte minst i att läs- och skrivkunnigheten fortfarande är lägre hos kvinnor. Gapet minskar dock i stora delar av Asien. I Sydasien är skillnaderna fortsatt stora med undantag för Bangladesh som uppvisar en snabb förbättring. Diskriminering mot flickor förekommer i flertalet länder. Situationen ser något bättre ut i regionen för högre utbildning än för grundutbildningen. Könnsrollerna är tydliga också efter utbildning även om gradvisa attitydförändringar sker. När det gäller kvinnors deltagande i beslutsfattande är situationen ännu mer otillfredsställande. Det syns t.ex. i den låga andelen kvinnor i parlamenten. Sydasien utmärker sig särskilt, men även i de mest utvecklade länderna ligger ofta andelen kvinnor under en tiondel.

Det fjärde målet är att minska barnadödligheten. Betydande framsteg har gjorts när det gäller målet att minska dödligheten bland barn under fem års ålder med två tredjedelar till 2015. De största framstegen har gjorts i Bangladesh, Indonesien och Nepal som lyckats halvera barnadödligheten. Minskningar har också skett i Laos och Bhutan. Sri Lanka har lyckats få ner barnadödligheten till 19 per 1000 födda vilket är en av de lägsta siffrorna i Asien. Problemen är dock fortsatt allvarliga i Afghanistan där andelen är den högsta i världen; 257 döda per 1000 födselar. Andra länder med sämre utveckling är Indien, Kambodja, Nordkorea, Pakistan och Vietnam.

Det femte målet är att förbättra mödrars hälsa. FN bedömer att det gjorts mycket begränsade framsteg i Asien mot målet att minska mödradödligheten med två tredjedelar till 2015. Mödradödligheten är

högst i Afghanistan, Laos, Nepal och Östtimor. Förutom stora skillnader mellan länder är också skillnaderna stora inom en del länder t.ex. mellan stad och landsbygd. I Vietnam är t.ex. mödradödligheten två till tre gånger högre på landsbygden än i städerna. De länder som lyckats bäst med att minska mödradödligheten har också gjort en tydlig prioritering av kvinnors rätt till hälsa och liv.

Det sjätte målet är att bekämpa hiv/aids, malaria och andra sjukdomar. Hiv/aids har spridits snabbt i regionen under de senaste 15 åren. Situationen är särskilt alarmerande i de mest folkrika länderna. FN bedömer att det kommer att bli mycket svårt men inte omöjligt att vända trenden. En förutsättning är ett starkt och beslutsamt politiskt ledarskap och att både det civila samhället och den privata sektorn engageras. Förutom hiv/aids ökar också malaria och tuberkulos som redan är allvarliga problem i många länder i regionen. Målet om att till 2015 stoppa spridningen av dessa sjukdomar bedöms bli svårt att nå.

Det sjunde målet är att säkra en miljömässigt hållbar utveckling. Även om den snabba industriella utvecklingen i Asien fört med sig mycket som är positivt så innebär den utan tvekan stora påfrestningar på miljön. Föreningar från industri och jordbruk, vedeldning och ökande mängder avfall som inte omhändertas på rätt sätt försämrar människors levnadsvillkor. Avskogning är ett stort problem i många asiatiska länder, och de insatser som görs för att plantera ny skog är inte tillräckliga. Målet att halvera den andel människor som inte har tillgång till rent vatten kommer sannolikt inte att nås i Asien. Sämst är tillgången på landsbygden i Afghanistan, Kambodja, Laos och Mongoliet. Särskilda framsteg noteras i Indien och Vietnam.

Hiv/aids i Asien

Uppföljningen av Asienstrategin belyste den snabba spridningen av hiv/aids i Asien – en fråga som Asienstrategin inte hade förutsett. Denna negativa utveckling fortsätter. Regionen står för 20 procent av världens smittade, samt för 24 procent av alla nya fall. 8,2 miljoner människor beräknas leva med hiv/aids i Asien. Under 2004 dog 540 000 personer som en följd av aids. I Indien lever ca fem miljoner människor med hiv/aids, vilket är nästan lika många som i Sydafrika. Jämfört med Sydafrika är andelen procentuellt smittade mycket lägre, men med Indiens stora folkmängd innebär även en liten procentuell ökning ett väldigt stort antal människor. Andelen drabbade i Indien understiger en procent, medan siffran för Sydafrika är över 20 procent. Ett särskilt stort hot kan skönjas i Östasien, som under 2004 visade den kraftigaste ökningen i världen av antalet hiv-smittade.

I jämförelse med södra Afrika ser situationen i Asien inte omedelbart allvarlig ut. Endast i tre länder är mer än en procent av befolkningen smittad (Burma, Kambodja och Thailand). Kambodja och Thailand lyfts fram som två länder där prevalensen minskat till följd av insatser av stat och frivilliga organisationer. På subregional nivå ser situationen däremot allvarligare ut. I vissa delar av Burma är över sju procent av den vuxna befolkningen smittade, situationen är liknande i Indien och Kambodja.

UNAIDS beräknar att om ingen förändring sker i det arbete som idag bedrivs inom hiv/aids i Asien kommer 12 miljoner människor att smittas

under de kommande fem åren. I vägen för en positiv utveckling står ett antal hinder. Sociala stigma är ett av de mer svårforcerade, men ineffektivitet, dålig täckning av insatser och svaga civilsamhällen fungerar också som bromsklossar. Det som krävs för att vända trenden är ökade resurser till prevention och behandling i kombination med ett fokuserat och övergripande politiskt engagemang där problemet inte isoleras som en hälsofråga skild från andra samhällssektorer.

Undersökningar visar att av alla områden inom hiv/aids-bekämpningen är det just i kopplingen till mänskliga rättigheter som de asiatiska länderna varit svagast. Utan rättigheter är det svårt att motivera ökat stöd till prostituerade, homosexuella och missbrukare. Ett annat stort problem är att de åtgärder som finns ofta saknar bred täckning. Många av de smittade finns i redan marginaliserade grupper och nås inte av insatserna. Ytterligare ett stort hinder är bristande ledarskap och svagt politiskt engagemang. Denna trend visar dock tecken på att ändras, och idag har flera länder omfattande nationella handlingsplaner och institutioner (i vissa fall ledda av presidenten) för hiv/aids-arbetet. Fortfarande ses dock frågan i många länder enbart som ett hälsoproblem och specifika budgetar för hiv/aids saknas ofta.

3.3 Miljö

Asienstrategin och dess uppföljning konstaterade att Asien är den mest förorenade regionen i världen och att miljöproblemen tilltar. Denna trend har fortsatt under de senaste tre åren. Miljörapportering uppvisar en nedslående bild generellt sett. Liksom på många andra områden är utvecklingen i Indien och Kina på miljöområdet avgörande för utvecklingen i hela Asien.

Man kan samtidigt konstatera att miljöproblemen och konsekvenserna slår olika hårt. Det är de fattiga som är mer direkt och allvarligt drabbade av vattenbristen, brist på sanitet, föroreningar (från luft, vatten och jord) och erosionen av ekosystemen. De fattiga i städerna är mest utsatta för problem med luftföroreningar på grund av sin bostads- och arbetsmiljö-situation och på grund av miljöbrister i allmänna transportsystem, medan de fattiga på landsbygden är ständigt utsatta för hälsorisker från jordbrukskemikalier.

De största miljöproblemen

Luftföroreningar och dis

Två mycket oroande miljöproblem i Asien idag är det atmosfäriska bruna molnet (Atmospheric Brown Cloud, ABC) och det asiatiska diset (The Asian Haze/Diset). ABC är ett tre kilometer tjockt täcke av aerosoler, bestående av sulfater, nitrater, svart kol, organiska föreningar och flygaska, vilket lägger sig över stora delar av regionen. ABC minskar solljuset, vilket i sin tur minskar nederbörden, förvärrar vattensituationen, påverkar odlingsmönstret och matförsörjningen. ABC:s effekter kan sprida sig till andra delar av världen. Diset är relaterat till skogsbränderna och förbränningen av de traditionella biobränslen

(brännved, träkol, jordbruksrester och dunga). Luften i asiatiska städer är fortfarande den mest förorenade i världen. Halten av rökpartiklar och damm, som orsakar luftrörssjukdomar, är generellt två gånger så hög som genomsnittet i världen och mer än fem gånger så hög som i industriländerna och Latinamerika. Nivåerna av svaveldioxid, vilka leder till regnförsurning, är 50 procent högre än i Afrika eller Latinamerika. Tio av Asiens elva största städer överskrider trefaldigt WHO:s normer för luftkvalitet.

Påfrestningen på vattenresurser

Medan det är uppenbart att en fortsatt befolkningsökning har direkt påverkan på vattenbristen per capita i större delen av Asien, är den fortsatta påfrestningen på vattenresurser framförallt en följd av konstgjord bevattning inom jordbruket, industrialiseringen och urbaniseringen. Inom några områden understiger tillgången på vatten de 2000 m³ per capita som FAO sätter som gränsvärde för vattenbrist (bl.a. Indien och Pakistan). I Kina lider mer än en halv miljon människor i de norra provinserna av akut vattenbrist (under 800 m³ per capita) medan de glest befolkade åtta västra provinserna verkar vara mindre påverkade av vattenbristen. Även de områden som traditionellt sätt har överskott på vatten, såsom Sydostasien, lider tidvis av vattenbrist. En fortsatt påfrestning på vattenresurserna utgör ett hot mot människors hälsa, jordbruket, boskapen, tillgången på mat, tillväxten och inbördes fred. Regelbundna utbrott av torka bidrar ytterligare till att förvärra vattenbristen.

Vattenkvalitet och sanitet

Alla asiatiska länder visar på en ökad tendens när det gäller generering av avfall och dumpningen i vattentäcker. De ökade halterna av förorenat vatten hänger intimt samman med den ökade användningen av kemiska substanser inom jordbruket, jorderosionen och industrialiseringen, parallellt med uteblivna åtgärder för att minska utsläppen och förbättra reningen. Industriavfallet utgör fortfarande så mycket som en tredjedel av hushållsavfallet (i motsats till en åttondedel i industrialiserade länder). Stora delar av Asien lider av en ständig brist på tillfredsställande sanering i fattiga områden med öppna avloppsrännor, obehandlat kloakvatten och en ökning av avfall från människor och boskap. Förorening genom tungmetaller och giftiga kemikalier är också ett allvarligt problem. Förorening av grundvattnet med arsenik i Bangladesh och fluor i Indien kommer inte från utsläpp från industrin och jordbruket, utan är ett resultat av sjunkande grundvattennivåer till följd av alltför stor utpumpning från djupa brunnar.

Trots att en del framsteg har gjorts för att förbättra tillgången på rent vatten, speciellt på landsbygden i länder som Bangladesh, Burma, Indien, Kambodja, Kina, Laos, Pakistan och Sri Lanka, kommer regionen troligen inte kunna uppnå målet för rent vatten som antagits i FN:s millenniemål. På liknande sätt, medan tillgången till sanitära faciliteter har ökat i de urbana områdena av Bangladesh, Bhutan, Burma, Indien, Kina, Filippinerna, Sri Lanka och Vietnam, är det fortfarande ett problem på landsbygden i flertalet länder. Moderna sanitära faciliteter har också fått skadliga ekologiska konsekvenser. Ett innovativt alternativ är

ekologisk sanitet som förordar uppsamling, rengöring och återanvändning för att kunna sluta närings- och vattenkretsloppet. Pilotprogram har genomförts med viss framgång i Syd- och Sydöstasien och ett nytt program håller på att lanseras i Kina. Det är viktigt att anlägga ett jämställdhetsperspektiv i dessa sanitetsprojekt. Kvinnor är de som generellt sett berörs mest av investeringar i sanitet och tenderar att ansvara för aktiviteter i hushållsfären.

Markförstöring

Asien har mindre än hälften så stor areal jordbruksland per capita (0,16 ha per capita) som resten av världen (0,37 ha). Asien har också den största arealen jordbruksmark som är utsatt för markförstöring. Kina och Sydostasien är värst drabbade. Jorderosionen fortsätter på grund av bl.a. storskalig kommersiell skogsavverkning (legal och illegal) uppströms och längs med flodbäddarna. Eftersom det inte skett någon märkbar förbättring av dräneringen ökar problemen med försumpning och försaltning av odlingsbar mark. Övergödning och en utökad användning av bekämpningsmedel har också stor skuld till markförstörelsen och ansamlingen av icke nedbrytbara och giftiga jordbrukskemikalier i jordar och vattentäcker.

Biologisk mångfald, skogar och kustområden

Datauppgifter fortsätter att visa en stadig nedgång av den biologiska mångfalden, framförallt i en ökning av antalet utsatta och utrotningshotade arter och förstöring av känsliga ekosystem, speciellt våtmarker och kustområden. En något större utbredning av skogen har rapporterats i den officiella nationella statistiken från Bangladesh, Bhutan, Indien, Kambodja, Kina, och Vietnam. Det bör emellertid framhållas att denna "förbättring" är en följd av monokulturell skogsplantering, som inte främjar biologisk mångfald. Därför kan förlusten av biologisk mångfald på grund av den utbredda förstörelsen av gamla naturskogar (vilken är särskilt allvarlig i Burma, Indonesien och Malaysia) inte kompenseras av 34 miljoner hektar ny skog. På samma sätt lever kust- och marina områden under hotet; mangroveskogarna minskar och 60 procent av korallreven är i riskzonen. Biologisk mångfald är också hotad genom en stadig utveckling mot monokultur i de modifierade jordbruks- och vattenekosystemen och omfattas också av t.ex. förminskningen i odlade arter av ris eller vete, samt i mångfalden av fisk uppfödd i fiskodlingar. Medan detta bidrar till ökningen i produktivitet blir resultatet mindre motståndskraftiga system.

Naturskyddsområden har skapats, men det har också uppstått problem som följd. Det gäller framförallt de marina regionerna som är skyddade i mycket liten utsträckning, och även där sådana områden existerar, ifrågasätts den institutionella kapaciteten hos de ansvariga. Förutom formellt skyddade områden börjar man på policy- och forskarhåll koncentrera sig på "heta områden" eller högriskområden (t.ex. Tonle Sap i Kambodja, Vietnam-deltat eller den gyllene triangeln på gränsen till Thailand och Burma).

Den eventuella konsekvensen av klimatförändringen är något som politikerna uppmärksammar alltmer. Utbrotten av extremt väder har i ökad utsträckning drabbat flera länder i regionen. Bangladesh, Filippinerna och Indien har drabbats av översvämningar; Afghanistan, Indien, Indonesien, Kina, Pakistan och Papua Nya Guinea av ihållande torka, och Mongoliet och Pakistan av sandstormar. När det gäller koldioxidbidrag (CO₂) till klimatförändring, började asiatiska länder från en låg per capita nivå, men de har den högsta tillväxtgraden. CO₂-utsläppen från förbränning av bränsle ökade med 78 procent mellan 1990 och 2002 i de asiatiska länderna (förutom Kina) jämfört med 16 procent i resten av världen. På plussidan står nedgången av CO₂-utsläppens andel av BNP, som till stor del beror på nedgången i Kina.

Orsaker till och trender i miljöproblemen

De traditionella orsakerna till miljöpåfrestningen är förändring i demografin och den ekonomiska utvecklingen i kombination med svaga eller otillräckliga institutioner för skydd av känsliga tillgångar. I Asien blir dessa orsaker förvärrade genom förändringshastigheten som är snabbare än någon annanstans i världen. Den höga tillväxten och den snabbt ökande produktionen och konsumtionen av varor och tjänster skapar motsvarande öknings i efterfrågan på vatten, energi, råmaterial och mat (mot bakgrund av stagnerade skördar). Snabb urbanisering tvingar myndigheterna i storstäderna att tillhandahålla fullgod samhälls- och miljöservice. Resultatet blir att kvaliteten på urbant liv hotas av föroreningar, trängsel, otillräckliga allmänna transportmedel och sårbarhet för naturkatastrofer och epidemier.

Fyra sektorer förtjänar särskild uppmärksamhet: investering i infrastruktur, energi, livsmedel och turism.

Investering i infrastruktur är den traditionella drivkraften i ekonomisk tillväxt. Större delen av elproduktionen baseras på fossila bränslen (kol, olja och naturgas), vilket har haft och kommer att ha, direkt negativ inverkan på miljön. Andelen vattendriven elkraft är betydande i Filippinerna, Indien, Japan, Kina, Pakistan och Sydkorea, men den överskrider inte 20 procent någonstans. Kol fortsätter att vara den största primära elkällan i Kina och Indien, men dess andel minskar sakta. Energi från kärnkraft är betydande endast i Indien, Japan, Kina och Sydkorea.

Datauppgifter om moderna förnyelsebara energitekniker (solceller, vindkraft och geotermisk kraft) är något opålitliga eftersom olika källor ger olika siffror. En tydlig tendens är dock de framsteg som gjorts av Filippinerna, där dessa för närvarande utgör c:a 12 procent av den totala elkapaciteten. Tillämpningen av energieffektivitets- och energibesparande metoder i Asien befinner sig dock fortfarande i ett mycket tidigt skede, både geografiskt och sektorsvis.

Ett område som förtjänar uppmärksamhet är efterfrågan på mat, som ökar i takt med befolkning och inkomst. Medan asiatiska länder för närvarande är självförsörjande i fråga om mat, håller mönstret på att förändras snabbt. Särskilt Indien, Kina och Pakistan har blivit viktiga marknader. Konsekvensen för miljön av den ökande efterfrågan på mat

kommer från trycket att utöka odlingsmarken för grödorna (ofta på bekostnad av skogar och gräsområden), det ökade användandet av konstgjord bevattning och jordbrukskemikalier, och det tilltagande intresset för bioteknik i jordbruket, speciellt genetiskt modifierade grödor. Detta tryck kommer troligen att intensifieras i de delar av Asien som fortfarande har oanvända potentialer för tillväxt inom jordbruket.

Konsekvenserna av förändringarna i jordbruksmetoderna förvärras av brister i reglering av kemikalieanvändning och miljöskyddslagstiftning i större delen av Asien. Resultatet är en ganska oreglerad användning av kemikalier, vilket leder till en ansamling av toxiska substanser i ekosystemen och en därmed sammanhängande negativ påverkan på människors och djurs hälsa och ekosystemens motståndskraft.

Ett fjärde område som har tillmätts stor betydelse är turism. Med stigande inkomster i de asiatiska länderna finns det stora utsikter till snabbare tillväxt inom turism inom Asien. Tillväxten i turism mellan asiatiska länder kommer att medverka till den redan uttalade miljöpåfrestningen som är orsakad av turismen från andra regioner till populära semesterdestinationer som kustområden, orörda naturområden, monument och områden av historiskt och kulturellt intresse.

Åtgärder

Den ovan beskrivna situationen har bemötts av en rad åtgärder på nationell, regional och global nivå samt på samhälls- och företagsnivå.

På nationell nivå finns en lång rad möjligheter, t.ex. lagstiftning, investering i den offentliga sektorn, reglering av investering eller produktion, motivationskampanjer, stöd för frivilliga initiativ, utveckling av verktyg, kunskapslyft i befintliga eller nya institutioner, och initiering av pilotprogram. Resultatet beror emellertid inte bara på vilka policyalternativ man valt, utan också på det sätt på vilket de förverkligas. Det finns en allmän regional tendens till decentralisering av skötseln av naturresurser. Decentraliseringen av ansvaret har dock ofta saknat nödvändigt ekonomiskt stöd, mänskliga resurser och auktoriserad myndighet för att en effektiv implementering skulle tillförsäkras.

Bland snabbväxande ekonomier som är på god väg att bli industriländer kan man generellt säga att miljöbelastningen är förorsakad av tillväxten men delvis balanseras av politiska interventioner och ekologisk modernisering. Dessa länder har rönt ökat inflytande från miljövårdsmyndigheter som har blivit större och effektivare.

Bland de resursrika låginkomstländerna är däremot miljöinstitutionerna ofta svaga och otillräckligt bemannade. Den rådande politiska övertygelsen är att använda naturresurserna för att öka tillväxten, bl.a. genom att exportera råvaror eller resursbaserad service till de mer snabbväxande länderna i regionen.

Därutöver finns en mellangrupp av länder med långt framskriden industriell omvandlingsprocess och hög ekonomisk tillväxt, även om den betraktas som mindre kraftfull än hos de drivande ekonomierna. Regeringen i dessa länder visar oro över hållbarheten i tillväxtprocessen och som följd ett visst motstånd att ta itu med de miljö- och samhällsrelaterade orsakerna. Trots att miljöinstitutioner växer i styrka och kapacitet är de inte särskilt effektiva. Men det har börjat komma fler

Positiva trender på några områden

Medan den allmänna bilden av Asien visar på en fortsatt försämring på miljöområdet, finns det några exempel som pekar i motsatt riktning. Japan och Sydkorea är ledande i genomförandet av åtgärder i syfte att främja miljövänlig ekonomisk tillväxt och att återställa den förstörda miljön. Deras exempel är värd att noggrant studeras och efterföljas.

De flesta indikatorer på åtaganden inom området hållbar utveckling visar på en långsam men stadig väg uppåt. Exempel på dessa är etableringen och förstärkningen av miljöinstitutioner, genomförandet av miljölagar och bestämmelser, slutande av miljöavtal, miljöåtaganden från affärsföretag. Begreppet grön tillväxt (d.v.s. miljövänlig ekonomisk tillväxt) har påverkat det officiella tänkandet och policyarbetet i delar av Asien, särskilt i Kina och Sydostasien. En viktig förändring är att de flesta länder under senare år skaffat sig en modern miljölagstiftning.

Andra positiva exempel är tillbakagången av skogsavverkningen i Bangladesh, Indien, Kina och Vietnam; ökningen av naturskyddsområden; samt sänkningen av några indikatorer på luftföroreningar i städerna. Luftkvaliteten i flera stora städer i Sydostasien och Sydostasien har förbättrats något tack vare att tvåtaktsmotorerna i fordon har bytts ut till fyrtaktsmotorer, en ökad användning av blyfri bensin, introduktionen av naturgasdrivna bilar och byggandet av kollektiva genomfartssystem, såsom tunnelbanor.

Miljöorganisationerna i flera länder växer dessutom i storlek och betydelse. Dessa organisationer har arbetat nära samman med delar av de fria och oberoende medierna för att öka allmänhetens medvetenhet och mobilisera en opinion om orsakerna till miljöförstörelsen. I några länder har de till och med lyckats få några miljöbevarande projekt implementerade på lokal nivå.

3.4 Demokrati, mänskliga rättigheter, jämställdhet och arbetsvillkor

I Asienstrategin beskrivs en trend med gradvis förbättring i Asien i fråga om öppenhet, demokrati och mänskliga rättigheter under hela 1990-talet. Uppföljningen av Asienstrategin (2002) konstaterar att denna trend kan sägas ha fortsatt in på 2000-talet. Tre år senare kan konstateras att den positiva utvecklingstendensen inom denna begränsade tidsrymd förefaller ha mattats av något. Sammantaget uppvisar demokratiutvecklingen endast ett fåtal landvinningar (Afghanistan och Indonesien), och problemen i fråga om bristande rättssäkerhet, kränkningar av de mänskliga rättigheterna, stora sociala klyftor och bristande jämlikhet kvarstår i samma omfattning som tidigare.

Endast ett fåtal länder/territorier i Asien är stabila demokratier med ett gott skydd för medborgarnas mänskliga rättigheter. Flera länder har utvecklat ett demokratiskt system sedan början av 90-talet, men även i

länder där ett demokratiskt styrelseskick har fått fäste råder förhållanden råder brist på respekt för de mänskliga rättigheterna. Ekonomiska och sociala klyftor i samhället utgör ett stort hinder för en positiv utveckling för efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna i Asien, liksom inre konflikter, bekämpning av terrorism, naturkatastrofer etc. och alla deras följder. Utbredd korruption är ett annat betydande problem.

Demokratiutvecklingen under de senaste tre åren

Sedan 1990-talet har allt fler länder i Asien inlett en utveckling mot demokrati. Ett av de senaste exemplen är Indonesien, där ett demokratiskt system fått fäste, vilket manifesterades genom de allmänna valen och det första direkta presidentvalet under 2004. Den 20 maj 2002 blev den demokratiska republiken Östtimor en självständig stat. I och med självständigheten avslutades det administrativa styret under FN genom UNTAET, och i maj 2005 löpte mandatet ut för FN-missionen, UNMISSET. Kvar finns en mindre politisk mission, UNOTIL med rådgivande funktion fram till maj 2006. Den kapacitetsuppbyggnad som inletts i landet kommer dock att ta tid, och behovet av utbildning i olika demokratifrågor är stort.

I Afghanistan hölls presidentval i oktober 2004 och parlaments- och provinsval i september 2005. Presidentvalet genomfördes, om än med vissa brister, med ett högt valdeltagande och stor entusiasm och utan allvarliga incidenter. Vid parlaments- och provinsvalen var valdeltagande lägre men som vid presidentvalet hölls valet under relativt säkra former. Sammantaget framstår valen som betydande steg mot en demokratisering. Interims-presidenten Karzai vann förnyat förtroende vid presidentvalet och valdes för en femårig mandatperiod. Afghanistans parlament höll sin första session i december 2005.

Mongoliet har utvecklats till en parlamentarisk demokrati sedan kommunismens upplösning i början av 1990-talet. Thailand är en konstitutionell monarki och sedan 1992 en parlamentarisk demokrati och tillika monarki. De politiska institutionerna är på det hela taget demokratiska och pluralistiska. Tidigare inslag av styrning från militärt håll har upphört. Politiska val i Thailand brukar beskrivas som fria men mindre rättvisa, då förekomsten av korruption och röstköp är betydande. Den nya författningen syftade till att komma till rätta med dessa problem, men implementeras inte fullt ut. De senaste parlamentsvalen ägde rum i februari 2005 och resulterade i en jordskredsseger för premiärminister Thaksin.

Kambodjas fjärde allmänna val efter fredsöverenskommelsen i Paris 1991 hölls i juli 2003 och resulterade i att en ny samarbetsregering bildades mellan CPP, Cambodia People's Party, och FUNCINPEC, rojalistpartiet. Den demokratiska kulturen i landet är dock svag, de demokratiska erfarenheterna är begränsade och institutionerna, inte minst inom rättsväsendet, bräckliga. Arvet av våld från tidigare epoker lever, liksom en kultur av straffrihet, kvar. Vanliga medborgare har svårt att delta aktivt i politiken, i synnerhet kvinnor.

Nepal är en konstitutionell monarki och sedan 1990 formellt en parlamentarisk demokrati. Demokratien hotas dock av den inre konflikt med väpnat våld som pågått i drygt tio år mellan regeringen och den s.k.

maoistiska rörelsen Communist Party of Nepal (CPN). I februari 2005 lät kung Gyanendra för andra gången på tre år upplösa regeringen och utlysa undantagstillstånd. Därmed suspenderades de demokratiska institutionerna. Den av kungen tillsatta regeringen består till stor del av lojala rojalister och politiker från tiden före demokratins införande.

I Filippinerna finns ett stort antal politiska partier av olika schatteringar. Val hålls regelbundet och valdeltagandet är förhållandevis högt. Omkring 75 procent av den röstberättigade befolkningen röstade i valet i maj 2004. Liksom i flertalet grannländer är korruptionen ett svårt hinder på vägen mot en demokratisk rättsstat. Inför nästa val finns planer på att introducera ett automatiserat valsysteem som ska reducera möjligheterna till valfusk i samband med rösträkningen.

Den snabba demokratiska utvecklingen som inleddes i Taiwan efter att undantagstillståndet hävdes 1987 har lett till att Taiwan idag är en väl utvecklad demokrati med folkvald president och lagstiftande församling, samt långtgående respekt för mänskliga rättigheter. I mars 2004 blev president Chen Shui-bian omvald med en mycket liten majoritet (0,2 procent).

Även Sydkorea är en relativt ung parlamentarisk demokrati med direktvald president och lagstiftande församling. Media är i huvudsak fria, och såväl president som regering och andra makthavare utsätts för granskning. Men den demokratiska processen uppvisar fortfarande brister. Dessa kan förklaras med svårigheten att förena ett modernt demokratiskt system med en politisk kultur präglad av en hierarkisk struktur och ett patriarkaliskt styrelsesätt med starka lojalitetsband.

Japan är en etablerad parlamentarisk demokrati med vittgående lagstiftat skydd för de mänskliga rättigheterna. Omfattande administrativa reformer som genomfördes 2001 syftar till att ytterligare stärka de folkvaldas ställning och minska byråkratins inflytande över politiken.

Malaysia är en konstitutionell monarki med ett parlamentariskt styrelseskick. Regeringsmakten innehas alltsedan självständigheten 1957 av koalitionen Nationella Fronten, som leds av UMNO (United Malay National Organisation). 14 övriga partier ingår i koalitionen, däribland partier som har sin bas i övriga etniska grupper. Oppositionspartier är tillåtna men verkar inte på samma villkor som de i regeringskoalitionen ingående partierna.

Även om de sedvanliga politiska institutionerna finns i Singapore motsvarar landets politiska system inte en liberal västerländsk demokrati. Valsystemet och reglerna för politisk verksamhet gynnar den sittande regeringen och begränsar oppositionspartiernas möjligheter till politiskt inflytande.

Förhoppningar om en snabb utveckling mot demokrati i Hongkong SAR (Special Administrative Region) har inte infriats. Parlamentet spelar en begränsad roll och är endast till hälften direktvalt. Hongkongs högste befattningshavare, Chief Executive, utses i praktiken av ledningen i Peking. I april 2004 avvisade den Nationella Folkkongressen i Peking förslag från demokratiförespråkare i Hongkong som skulle innebära införande av direkta val till parlamentet 2007 och av Hongkongs Chief Executive 2008.

Även Indien är en sedan länge etablerad parlamentarisk demokrati och brukar kallas världens största demokrati. Premiärminister Manmohan Singh tillhör kongresspartiet, det största partiet i den koalitionsregering som kom till makten efter valet i maj 2004. I valet till underhuset röstade 387 miljoner av de 675 miljoner registrerade röstberättigade (57 procent) under tre veckor i 700 000 vallokaler, på 220 representerade partier.

I de regeringskontrollerade områdena i Sri Lanka har situationen förbättrats sedan regeringsskiftet i december 2001 och efter att avtalet om eldupphör trädde i kraft i februari 2002. Nyval till parlamentet ägde rum i april 2004. Valdeltagandet var högt (c:a 85%) och våldet hade minskat jämfört med föregående val. För första gången på 15 år hade även röstberättigade i LTTE (Liberation Tigers of Tamil Eelam)-kontrollerade områden möjlighet att rösta genom tillfälligt upprättade vallokaler.

Den politiska situationen i Bangladesh präglas i hög grad av motsättningar mellan regering och opposition. Dialogen har varit begränsad mellan de båda lägren och det ömsesidiga förtroendet är lågt med beskyllningar om terrorism och vanstyre. Politiskt betingat våld med gatustrider, mord och misshandel har förekommit vid flera tillfällen. Systematisk förföljelse av oliktankande har inte rapporterats sedan demokratiskt styre infördes i början av 1990-talet, pressen är relativt fri och organisationer för mänskliga rättigheter kan verka öppet.

Alltsedan militärkuppen i Pakistan i oktober 1999 har militären haft det avgörande inflytandet över maktutövningen. Militärkuppen innebar ett flagrant brott med den demokratiska processen i landet. Respekten för de politiska och medborgerliga rättigheterna har stora brister. Genom de nationella och provinsiala valen i oktober 2002 återgick landet formellt till civilt styre. Valen kan dock inte betecknas som rättvisa, och EU:s valobservatörsmission fann stora brister.

Kina, Laos och Vietnam styrs alltså av kommunistpartier som inte tolererar opposition. I Kina har reformprocessen fortskridit i det uttalade syftet att modernisera enpartistaten och införa en form av rättsstat men utan att gå mot demokrati. Den nya ledningen under president Hu Jintao har satt ökat fokus på att stärka partiet i dess regeringsbärande funktion genom att betona ett mer "vetenskapligt" förhållningssätt i att utarbeta riktlinjer och genomföra politiska beslut. Utveckling mot parlamentarisk demokrati står dock inte på den politiska dagordningen. I Vietnam pågår en liknande process för att modernisera enpartistaten, medan utvecklingen går långsammare i Laos.

I Burma råder ett hårt politiskt förtryck. Över 1 300 personer tros sitta fängslade i landet på politiska grunder, däribland ett flertal valda parlamentsledamöter. Inte heller i Nordkorea, Asiens mest slutna diktatur, märks några tecken på att en förändring av det totalitära systemet skulle vara på väg.

Utvecklingen för de mänskliga rättigheterna

Sett sedan början av 1990-talet har respekten för de mänskliga rättigheterna i Asien förbättrats avsevärt. Situationen är dock fortfarande otillfredsställande på flera områden i ett antal länder. En av de största bristerna är att rättssystemen på många håll inte fungerar, eftersom de är

korruperade, styrda av statsmakten eller utnyttjade av starka grupper. I flera länder är polisbrutaliteten utbredd. Upprustningen av rättsväsendet går mycket långsamt.

I framför allt Hongkong och Japan är dock rättssäkerheten väl tillgodosedd och fullt jämförbar med förhållandena i västländer. Även länder/territorier som Indien, Mongoliet, Sydkorea, Taiwan och Thailand har relativt väl fungerande rättsväsen men med olika slag av brister. I Indien är det ofta svårt för de fattiga att hävda sin rätt. I Singapore används dödsstraffet i stor utsträckning, och fortfarande utdöms spöstraff. Rättssäkerheten är dock hög. I Thailand har bristerna i rättssystemet ökat med korruptionen bland poliser och även domare, på ett sätt som drabbar de fattigaste, de etniska minoriteterna och de illegala invandrarna. Även i Filippinerna och Mongoliet anses rättsväsendet vara korruperat.

Straffriheten för personer med ekonomiskt och politiskt inflytande är fortsatt ett stort problem i länder som Bangladesh, Indien, Kambodja och Sri Lanka. Malaysias oberoende rättsväsende har sedan slutet av 1980-talet varit föremål för regeringsingripanden, konstitutionella förändringar och ny lagstiftning. Rättsväsendet i Pakistan är tungt överbelastat, korruperat och fungerar bristfälligt. Rättssäkerheten för den fattiga befolkningsmajoriteten, och särskilt generellt svaga grupper som kvinnor och religiösa minoriteter, är dålig. Dessa grupper diskrimineras också enligt den islamiska rätt som utgör ett parallellt rättssystem. Rättsväsendet i Indonesien, som sägs vara ett av världens mest korruperade, förbättras endast långsamt, och Östtimors institutioner är fortsatt svaga och i stort behov av kapacitetsuppbyggnad. I Kina och Vietnam är rättssystemen i hög grad underställda den politiska makten. En betydelsefull reformprocess pågår, men enpartiväldet reser fortsatt hinder på vägen mot en rättsstat.

Endast ett fåtal länder/territorier i Asien har avskaffat dödsstraffet. Det gäller Hongkong, och på senare år även Kambodja, Nepal och Östtimor. Länder som har dödsstraff men inte tillämpat det på senare år är bl.a. Sri Lanka och Sydkorea. I Filippinerna hävdades ett moratorium 2003, men diskussionen fortgår om ett avskaffande. Bland länder som tillämpar dödsstraff varierar omfattningen i hög grad. Under de senaste 30 åren har i genomsnitt 3-4 dödsdömda fångar avrättats årligen i Japan, med undantag för åren 1990-92 då inga avrättningar verkställdes. I Indien dömdes enligt Amnesty International 2003 minst 33 människor till döden, och ca 60 personer väntar på att få sin dödsdom verkställd. En debatt om dödsstraffets eventuella avskaffande pågår sedan länge. Länder med ett omfattande bruk av dödsstraffet är framför allt Kina, Pakistan, Singapore och Vietnam. Kina, som avrättar flest medborgare i världen och enligt Amnesty International står för två tredjedelar av världens utdömda dödsdomar, lämnar i likhet med Vietnam ingen offentlig statistik. Enligt en inofficiell kinesisk källa uppskattas antalet dödsdömda varje år uppgå till över 10 000. Även i Kina har en akademisk debatt börjat föras om bruket av dödsstraff, och på politiskt håll förklaras att man på sikt avser att avskaffa dödsstraffet, i enlighet med vad som stått i partiprogrammet ända sedan 1920-talet.

Vad gäller ratificeringar av de centrala internationella instrumenten för de mänskliga rättigheterna kan endast ett fåtal nya noteras under de

senaste tre åren. Afghanistan ratificerade i april 2003 kvinnokonventionen (CEDAW). Mongoliet ratificerade 2002 tortyrkonventionen (CAT). Östtimor tillträdde 2003 samtliga centrala konventioner och det östtimorianska parlamentet har även godkänt tillträde till flyktingkonventionen. Under 2005 inlämnade Sydkorea rapport till FN:s kommitté mot tortyr om efterlevnaden av tortyrkonventionen (CAT). Kina lämnade 2004 in rapporten om medborgerliga och politiska rättigheter avseende Hongkong SAR och samma år sin egen rapport till kommittén för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, vilken behandlades under 2005. Även Nordkorea levererade en rapport till kommittén 2002. Kina har trots starka påtryckningar från det internationella samfundet fortfarande inte ratificerat konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR). Inga asiatiska länder ratificerade under perioden 2002-2005 1951 års flyktingkonvention, vilket innebär att endast fem länder i Asien har ratificerat detta instrument.

I fråga om pressfriheten har utvecklingen i Asien under de senaste åren på många håll avstannat. Flera asiatiska länder rankas bland de sämsta i Reportrar utan gränsers index över pressfrihet. Allra sist hamnar Nordkorea, och dessförinnan återfinns Burma, Kina, Laos, Nepal och Vietnam. Kina har högst antal fängslade journalister i världen. Bangladesh och Pakistan hamnar långt ner på listan, trots relativt livaktiga media, på grund av utbrett våld mot journalister. Detsamma gör Singapore, på grund av inskränkningar i medias verksamhet. Strikta förtalslagar leder till försiktighet hos medier och opposition. Samtidigt kan noteras en trend mot ett friare debattklimat. I Thailand tycks den tidigare positiva utvecklingen mot ökat oberoende för media bromsats, och från Filippinerna rapporteras många fall av våld mot journalister. Kambodja uppvisar den friaste mediesituationen i Sydostasien. Bäst ranking i Asien i fråga om pressfrihet har Hongkong, följt av Japan, Sydkorea och Östtimor. Även Mongoliet har stor pressfrihet, och i Afghanistan har utvecklingen varit positiv ända sedan talibanregimen störtades.

Jämställdhet, kvinnans ställning

I Sydasiens är kvinnans ställning på många sätt eftersatt, och våld mot kvinnor är fortsatt ett betydande problem i hela regionen. I Afghanistan har många rent formella framsteg gjorts vad gäller kvinnans ställning sedan talibanregimens fall. Den nya afghanska konstitutionen från januari 2004 stipulerar t.ex. att kvinnor och män har samma rättigheter. Vissa positiva tecken kan också skönjas i fråga om kvinnors deltagande i det politiska livet. Det finns dock inget program för hur lagstiftningen ska omsättas i praktiken, och mekanismer saknas för att försvara kvinnors mänskliga rättigheter. De flesta kvinnor är inte medvetna om sina mänskliga rättigheter. Ett fåtal kvinnorättsaktivister kämpar i stark motvind, p.g.a. de massiva barriärer som det extremt patriarkala samhället reser.

Också i Bangladesh, Indien och Pakistan är kvinnans underordnade ställning djupt rotad i traditionen. Kvinnors tillgång till utbildning och avlönat arbete är sämre. I samtliga dessa länder är våld i hemmet vanligt

förekommande. Bangladesh regering har stiftat ett antal lagar och skärpt straffen för övergrepp mot kvinnor, men lagarna efterlevs ofta inte och misstankar om brott förs sällan till rättegång. Konstitutionen medger särskilda möjligheter till arbete inom statsförvaltningen för kvinnor. Trots detta innehar kvinnor endast ca 12 procent av tjänsterna inom statsförvaltningen och endast två procent av de ledande befattningarna där.

Även i Pakistan har reformer genomförts i syfte att förbättra kvinnans ställning, men i praktiken har situationen knappast förbättrats för flertalet kvinnor. Kvinnors deltagande i arbetslivet är marginellt. Antalet s.k. hedersmord som främst drabbar kvinnor är mycket högt, sannolikt flera fall om dagen. En annan allvarlig trend i dessa länder är det ökande antalet kvinnor som mördas eller stympas med frätande syror. Också i Mongoliet är problemet med våld mot kvinnor i hemmet betydande, ofta till följd av social utslagning och alkoholism.

I samband med behandling av Indiens rapport till CEDAW i januari 2000 rekommenderade kommittén Indien att reformera de olika familjelagar som gäller för olika religioner. Vidare uppmanades Indien av kommittén att införa registrering av födselar och äktenskap, vilket skulle vara ett medel att bekämpa handel med kvinnor och barn. Samtidigt välkomnade kommittén att regeringen infört lagstiftning som förbjuder aborter p.g.a. könstillhörighet. Sedan 2003 pågår en kampanj för att tillförsäkra kvinnor en tredjedel av platserna i parlamentet.

I jämförelse med OECD-länder i övrigt har kvinnor i konfucianskt präglade samhällen som Japan och Sydkorea svårare att göra sig gällande i det offentliga livet och på arbetsmarknaden. Även i Singapore återfinns kvinnor främst i lägre betalda yrken, men liksom i Filippinerna, Hongkong och Thailand är kvinnor även representerade på höga poster i samhället. I Kina och Vietnam är skillnaden stor mellan landsbygd och storstad i fråga om kvinnans ställning och möjligheter.

Handel med kvinnor och barn för prostitution, tvångsgifte eller slavarbete är ett vanligt fenomen i Asien liksom i andra delar av världen. I Sydöst- och Östasien är det framför allt Burma, Filippinerna, Indonesien, Kambodja och Kina som utgör ursprungsländer för denna moderna variant av slavhandel, medan transit- och destinationsländer framför allt är Japan, Kina, Malaysia och Thailand. I Sydasiens går människohandeln i huvudsak från Bangladesh och Nepal till Indien och Pakistan.

Barnets situation

Även om alla länder i Asien har anslutit sig till FN:s konvention om barnets rättigheter finns det fortfarande stora brister i tillämpningen av konventionen. Barnets situation är mycket allvarlig i många delar av Asien.

En stor del av världens fattiga barn lever i Asien. Asiatiska utvecklingsbanken uppskattar att tre fjärdedelar av världens undernärda och underutvecklade barn finns i Asien, varav hälften i Sydasiens. Barnadödligheten (under fem års ålder) är enligt WHO som högst i Afghanistan, Bhutan, Burma, Indien, Kambodja, Laos, Pakistan, och Östtimor.

Barns rättsliga ställning är svag i många länder. Skyddet i familjelagstiftning brister och därmed skyddet mot t.ex. sexuellt utnyttjande av barn, människohandel, våld mot barn och diskriminering av barn med handikapp.

Barnarbete är en vanlig företeelse i Asien som uppges stå för omkring en tredjedel av världens barnarbete. Mest utbrett förekommer barnarbete i Sydasiens, och allvarligast är situationen i Bangladesh, men även i andra delar av regionen utnyttjas barn på ett sätt som kan vara skadligt för deras fysiska och psykiska hälsa och utveckling. Bangladeshs stora konfektionsindustri sysselsatte tidigare tusentals barn. Efter påtryckningar från framför allt USA har barnarbete försvunnit från mer än 80 procent av fabriker, men enligt Rädda barnen har detta lett till att barn tvingats in i hårdare och mer skadliga arbeten än de som fanns inom konfektionsindustrin.

Arbetsvillkor i Asien

Den ekonomiska utvecklingen i Asien under de senaste åren har fått positiva konsekvenser på det sociala området, men samtidigt står många av länderna i regionen inför stora sociala och miljömässiga utmaningar. Bristande efterlevnad av internationella överenskommelser om grundläggande arbetsvillkor präglar i hög grad tillvaron för regionens arbetare, men samtidigt kan vissa positiva tendenser skönjas. Den tilltagande globaliseringen och flytten av produktion till lågavlönade länder har satt fokus på villkoren för arbetare i globala leverantörskedjor, och kraven på respekt för grundläggande arbetsvillkor har därmed ökat. Referenser till respekt för grundläggande arbetsvillkor görs i allt fler sammanhang, såsom i regionala samarbetsavtal som Cotonou (EU:s samarbetsavtal med länderna i Afrika, Karibien och Stilla Havet), och bilaterala handels- och investeringsavtal. Många multinationella företag arbetar aktivt tillsammans med sina leverantörer för att förbättra arbetsvillkoren för arbetare, men mycket återstår att göra.

Asien är en heterogen region, och det gäller även situationen på arbetsmarknaden. Med undantag för utvecklade ekonomier som Hongkong, Japan, Singapore och Taiwan framträder en bild av låg facklig organisationsgrad, bristande respekt för fackliga rättigheter och långa arbetstider, och i vissa länder förekommer nyttjande av barn i industriellt arbete. Särskilt i transitionsekonomier som Kina och Vietnam råder brister i anpassningen till arbetsrättsliga normer och respekten för grundläggande arbetsvillkor.

1998 antog ILO deklARATIONEN om grundläggande rättigheter och principer i arbetslivet som binder medlemsländerna till ILO:s konventioner. Av regionens länder har dock endast Indonesien, Mongoliet och Sri Lanka ratificerat samtliga konventioner. Trenden pekar emellertid mot att fler länder i regionen ratificerar kärnkonventionerna. Det gäller främst konventionerna om barnarbete och diskriminering i arbetslivet.

ILO beräknar att cirka 300 000 människor i Asien varje år omkommer till följd av den på många håll undermåliga arbetsmiljön. Från Kina har en markant ökning i antalet arbetsrelaterade olyckor rapporterats, särskilt i den eftersatta gruvindustrin. I länder som Sydkorea och Thailand, där

den ekonomiska utvecklingen lett till ett skifte från farliga industrier, har säkerheten förbättrats.

Några av världens största ekonomiska frizoner finns i Asien, främst i Bangladesh, Filippinerna, Indonesien, Kina och Sri Lanka, och framför allt inom textilsektorn. En ekonomisk frizon är ett avgränsat område där det råder särskilda arbetsmarknads- och skattelagar med syfte att locka utländska investerare.

I de flesta länder undantas frizonerna från gällande arbetslagstiftning. Arbetstiderna kan vara långa med obetald övertid och dåligt arbetarskydd. Facklig verksamhet är ofta inskränkt och vilda strejker frekventa. I Filippinerna och Sri Lanka har strejker resulterat i dödsfall och fängelsestraff. Samtidigt visar undersökningar från bl.a. ILO att minimilönerna oftast är högre i ekonomiska frizoner. I länder som Sri Lanka, Filippinerna och Bangladesh har den fackliga verksamheten ökat mest i företag i exportzoner. I Bangladesh har regeringen beslutat att tillåta facklig organisering i exportzonerna från och med 2006, bl.a. till följd av våldsamma konflikter men också efter påtryckningar från multinationella företag.

Asien är den världsdel som enligt ILO har högst antal tvångsarbetare (cirka nio miljoner), framför allt i Burma, Indien och Pakistan. Hälften av tvångsarbetarna är barn. En bidragande orsak till tvångsarbete och även människohandel är de omfattande regionala migrationsströmmarna i Sydostasien. Migrantarbetare omfattas inte av gällande arbetslagstiftning och saknar därmed sociala skyddsnet.

De fackliga organisationerna är generellt sett svaga och organiseringsgraden låg. Ofta förekommer flera konkurrerande fackföreningar, knutna till de större politiska partierna. En stor del av arbetskraften finns också i den informella sektorn och är sällan fackligt organiserade. I Indien arbetar 90 procent av befolkningen inom den informella sektorn. Den vanligaste formen av repressalier är enligt International Confederation of Free Trade Unions avsked för engagemang i fackföreningar eller deltagande i strejker. I Sydasiens sammanhänger ofta val av fackförening med partipolitisk eller religiös hemvist, något som lett till många konkurrerande fackföreningar som i Indien. I Pakistan finns regler om att facket måste ansöka om att exempelvis få förhandla om kollektivavtal. I Burma och Nordkorea är de fackliga rättigheterna nästintill totalt inskränkta.

I Sydostasien är tendenserna olika. I Thailand har på senare år motsättningarna skärpts mellan arbetstagare och företag, och ett ökat antal demonstrationer har ägt rum mot utländska företag som motsätter sig facklig verksamhet. I Filippinerna och Indonesien är fackföreningarna knutna till politiska partier, och arbetslagstiftningen försvårar facklig organisering. Rätten att sluta kollektivavtal förekommer exempelvis endast på företagsnivå i Indonesien och är helt inskränkt i Singapore. I Kambodja har strejker förekommit i textilindustrin, men det är också där som fackföreningarna har sin starkaste bas. Den kambodjanska regeringen arbetar aktivt i projektform med andra regeringar och multinationella företag i samråd med bl.a. ILO för att gemensamt förbättra arbetsvillkoren. Fackföreningarna i Kina, Laos och Vietnam är helt kontrollerade av kommunistpartiet. Länderna erkänner inte ILO:s grundprinciper såsom rätten att organisera sig i en fackförening av eget

val, samtidigt som medlemskap i det godkända fackförbundet är obligatoriskt för arbetare i statliga företag. I den privata sektorn har däremot spontana förbund uppstått, och strejker förekommit utan stöd av den lokala fackföreningen.

På vissa håll i Östasien saknas nationella förbund helt. Fackförbunden i Hongkong agerar relativt fritt, även om strejker kan medföra risk att förlora sitt arbete. I Taiwan har nya fackförbund utan band till de politiska partierna spelat en roll i demokratiseringsprocessen. Även i Nepal har fackföreningarna bedrivit kampanjer för att få regeringen att efterleva ILO:s konventioner. Sydkorea upplevde under tidigt 1990-tal stora motsättningar mellan regeringen och företagen å ena sidan och fackföreningarna å den andra. En stor ny facklig centralorganisation bildades som även tagit initiativ till att bilda ett politiskt parti. Fortfarande är de fackliga rättigheterna dock eftersatta i Sydkorea.

3.5 Säkerhetspolitisk utveckling

Trenden sedan det Kalla krigets och den bipolära världens slut i början av 1990-talet har varit en kontinuerlig breddning av begreppet säkerhet och dess omfattning. De hinder som stod i vägen för en bredare definition försvann i och med att världen öppnats och länkats samman alltmer, inte minst ekonomiskt inom ramen för globaliseringen. Öppenheten som skapades gav även upphov till nya hot mot världens säkerhet, vilket terrordåden mot World Trade Center 2001 (9/11) med all tydlighet visade. Idag, 2005, har därför synen på säkerhetspolitik förändrats med en definition av hot som är gränsöverskridande, mångfacetterad och sammanlänkad på ett antal nivåer: global, regional, lands- och lokal nivå. Nya hot har blivit mer märkbara såsom terrorism och spridning av massförstörelsevapen. Asien har till stor del omfattats av denna trend. Till detta kommer att man i Asien inte haft samma allmänna avspänning som i Europa, där ett antal organisationer på mellanstatlig och överstatlig nivå finns för att hantera bl.a. säkerhetspolitiska hot och i konfliktförebyggande syfte.

Asiens försvars- och säkerhetspolitik är i huvudsak bilateralt orienterad med USA som avtalspart. USA:s närvaro och engagemang är fortsatt avgörande i frågor kring Taiwan, Nordkoreas kärnvapenaspirationer och i relationen Indien-Pakistan. Det är dock naturligt att en kontinuerlig ”ombalansering” av den säkerhetspolitiska kartan sker över tiden med tanke på förändrade militära, ekonomiska och politiska styrkeförhållanden. Detta är också uppenbart i Asien med världens två folkrikaste länder, Indien och Kina, som de senaste åren uppvisat hög ekonomisk tillväxt i parallell med att Japan uppvisat en relativ ekonomisk stagnation. Det är i denna dynamik som Kina börjar visa aspirationer att göra sig gällande på en regional men även alltmer global arena.

Den säkerhetspolitiska utvecklingen i Asien kan ses som en utmaning till världens enda kvarvarande supermakt, USA, och tar sig uttryck som militär kapprustning, risk för kärnvapenspridning, ökad konkurrens om energi och råvaror, ökat miljöhot, terroristnätverk, instabila regimer och stater m.m.

En framväxande trend under de senaste åren är det ökade ömsesidiga ekonomiska beroendet mellan Kina och USA, vars ekonomier är nära sammanflätade. Kina finansierar till stor del USA:s budget och bytesbalansunderskott, det senare orsakat till stor del av ett gigantiskt kinesiskt överskott i den bilaterala handeln. Detta kan i sig utgöra den största fredsfrämjande faktorn i sammanhanget.

I frågor rörande transnationella hot finns det emellertid större möjligheter att påverka för aktörer som FN, EU och andra ledande stater och organisationer. Dessa kräver ofta ett mer samfällt agerande av det internationella samfundet och rör ofta de nya och svårhanterade säkerhetshoten. Här kan man se ökade insatser i syfte att stävja terrorism, vapen-, narkotika- och människosmuggling, flyktingströmmar, spridandet av massförstörelsevapen etc. Genom åtgärder som konfliktförebyggande i vid mening, stöd till demokratiska regimer, katastrofbistånd, infrastrukturstöd m.m., bidrar man även till en stabilare utveckling. I denna typ av frågor försöker EU höja sin profil i Asien och därmed även Sveriges. Den civila observatörsinsats som genomförs av EU inom ramen för den europeiska säkerhets- och försvarspolitik (ESFP) tillsammans med fem ASEAN-länder för att övervaka genomförandet av fredsavtalet i Aceh är ett exempel på sådana insatser, och bidrar till långsiktig fred i området. Sverige bidrar med observatörer och står också för hela det logistiska stödet till insatsen.

Nedan redogörs för de viktigaste huvuddragen i den säkerhetspolitiska utvecklingen i Asiens regioner under de senaste åren.

Östasien

Kinas ekonomiska tillväxt möjliggör även en kontinuerlig uppbyggnad och modernisering av landets militära kapacitet. I väntan på en framtida återförening med Taiwan, som är en fråga av högsta dignitet för den kinesiska ledningen, dominerar Kinas strategiska tänkande av att å ena sidan bibehålla *status quo* och å andra sidan avskräcka från att steg tas mot självständighet. Den fortsatta utplaceringen av missiler i närheten av Taiwansundet utgör en påminnelse om detta hot. Kinas lagstiftning mot "anti-secession" från mars 2005 förstärker budskapet ytterligare genom att legalisera bruket av "icke-fredliga medel" om Taiwan vidtar åtgärder som försvårar en framtida återförening. Opinionen i Kina står i Taiwanfrågan av allt att döma nära den politiska ledningen, medan befolkningen på Taiwan ser med oro och misstro på Pekings avsikter. Samtidigt växer sig de ekonomiska banden mellan fastlandet och Taiwan allt starkare. En öppen konflikt om Taiwans framtid skulle få omfattande konsekvenser och sannolikt leda till att USA blev indraget.

Stöd till Taiwan är ett centralt element i USA:s säkerhetsstrategi i Stillaavsregionen. Japan är, liksom Sydkorea, fortsatt beroende av förhållandet till USA för sin militära säkerhet. En starkare nationalism i både Japan och Sydkorea kan skönjas. Samtidigt har USA börjat ställa krav på mer japansk delaktighet i säkerheten i västra Stilla havet. Japan har ställt upp med trupper till insatsen i Irak och vill vara en nära allierad till USA i "kriget mot terrorismen". Den japanska befolkningen ser Kina

som ett större hot än tidigare, och i Kina har den tilltagande nationalismen ofta tagit sig anti-japanska uttryck.

Stabiliteten på den Koreanska halvön utmanas av Nordkoreas kärnvapenambitioner. Regimöverlevnad och garantier för landets oberoende och säkerhet förefaller vara nyckelfrågor för Nordkorea. Sydkorea har fortsatt sin engagemangspolitik med Nordkorea och delvis varit kritisk till USA:s hårdare linje.

Sextpartssamtalen om kärnvapenfrågan på Koreahalvön förefaller under hösten 2005, inte minst tack vare aktivt kinesiskt deltagande, ha letts in på ett spår mot mer långsiktig avspänning. Sextpartssamtalen skulle, om Nordkoreaproblematiken löstes, kunna bli ett möjligt regionalt forum för centrala aktörer i Östasien att mötas kring, för att förhandla om gemensamma säkerhetsproblem, konfliktförebyggande arbete och nedrustningsprocesser.

Sydöstasien

Regionen har återhämtat sig efter Asienkrisen och uppvisare en relativt god tillväxt med ökad politisk stabilitet och en utveckling mot förstärkning av regionens demokratier. I länder som relativt nyligen övergått till demokratiska styrelseformer, såsom, Filippinerna, Indonesien och Kambodja, har regeringsskiften efter allmänna val visat att det går att ta hand om inre etniska och religiösa motsättningar under mera fredliga former. Laos och Vietnam har förblivit enpartistater. Det stora regionala problemet är militärregimen i Burma som med hårda metoder fortsätter att regera utan folkligt stöd och som suttit vid makten sedan 1988.

Tsunami-katastrofen julen 2004 blev en katalysator för fredssamtal mellan självständighetsrörelsen GAM i indonesiska regionen Aceh och landets regering. EU och dess medlemmar spelar genom medling, logistiskt stöd, bistånd, övervakning m.m. en viktig roll i denna process.

Det har på senare år skett en oroande utveckling i form av terrorism med anknytning till internationella nätverk. Den internationella terrorismen har fått fotfäste hos lokala och regionala grupperingar. Främst är denna utveckling synlig i fallet Jemaah Islamiya (JI), en organisation spridd över hela regionen, ansvarig för Baliattentatet 2002 och misstänkt för Balibomberna i oktober 2005. Det finns en oro för ökad verksamhet, från såväl JI som andra grupper, i regionen i länder som Filippinerna, Indonesien och Thailand.

ASEAN har varit pådrivande för att hitta mötesplatser och fora för att diskutera säkerhetsproblem, konfliktförebyggande och nedrustningsprocesser. Inom handel och ekonomi sker ett omfattande samarbete, inte minst inom ramen för ett ökande antal regionala och bilaterala handelsavtal. Detta är ett sätt att öka det ömsesidiga beroendet och minska konfliktbenägenhet och -risker. Samtidigt har ett forum som ASEAN Regional Forum (ARF) hittills inte blivit platsen för diskussioner av regionens mer djupt rotade säkerhetsproblem. Frågan är om det första s.k. East Asia Summit i december 2005 skulle kunna vara ett embryo till en djupare process.

En fråga som blivit aktuell efter 9/11 är sjöfartens centrala betydelse för ekonomisk utveckling i regionen ställd mot säkerhet och känslighet

för terroristdåd. Speciellt känsligt är frågan om sjöfarten i Malackasundet, vilket är livsnerven för mycket av handeln i Sydöst- och Östasien och mellan Europa, Mellanöstern och Östasien. Ett problem är att denna farled endast övervakas av angränsande stater och att de har begränsade resurser till förfogande.

Sydasien

Indien och Pakistan och deras inbördes relation dominerar på många sätt regionens säkerhetspolitiska bild. Den militära uppladdning som utvecklades under början av 2002 och som kunnat leda till krig, avbröts genom ingripande av ett flertal stormakter, bl.a. USA, Kina, EU och Ryssland. Därefter har en avspänningsprocess inletts som i sin förlängning eventuellt kan hjälpa till att lösa den centrala Kashmir-konflikten.

De facto kärnvapenstaterna Pakistan och Indien fortsätter att utveckla vapensystem. Pakistan verkar, främst av ekonomiska skäl, ha gett upp strävan mot nukleär paritet med Indien. Samtidigt förbehåller Pakistan sig rätten att utdela det första nukleära slaget i händelse av framgångar i början för ett eventuellt indiskt angrepp. Indiens ambitioner omfattar i princip paritet med Kina i kärnvapensammanhang, men samtidigt pågår närmanden i de känsliga gränsfrågorna mellan länderna. Den ökade handeln bidrar också till att länderna närmat sig varandra något och relationen har blivit något mer avspänd under de senaste åren.

Afghanistan har inletts vägen mot ett demokratiskt samhälle, men är fortsatt mycket instabilt med internationella styrkor på plats för att garantera säkerhet och stabilitet. Landet fortsätter att skapa problem för sina grannländer, inte minst Pakistan. En stor oro finns för den organiserade brottsligheten och instabilitet som skapas av narkotika-handeln i regionen.

Bangladesh präglas av politisk oro med ständiga konfrontationer mellan regering och opposition. Utvecklingen har gått i negativ riktning med en ökning av de politiska attentaten och på senare tid ett större inflytande från extrema islamistiska grupper. Sri Lanka slits fortsatt av intern splittring mellan regering och tamilska separatister, LTTE. Mordet på utrikesminister Kadirgamar i augusti 2005 har ytterligare ökat spänningarna. Vapenstillestånd råder men utsikterna för en varaktig lösning har inte blivit bättre.

Nepal plågas av en långvarig inrikespolitisk konflikt som förvärrats av att kungen genom en kupp i februari 2005 tog över makten. För att nå en politisk lösning krävs att parterna samarbetar men både den politiska oppositionen och den maoistiska gerillan är internt splittrade.

Det saknas strukturer för säkerhetspolitiskt samarbete i Sydasien. Den regionala samarbetsorganisationen SAARC skulle på sikt kunna fylla en sådan funktion. Vissa framsteg för att utveckla samarbetet har gjorts på senare tid men den regionala integrationen är svag till följd av de mångåriga motsättningarna mellan Indien och Pakistan.

Målet, som det uttrycktes i den ursprungliga Asienstrategin, är att på en grundval av växande ömsesidigt beroende och växande ömsesidiga intressen utveckla och fördjupa relationerna inte bara med stat och näringsliv i respektive land utan med samhällena och kulturer som sådana, att se länderna i all deras komplexitet och att göra vårt eget land och det svenska samhället bättre känt i länderna i Asien.

Uppföljningen tre år senare konstaterade att åtgärder vidtagits för att söka dessa ömsesidiga och fördjupade relationer inom i stort sett alla områden som föreslogs. Denna uppföljning av den senaste treårsperioden visar att ansträngningar fortsätter i samma riktning. Syftet med detta kapitel är att ge en bild av hur de förslag som lyftes fram i förra uppdateringen har genomförts.

4.1 Ekonomisk utveckling, handel och näringslivsfrämjande

Behovet av strukturella ekonomiska reformer som påtalades i Asienstrategin för tre år sedan är fortsatt stora i många asiatiska länder, även om utvecklingen har gått i rätt riktning. Sverige har fortsatt sökt verka för nödvändiga reformer såväl inom ramen för den bilaterala, som den multilaterala dialogen.

Vikten av stöd för kapacitets- och institutionsstöd inom det ekonomiska området till de mindre utvecklade länderna har också betonats. Handelsfrågorna har även i större utsträckning än tidigare uppmärksammats i utvecklingssamarbetet i regionen, bl.a. inom ramen för landstrategier. Svenska myndigheter har bidragit till att sprida kunskap om vikten av att både stat och näringsliv arbetar för respekt för mänskliga rättigheter, mot korruption och för en god miljö.

WTO och dess regelverk utgör fortsatt ett centralt instrument för den handelspolitiska utvecklingen i Asien. I stort sett samtliga länder i regionen är nu medlemmar av WTO eller förhandlar om medlemskap. Kinas medlemskap i WTO har bidragit till stabilare ekonomiska relationer med landet. Kommerskollegium har i enlighet med strategin genomfört en studie om Kinas WTO-medlemskap och effekterna av Taiwans medlemskap har analyserats.

Sverige har inom ramen för EU fortsatt verkat för en frihandelsinriktad politik där inte minst gemenskapens hållning inom jordbruks- och tekoområdet utgör en viktig fråga för det globala regelverket och relationerna till många u-länder inte minst i Asien.

På tekoområdet har Sverige i enlighet med strategin under utfasningen av handelsbegränsningarna, inom ramen för EU arbetat för en snabb avveckling. Efter avvecklingen har Sverige verkat för att EU-politiken inte ska gå i protektionistisk riktning. Exempelvis har Sverige inom EU starkt motsatt sig införandet av nya begränsningar för tekoimporten från Kina.

Även om Europeiska kommissionen har huvudansvaret för unionens handelspolitik med omvärlden har Sverige fortsatt sökt verka som en bilateral dialogpartner till länderna i Asien även avseende WTO-frågor.

Också ASEM (Asia-Europe Meeting) har utnyttjats i detta syfte, bl.a genom att lyfta fram vikten av handelsförenklingar.

Kommissionen presenterade 2003 en strategi för partnerskapsavtal med ASEAN. Bilateral förhandlingar om sådana avtal inleddes 2004 med några länder. Under 2005 har tydliga signaler, inte minst från kommissionen, visat på ett starkare intresse att även diskutera möjligheterna till frihandelsavtal med bl.a. ASEAN-länderna. Sverige har varit pådrivande för denna utveckling.

Sverige har bidragit till att WTO:s kapacitet för stöd till kompetensuppbyggnad för fattigare länder stärkts för bl.a. förhandlingar och tvistlösning. Detta är inte minst betydelsefullt för många länder i Asien. Detsamma gäller för länder som genomfört eller genomför förhandlingar om medlemskap.

Ökade kommersiella relationer med Asien utgör en central målsättning i Asienstrategin. Satsningarna på att stödja svenska affärsintressen i regionen har ökat i takt med att Asiens betydelse i världsekonomin ökar. Inom främjandeområdet har satsningarna inte minst för utlandsmyndigheternas verksamhet fortsatt. Nya främjartjänster har inrättats i New Delhi, Seoul och Shanghai under 2004. Beslut om åtta nya främjandetjänster har fattats under 2005: Peking (2st), Kanton, Tokyo, Kuala Lumpur, Hanoi, Manila och Bangkok vilket kommer att ge möjlighet till ökade satsningar i regionen. Honorärkonsulernas roll att främja svenska intressen har uppmärksammas och konsulter från Asien har under 2003, 2004 och 2005 deltagit i konsulskonferenser i Sverige.

UD-ASO:s referensgrupp för näringslivet, som bildades i samband med arbetet med den ursprungliga Asienstrategin, möts kvartalsvis och utgör ett viktigt forum för diskussion om frågor av gemensamt intresse.

Ett stort antal främjanderesor med olika teman har genomförts i regionen under perioden. Andra exempel är insatser inom ramen för statsbesöken i Thailand, Vietnam och Brunei. Möte om handelspolitiska frågor (s.k. blandkommissionsmöten) har genomförts med Japan, Kina och Indien. Även på importsidan har satsningar genomförts och satsningar på investeringar i Sverige har genom ISA:s (Invest in Sweden Agency) verksamhet ökat.

Ett nytt generalkonsulat har inrättats i Kanton. Förslaget i strategin om ett generalkonsulat i Osaka har dock inte genomförts. Ambassaden har i stället valt att samla resurserna till Tokyo genom olika förstärkningar.

Trots den höga tillväxten i Asien visar handelsstatistiken på sjunkande svensk export till Asien sedan 2001. Under 2003 sjönk exportvärdet till Asien med sju procent. Exporten ökade åter 2004 med fem procent, men under första halvåret 2005 viker dock exporten något. En analys av våra marknadsandelar i Kina, Indien och Japan visar att det inte har saknats framgångar, men slutsatsen är att svensk exportindustri har tappat marknadsandelar i förhållande till våra konkurrenter. Analys av utvecklingen har inletts och kommer att fortsätta. En möjlig förklaring till de vikande exportsiffrorna är utflyttningen av produktion inom några stora företag som ersatt del av exporten. Importvärdet har däremot ökat under de senaste åren, en trend som fortsätter under det första halvåret 2005.

Sedan den förra uppdateringen av Asienstrategin har Riksdagen antagit en ny svensk politik för global utveckling (PGU). Det övergripande målet för samtliga politikområden (inklusive utvecklings-samarbetet) är att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. För utvecklings-samarbetet finns dessutom ett särskilt mål ”att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor”. Politiken ska i sin helhet präglas av ett rättighetsperspektiv och av fattiga människors perspektiv på utveckling. Utvecklings-samarbetet ska liksom alla andra politikområden främja respekten för de mänskliga rättigheterna, verka för demokrati och god samhällsstyrning, jämställdhet mellan kvinnor och män, hållbart utnyttjande av naturresurserna och omsorg om miljön, ekonomisk tillväxt, social utveckling och trygghet, konflikthantering samt värna om gemensamma globala nyttigheter.

Det nya målet innebär förstärkt fattigdomsfokus. Fattiga människor betraktas inte som passiva objekt utan som aktörer som själva har förmåga att styra över sina liv om de ges möjligheter till det. Nationellt ägarskap är en förutsättning för hållbar utveckling och allt större vikt läggs vid ländernas egna strategier för att bekämpa fattigdomen. Utvecklings-samarbetet handlar därför i hög grad om att stärka ländernas egen kapacitet och ge stöd till institutionsuppbyggnad och reform-processer. Samordning med andra biståndsaktörer och en harmonisering av utvecklings-samarbetet har fått ökad betydelse. Dialogen med samarbetsländerna och övriga givare om utvecklingsfrågorna har också kommit att spela en allt viktigare roll.

Dessa tankar fanns redan i den ursprungliga Asienstrategin där ökad samordning och samstämmighet mellan olika politikområden och bättre koordinering och harmonisering i utvecklings-samarbetet betonades. Genom att den nya politiken antagits har de ytterligare förstärkts.

Sidas verksamhet i Asien täcker många länder med olika utvecklings-förutsättningar. De mål som angavs i Asienstrategin är fortfarande giltiga. Samarbetet har fokuserat på insatser inom demokrati och mänskliga rättigheter, god samhällsstyrning, miljö, fredsfrämjande och konfliktförebyggande samt hiv och aids. Stöd till uppbyggnad av förvaltningar och institutioner har haft fortsatt stor betydelse. Demokrati-stöd som t.ex. stöd till genomförande av val, stöd till ökat lokalt självstyre, ökad transparens och korruptionsbekämpning har givits till flera länder. Sida har också stött projekt som syftar till att öka de fattigas inflytande i beslut som påverkar deras liv.

Regeringen har under de senaste tre åren beslutat om landstrategier för Indien, Laos, Sri Lanka och Vietnam samt en regionstrategi för Sydostasien som förutom det regionala samarbetet också täcker Filippinerna, Indonesien och Östtimor samt innehåller överväganden för Burma. Samarbetsstrategier (som ersätter landstrategierna) utarbetas under 2005 för Afghanistan och Kina.

Efter jordbävningen och den påföljande tsunamin som den 26 december 2004 drabbade länderna runt Indiska oceanen har Sverige arbetat för att bidra till att återuppbygga några av de värst drabbade områdena och lyft fram behovet ett långsiktigt stöd till regionen där en miljömässigt hållbar uppbyggnad beaktas. Insatserna har framförallt

fokuserat på Aceh-provinsen i Indonesien och Sri Lanka. Sida har utöver de 220 miljoner kronor som utfästs från det humanitära anslaget avsatt 440 miljoner kronor till återuppbyggnaden av de tsunamidrabbade områdena för perioden 2005-2009. Sverige ingår i styrkommittén för den återbyggnadsfond som administreras av Världsbanken.

Biståndet till Afghanistan som inledningsvis var så gott som uteslutande humanitärt har successivt övergått till långsiktiga återuppbyggnadsinsatser.

Sverige har även stött Nordkorea med omkring 30 miljoner kronor/år i humanitärt bistånd. Stödet riktas främst mot rehabiliteringsinsatser inom jordbruks- och hälsosektorn.

Utvecklingen av antalet hiv- och aidssmittade i regionen har fortsatt varit negativ. Hiv/aids har därför fått ökat fokus i det svenska utvecklingsarbetet med Asien. Sidans regionala hiv/aidsrådgivare som är placerad på ambassaden i New Delhi, har under 2005 kompletterats med en rådgivare för Sydostasien placerad i Phnom Penh. Hiv/aids lyfts fram som viktig dialogfråga i de landstrategier som antagits under perioden. Uppföljning har även ägt rum om utlandsmyndigheternas dialog om hiv/aids.

Sverige har under strategiperioden genomfört ett antal insatser inom ramen för konfliktförebyggande åtgärder. I Afghanistan stödde Sida ett projekt för avväpning och reintegrering av barnsoldater. Ett flertal konfliktförebyggande insatser har även genomförts på Sri Lanka. Sida har t.ex. stött utbildning av unga ledare i demokratiskt ledarskap, utbildat poliser i demokratifrågor och utbildat lärare i konfliktdrabbade områden. Konflikthantering och konfliktförebyggande, inklusive genomförande av FN:s säkerhetsråds resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet, är ett av målen i regionstrategin för Sydostasien.

Det ökade samarbetet och dialogen med Japan har däremot inte utvecklats i den utsträckning som förespråkades i Asienstrategin.

Som framgår av den förra uppdateringen har Sverige bidragit till ASEM Trust Fund. Fonden som administreras av Världsbanken syftar till att genom experthjälp stötta länder som drabbades negativt av Asienkrisen. Det ursprungliga syftet med fonden är numera överspelat och det är oklart hur den ska hanteras fortsättningsvis. Andra exempel där ASEM bidrar är ett svenskt initiativ om en dialog om hiv/aids tillsammans med Vietnam, Filippinerna och Nederländerna samt ett initiativ om IT-samarbete som inleddes med en konferens i Sverige 2003 och där temat nu med svenskt stöd följs upp av Vietnam.

Sverige har fortsatt att följa och påverka utformningen av EU:s utvecklingsarbete, såväl genom våra ambassader och sektionskontor som genom EG:s biståndskommitté för Asien och Latinamerika (ALA-Kommittén). Däremot har målet om ett ökat bistånd från EU till Asien inte uppfyllts. EU antog i slutet av 2005 en ny utvecklingspolicy, som gäller både EU som helhet och EG:s utvecklingsarbete specifikt. Sverige har aktivt medverkat till att policyn har utrotning av fattigdomen inom ramen för hållbar utveckling som övergripande mål, och till att principer som ägarskap, partnerskap och samstämmighet tydligt lyfts fram. Tillsammans med det nya budgetinstrumentet för utvecklingsarbete och ekonomiskt samarbete kommer policyn att

utgöra det övergripande ramverket för EG:s utvecklingssamarbete med Asien de kommande åren.

I de multilaterala utvecklingsbankerna (Världsbanken och AsDB) som är verksamma i Asien och Stillahavsområdet har Sverige tillsammans med likasinnade länder fortsatt varit en stark pådrivare för en mer mål- och resultatriktad fattigdomsbekämpning med koppling till millennieutvecklingsmålen, för en anpassning av verksamheten till ländernas egna utvecklingsstrategier samt ett effektivare utvecklingssamarbete. Samarbetet med AsDB har fördjupats under perioden i och med svensk finansiering av bl.a. en fond för insatser inom hiv/aidsområdet, en fond för insatser inom fattigdoms- och miljöområdet (Poverty and Environmental Fund) samt diskussioner om upprättande av ett närmare samarbete i Greater Mekong Subregion främst inom områdena miljö och energi. Samarbetet på landnivå med AsDB har överlag också intensifierats.

Målsättningen om att öka det svenska bilaterala biståndet till Asien har genom den ökade biståndsbudgeten uppnåtts, men andelen har inte ökat.

4.3 Miljö

Miljöfrågor gavs en hög prioritet i Asienstrategin. I uppföljningen konstaterades att flera initiativ har tagits för att stärka miljöns roll i relationerna med Asien. Denna prioritering har fortsatt under de senaste tre åren.

Miljöfrågorna prioriteras i såväl det bilaterala som i det regionala utvecklingssamarbetet. Flera landstrategier lyfter fram miljö som ett av huvudmålen, bl.a. Indien, Vietnam, Kina och regionstrategin för delar av Sydostasien. Vi ger bilateralt stöd till bl.a. miljöförvaltningar i Vietnam och Laos. Sverige har också samarbetat med Kommissionen avseende miljöinriktade strategier och projekt i Asien. Samarbete sker också med AsDB, bl.a. genom Poverty and Environment Fund (PEF) som påbörjades 2003. Sverige bidrar här tillsammans med Norge till att olika miljöinitiativ, huvudsakligen i form av metodstudier eller pilotförsök och med direkt relevans för fattigdomsbekämpning, ges stöd. Målsättningen är att återföra vunnit kunskap till det reguljära utvecklingssamarbetet genom AsDB.

Sidas miljösekretariat i Asien, SENSA (Swedish Environment Secretariat in Asia), bildades 2002 efter en rekommendation i Asienstrategin. SENSA är placerat på ambassaden i Bangkok. Miljösekretariatet etablerades för att bl.a. stärka miljökontakterna mellan Sverige och regionen. Pilotfasen gick ut 2005 och SENSA övergår nu i en genomförandefas. SENSA ska fortsätta prioritera regionala miljöfrågor, vara en länk mellan svenska och regionala intressen samt vid begäran i högre grad stödja berörda ambassaders arbete med strategiska miljöfrågor i regionen. En förlängning av verksamheten borgar för en fortsatt miljöstrategisk bevakning i regionen. SENSA har också en viktig roll att bidra med kunskap om miljödimensionen i kommande samarbetsstrategier.

Kemikalieinspektionen har under hösten 2005 på uppdrag av SENSA tagit fram ett utkast till ett långsiktigt regionalt samarbetsprojekt på

kemikalieområdet som involverar Food and Agriculture Organization och Pesticide Action Network-Asia and Pacific som partners, med en initial fokus på bekämpningsmedel. Kemikalieinspektionen har även medverkat till att utveckla en ny kemikalielagstiftning inom ramen för ett samarbetsprogram med Vietnam på miljöområdet.

Sida stöder flera projekt där regionalt samarbete är väsentligt. UNEP genomför studier för att få mer underlag om det bruna föroreningsmoln, som upptäcktes för några år sedan, och som har en utbredning över stora delar av Asien. Sida har stött ett mindre projekt om urbana transporter, och bereder nu ett större regionalt program i samarbete med AsDB. UNEP genomför ett regionalt industrisamarbete för effektivare energianvändning, vilket leder till bättre resurshushållning och minskade utsläpp av växthusgaser. Vidare stöder Sida ett nätverk mellan myndigheter i Sydostasien som samarbetar för att fasa ut ozonnedbrytande ämnen som skadar jordens ozonskikt. Stöd ges även till samarbete länder emellan för att hindra illegal handel med dessa ämnen.

Inom ramen för det Marina Initiativet finansierar Sida sedan 2003 regionala marina insatser i Sydostasien till förmån för stöd till hållbart fiske och skydd av den marina miljön. Den nuvarande marina strategin som omfattar fiske och havsmiljö, kommer att kompletteras till att också innefatta det maritima området. Planering, genomförande och uppföljning av insatserna sker i dialog och samverkan med Fiskeriverket, Naturvårdsverket och Sjöfartsverket.

På uppdrag av regeringen ingick Naturvårdsverket 2002 ett samförståndsavtal med Kinas centrala miljöskyddsmyndighet State Environment Protection Administration (SEPA), vilket utgör en av de strategiska samarbetsparterna i Kina när det gäller miljösamarbete. I avtalet framhålls biologisk mångfald, klimatförändringar, kemikalier, avfallshantering samt vatten- och luftvård som gemensamt prioriterade samarbetsområden för policyutveckling. Samarbetet har gått in i en operativ fas, där flera parter i det svenska samhället medverkar. På den kinesiska sidan har personer från central myndighetsnivå men även på provinsnivå samt forskare deltagit. Huvudinriktningen för arbetet har hittills varit näringslivsinriktat med ett erfarenhetsutbyte kring hur miljö- och handelsregler kan samexistera och stödja en hållbar utveckling samt erfarenhetsutbyte kring marknadsorienterade miljöstyrmedel. Ytterligare samarbetsområden är under beredning. Nästa steg är att utveckla ett program för de närmaste fem årens samverkan mellan NV och SEPA, där parterna inom givna ramar identifierar och genomför projekt.

Sveriges stödjer sedan 2003 den kinesiska tankesmedjan China Council for International Cooperation on Environment and Development. China Councils uppgift är att med hjälp av internationella och kinesiska experter ta fram policyråd för hållbar utveckling, baserade på internationella erfarenheter, till den kinesiska regeringen. Genom samarbetet med China Council kan Sverige föra en fördjupad dialog om miljö och hållbar utveckling med kinesiska beslutsfattare på högsta nivå.

Samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin besökte Kina i november 2005 tillsammans med en näringslivsdelegation bestående av miljöteknikföretag. Besöket innebar en avspark för det svensk-kinesiska samarbetet kring hållbar stadsutveckling som initierades tidigare under hösten vid näringsminister Thomas Östros besök i Kina. Ett antal

politiska kontakter togs under besöket, bl.a. med Kinas miljö- och byggministrar. Samhällsbyggnadsministern var vidare huvudtalare vid Chinas Councils årsmöte vars huvudtema var hållbar urbanisering.

Förslaget om att utbilda personal vid utlandsmyndigheterna har ännu inte genomförts. Däremot har samarbetet mellan Regeringskansliet, näringslivet, Naturvårdsverket, Sida och andra relevanta aktörer ökat. Konceptet *Sustainable City* är ett exempel på detta. Det togs fram i nära samarbete mellan UD, Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet och SwedenTech inom Exportrådet och involverade även Näringsdepartementet, Naturvårdsverket, Sida, Stockholm Environment Institute (SEI), IVL Svenska Miljöinstitutet AB och näringslivet. Som ett resultat av flera kontakter med den kinesiska miljömyndigheten SEPA kring hållbar stadsutveckling genomförde Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet och SEPA 2004 en gemensam konferens i Kanton, ”Sino-Swedish Environmental Forum on Urban Environmental Management and Sustainable Development”, där miljöminister Lena Sommestad deltog. Under konferensen knöts kontakter med den kinesiska borgmästarorganisationen, China Association of Mayors, och representanter för det kinesiska byggministeriet, Ministry of Construction. Som ett resultat av dessa kontakter har de första stegen tagits för att etablera ett närmare kapacitetsutbyte mellan Sveriges kommuner och landsting och China Association of Mayors inom området hållbar stadsutveckling. Vidare har en process inletts i samarbete mellan UD, Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet och Ministry of Construction kring urval av ett antal kinesiska städer, där svenska hållbara urbana lösningar kan introduceras och i förlängningen stå som modell för övriga Kina. Ett ytterligare steg i detta samarbete togs i samband med samhällsbyggnadsminister Mona Sahlins besök i Kina i november 2005. Samhällsbyggnadsministern ledde en näringslivsdelegation bestående av miljöteknikföretag kring det svensk-kinesiska samarbetet om hållbar stadsutveckling. Ett antal politiska kontakter togs under besöket, bl.a. med Kinas miljö- och byggministrar. Samhällsbyggnadsministern var vidare huvudtalare vid Chinas Councils årsmöte vars huvudtema var hållbar urbanisering.

Sverige har även verkat för ratificerande och genomförande av multilaterala miljökonventioner och stärkande av den internationella miljöförvaltningen. Sverige har deltagit i ett flertal internationella möten på miljöområdet som ägt rum i Asien. Detta gäller inte minst partsmöten inom de multilaterala miljökonventionerna. Regeringskansliet deltar i ett flertal globala processer inom miljöområdet, där miljöfrågor behandlas i dialog med bl.a. asiatiska delegationer. Exempel på dessa processer är FN:s miljöprogram, UNEP, FN:s Kommission för hållbar utveckling, CSD, och Globala miljöfonden, GEF.

EU och Asien har stärkt sitt samarbete på miljöområdet som ett resultat av det andra miljöministermötet inom ASEM. Det första miljöministermötet hölls i Peking 2002, det andra i Italien 2003. *Asia-Europe Environment Forum*, som utgör en plattform för att främja samarbete mellan civila samhället i Asien och Europa inom miljö och hållbar utveckling, anordnade ett seminarium i Stockholm 2004 på temat ”Technology Partnerships for Renewables toward Energy Security”. Vid ASEM:s utrikesministermöte i Kyoto 2005 diskuterades bl.a. hållbar

utveckling, inklusive energifrågor. Sveriges utrikesminister lyfte bl.a. fram behovet av samverkan på energiområdet. Japan och Sverige initierade även ett ASEM-projekt på temat "community-level actions for global environmental agenda".

Miljöminister Lena Sommestad har tagit emot flertalet av sina asiatiska kollegor på Sverigebesök för att studera svenskt miljöarbete och miljöteknik.

4.4 Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet

Demokrati och mänskliga rättigheter har i enlighet med Asienstrategin varit centralt i UD:s och Sidas arbete med Asien under de gångna tre åren. Utöver aktivt arbete inom ramen för FN, FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna och EU, har Sverige regelbundet fört fram de mänskliga rättigheterna och demokratifrågorna i de bilaterala relationerna med länder i Asien. Särskilt viktiga har dessa frågor varit i kontakterna med Burma, Nordkorea, Kina, Vietnam, Laos, Kambodja, Indonesien, och Filippinerna. I landstrategierna med Vietnam och Laos har klargjorts att framtida utvecklingssamarbete påverkas av framstegen på dessa områden.

I utvecklingssamarbetet har demokrati och mänskliga rättigheter fått en allt starkare betoning. I de nya land- och samarbetsstrategierna för utvecklingssamarbetet med bland annat Kina, Mongoliet, Vietnam, Laos, Östtimor, Indonesien, Filippinerna och Afghanistan har dessa frågor en central plats. Demokratistöd i form av utbildning, rådgivning och institutionsstöd har utgjort en väsentlig del av samarbetet med ett antal länder i syfte att stödja uppbyggnad och utveckling av fungerande rättssystem i samarbetsländerna.

Sverige har under perioden deltagit aktivt i EU:s dialog om de mänskliga rättigheterna med Kina, och situationen för de mänskliga rättigheterna i landet har genomgående förts fram vid bilaterala kontakter med den kinesiska regimen. Sveriges ambassad i Peking arrangerade under 2004 även ett seminarium för svenska och kinesiska företag i syfte att visa på goda exempel av företagens sociala ansvar.

Fortsatt skarp kritik har under perioden riktats mot militärregimen i Burma, inte minst efter attentatet mot Aung San Suu Kyi och hennes medarbetare den 30 maj 2003. Sveriges politik gentemot Burma förs främst inom ramen för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik och som för Burmas del formulerats i den s.k. Gemensamma Ståndpunkten. Ståndpunkten har skärpts flera gånger under perioden, men utrymmet för insatser har samtidigt ökat. Sveriges stöd till Burma inkluderar bl. a. stöd för burmesiska flyktingar i Thailand och till att motverka spridningen av hiv/aids. I samband med Aung San Suu Kyis 60-årsdag i juni 2005 tog Sverige initiativ till ett EU-uttalande om situationen i Burma.

Med Laos har Sverige etablerat en informell bilateral arbetsgrupp för mänskliga rättigheter och ett samförståndsavtal undertecknades i oktober 2002. Gruppens syfte är att stärka dialogen vad gäller mänskliga rättigheter samt att stödja Laos arbete med förberedelserna inför ratificeringen av konventionen om medborgerliga och politiska

rättigheter (ICCPR) och konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICESCR). På initiativ från gruppen har även ett svenskt samarbete med åklagarmyndigheten initierats. Sverige stöder också uppbyggnaden av den juridiska fakulteten vid Laos Universitet

Nordkorea avbröt 2003 den begynnande dialog som initierats med EU om de mänskliga rättigheterna efter att EU lagt fram en resolution om Nordkorea i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna. Även den utbildning i mänskliga rättigheter som nordkoreanska tjänstemän deltog i vid Raoul Wallenberginstitutet i Lund och som anordnats på uppdrag av Sida avbröts. Sverige har dock fortsatt att ta upp situationen för de mänskliga rättigheterna i landet vid bilaterala samtal med nordkoreanska regeringsföreträdare.

Sverige har under perioden bistått med valobservatörer och valstöd i bland annat Indonesien, Sri Lanka och Afghanistan. Sverige har, främst genom seminarier och information om Public Service-begreppet, bistått Mongoliet i dess strävanden att stärka sin pressfrihet.

Raoul Wallenberginstitutet i Lund har fortsatt att utbilda asiatiska statstjänstemän och andra i mänskliga rättigheter, bl.a. från Kina, Indonesien och Vietnam. Samarbetet med Kina har varit särskilt aktivt och har främst fokuserat på utbildning av åklagare. Sedan 2004 ger Raoul Wallenberginstitutet även omfattande stöd till en utbildning för mastersstudenter i International Human Rights Law vid Pekings universitet.

Jämställhetsfrågor har i ökande utsträckning förts fram i samtal med länder i Asien och Sverige har verkat för att frågorna prioriteras inom EU. UD deltar även aktivt i det arbete som bedrivs inom Regeringskansliet med att integrera jämställhetsperspektivet i departementens sakfrågor.

Sverige har fortsatt verka för att länder i regionen ska förmås att ratificera och respektera de grundläggande instrumenten för de mänskliga rättigheterna. I arbetet mot dödsstraff har Sverige verkat för att länder som tillämpar dödsstraff öppet ska redovisa statistik kring antalet domar och avrättningar.

Sverige har i ökad utsträckning sökt samarbete med likasinnade länder i Asien i syfte att mer effektivt kunna driva frågor relaterade till mänskliga rättigheter och demokrati. Sverige är tillsammans med Frankrike initiativtagare till ASEM-seminarier om mänskliga rättigheter och rättsstatens principer och arrangerade i maj 2003 genom Raoul Wallenberginstitutet det femte ASEM-seminariet i Lund. Temat denna gång var "Mänskliga rättigheter och ekonomiska relationer" och i seminariet diskuterades arbetsrättsliga frågor i Asien och Europa av deltagare från tio asiatiska länder i Öst- och Sydostasien samt hela EU-kretsen.

Sverige har i det bilaterala och multilaterala utvecklingssamarbetet tydligt uppmärksammat kvinnors villkor. I landstrategierna för ett flertal asiatiska länder, bl.a. Bangladesh, Vietnam, Laos och Kambodja, uppmärksammas kvinnors roll för att motverka fattigdom samt arbetet mot våld mot kvinnor.

Sverige har organiserat två seminarier om människohandel i Bangkok i samarbete med Thailand och Filippinerna och med deltagande av dåvarande statssekreterare.

I utvecklingssamarbetet har även stor vikt lagts vid barnets situation. Sverige stödjer UNICEF:s arbete i Asien för att främja barns rättigheter, minska mödradödligheten, hjälpa barn som är i behov av särskilt skydd, förhindra spridning av hiv/aids bland unga och hjälpa barn och kvinnor som drabbats av katastrofer och väpnade konflikter. Sverige stöder även Rädda barnens arbete i Sydasiien som framförallt är inriktat på flyktingfrågor i Afghanistan och Pakistan och på att förhindra barnarbete i Bangladesh.

Arbetsvillkor i Asien

Sverige arbetar med handel, arbetsvillkor och globaliseringens sociala dimension för att bl.a. bidra till förverkligandet av mänskliga rättigheter i arbetslivet. Utgångspunkten i arbetet är ILO:s åtta kärnkonventioner. Dessa grundläggande rättigheter ska respekteras av alla länder oavsett utvecklingsnivå. Undermåliga arbetsvillkor är oacceptabla som konkurrensmedel, men samtidigt får inte arbetsvillkor användas som förevändning för protektionistiska åtgärder. Regeringen arbetar i olika fora för att stärka den sociala dimensionen i handelspolitiken och för att företagens sociala och miljömässiga ansvar ska vara utvecklingsbefrämjande och inriktat på fattigdomsbekämpning.

Företags sociala och miljömässiga ansvar är en central komponent i regeringens utrikes- och handelspolitik, och bl.a. lanserades initiativet Globalt Ansvar av statsministern 2002 för att stimulera näringslivet och uppmana svenska företag att bli ”ambassadörer för mänskliga rättigheter, drägliga ekonomiska och sociala villkor samt en god miljö”. Utgångspunkten är OECD:s riktlinjer för multinationella företag och FN:s Global Compact. Genom Globalt Ansvar verkar regeringen för att stimulera ett kunskaps- och erfarenhetsutbyte på området och för att föra ut frågorna. Ett exempel är den konferens ambassaden i Peking anordnade 2004 om företags sociala ansvarstagande på plats tillsammans med Globalt Ansvar och med aktivt deltagande från kinesiska myndigheter och svenska företag. Den svenska regeringen förväntar sig att företag som är verksamma i länder som saknar effektiva rättsväsen och sociala skyddssystem själva tar ett ansvar för att säkerställa att deras verksamhet lever upp till grundläggande krav beträffande bl.a. arbetsvillkor. Svenska företag som bärare av en svensk värdegrund är som regel ansvarsfulla.

Sverige stöder initiativet Youth Employment Network, som är ett samarbete mellan ILO, Världsbanken och FN. Nätverket samverkar bl.a. med asiatiska städer som satsar på ungdomars sysselsättning och drägliga arbetsvillkor. Förutom stöd till ett globalt program sköter Sida bilaterala och regionala insatser i samarbete med ILO. Ett exempel på en sådan insats är uppbyggnaden av ett fungerande system för arbetsförmedlingar på Sri Lanka (JobsNet). I Bangladesh bidrar Sida till ett program som syftar till att skapa alternativa skolformer för barnarbetare. Sida finansierar sedan tidigare det internationella arbetet för bekämpning av barnarbete (IPEC). I Burma verkar Sverige, bl.a. genom ILO, för att bekämpa tvångsarbete.

Sverige har i enlighet med strategin på olika sätt verkat för ökad stabilitet och säkerhet i Asien. EU antog 2003 en säkerhetsstrategi, i vilken följande huvudsakliga hot i Asien identifierades: terrorism, internationell brottslighet, spridning av massförstörelsevapen och regionala konflikter. Sverige har tagit aktiv del i arbetet på dessa områden, såväl inom EU som i FN.

Det svenska biståndet har haft en viktig roll i det konfliktförebyggande arbetet genom att bidra till att minska fattigdomen samt främja demokrati och mänskliga rättigheter. En dialog har förts med samarbetsländer om etniska minoriteters och andra utsatta gruppers mänskliga rättigheter. Sverige har strävat efter att höja sin profil på dessa områden, såväl bilateralt som i det multilaterala samarbetet. Hösten 2005 togs ett nytt initiativ för att bidra till att fler enskilda svenskar kan komma ifråga för viktiga uppdrag som medlare och kontaktskapare. Ett tvåårigt pilotprojekt har inletts för att utveckla utrikesförvaltningens nätverk och kompetens för ett ökat praktiskt engagemang för att bidra till konfliktlösning.

Sverige bidrar till den internationella säkerhetsstyrkan ISAF (International Security Assistance Force), som agerar med mandat från FN:s säkerhetsråd och vars uppdrag syftar till att öka stabiliteten i Afghanistan. Detta är ett prioriterat engagemang med långsiktig inriktning. Vi har bidragit med trupp sedan ISAF upprättades 2002. För närvarande deltar ca 90 man i den svenska kontingenten. Sedan sommaren 2004 deltar Sverige i ISAF:s regionala enhet i Mazar-e-Sharif i norra Afghanistan. Sverige kommer under våren 2006 att ta över ledningen för denna enhet, ett ökat ansvar som är naturligt mot bakgrund av Sveriges engagemang i Afghanistan. Den svenska närvaron väntas öka till ca 185 personer. Sverige bidrar med en polisrådgivare till Afghanistan som arbetar med att ge stöd och råd till afghanska myndigheter i insatser mot narkotika.

Den sköra fredsprocessen på Sri Lanka har övervakats av en sammordisk observatörsstyrka, SLMM (Sri Lanka Monitoring Mission). För närvarande finns det 14 svenska observatörer i styrkan.

Efter ett halvår av förhandlingar mellan Indonesien och separatiströrelsen GAM uppnåddes i juli 2005 en överenskommelse om att sluta fred. EU har åtagit sig att övervaka fredsprocessen. I fredsstyrkan på ca 230 personer ingår deltagare från fem ASEAN-länder. Sverige bidrar med tretton observatörer samt logistiskt stöd för den sex månader långa insatsen.

Frågan om EU:s vapenembargo mot Kina har givit upphov till omfattande diskussioner om EU-ländernas export av krigsmateriel och dess eventuella konsekvenser för den regionala stabiliteten i Östasien. Sverige har förespråkats en förstärkning av EU:s uppförandekod för vapenexport, en ökad öppenhet inom EU i krigsmaterielfrågor samt en fördjupad dialog med bl.a. USA och Japan om den säkerhetspolitiska utvecklingen i Asien.

Sverige har fortsatt varit engagerad i utvecklingen på den Koreanska halvön. Detta har skett dels bilateralt genom ambassaderna i Nord- och Sydkorea och den svenska delegationen till den neutrala övervaknings-

kommissionen (NNSC), dels genom aktivt deltagande i EU:s och FN:s arbete i frågor relaterade till den Koreanska halvön.

Sverige har ökat sitt engagemang för bekämpning av internationell terrorism som utgör ett växande problem i Syd- och Sydöstasien. En studie om olika aspekter rörande s.k. sviktande stater har genomförts, i vilken Afghanistan utgjorde en av fallstudierna. En av slutsatserna från projektet var att det inte fanns någon automatisk koppling mellan statssvaghet och terrorism. I uppföljningen till studien har aktualiserats flera frågor av relevans för länder i Asien, t.ex. sambandet mellan säkerhet och utveckling, sviktande staters förmåga att tillgodogöra sig bistånd och investeringar, korrupsionsproblematiken samt frågan om vilka indikationer omvärlden bör vara uppmärksam på för att reagera i tid och på ett adekvat sätt när en stat hotar att falla. Vidare ger Sverige kapacitetsstöd till ett regionalt center för polisutbildning i Indonesien, JCLEC.

För att öka kunskapsbasen när det gäller säkerhetsfrågor i Asien har stöd lämnats till olika forskningsprojekt. Ett av dessa, *Conflict and Security in Asia*, ingår i the Silk Road Studies Program vid Uppsala universitet och avser att undersöka och analysera konflikt- och säkerhetsfrågor i utvecklingsländer i Asien. Ett annat är ett projekt inom SIPRI, *Conflict, Islam and the Nation State: New Political and Security Challenges*. Detta projekt syftar bl. a. till att studera konfliktorsakerna och utveckla policyrekommendationer för dialog, ömsesidig förståelse och fredlig integration.

Sverige tog initiativ till den strategi mot spridning av massförstörelsevapen som EU antog 2003 och bidrog även till tillsättandet av en oberoende kommission mot massförstörelsevapen, den s.k. Blix-kommissionen. Sverige har i FN varit pådrivande för att konkreta steg ska tas mot kärnvapenedrustning och har verkat för universell anslutning till konventioner på nedrustnings- och icke-spridningsområdet. Kina, Indien, Pakistan och Nordkorea har särskilt prioriterats. Oberoende organisationer som verkar för nedrustning har erhållit finansiellt stöd. Insatser för humanitär minröjning har gjorts i Afghanistan och Sri Lanka.

Sverige har för närvarande c:a 140 personer i Asien i fredsbevarande operationer, varav 90 ingår i ISAF-styrkan i Afghanistan. Sverige deltar även med militärobservatörer i Sri Lanka (SLMM), Kashmir (UNMOGIP), Afghanistan (UNAMA) och på den koreanska halvön (NNSC) samt med civila observatörer i Aceh, Indonesien (AMM).

4.6 Forskning och högre utbildning

Samarbetet och utbytet med Asien inom forskning och högre utbildning har ökat betydligt sedan den senaste uppföljningen av Asienstrategin 2002. Många svenska lärosäten har utvidgat sina kontakter och inlett samarbeten med institutioner i Asien. Detta gäller främst forskarutbildning och forskning, men även grundutbildningsnivån börjar bli viktig.

Antalet asiatiska studenter och forskare som kommer till de svenska högskolorna för att studera eller forska har ökat markant under senare år,

men det är fortfarande relativt få svenskar som studerar utomlands som väljer att studera i Asien. Drygt 2,5 procent av dem som fick studiemedel för utlandsstudier läsåret 03/04 hade valt Asien som världsdel, vilket är en procentenhet mer än när Asienstrategin antogs. Den största gruppen söker sig till Japan, följt av Kina.

Att utbytet underlättats står klart. Sidas Linnaeus-Palme-program, vars syfte är att öka student- och lärarrörligheten mellan Sverige och utvecklingsländer, har expanderat sedan starten. Efter Sydafrika är Kina och Indien de populäraste länderna. Av Sidas Minor Field Studies går omkring 30 procent av stipendierna till fältstudier i Asien. Den nivån har varit relativt stabil under senare år. Av Svenska institutets 136 stipendier till utländska gäststudenter gick drygt 50 till studenter från Asien år 2004. Inom den bilaterala överenskommelse som Svenska institutet har med Kina sker ett utbyte av tio studerande/forskare i varje riktning årligen. En mindre omfattande bilateral överenskommelse om stipendieutbyte finns även med Japan. Svenska institutet administrerar sedan många år ett Japanprogram som erbjuder svenska forskare, studerande på avancerad akademisk nivå, konst- och kulturutövare samt journalister stipendier för vistelser i Japan. En ny överenskommelse finns med Pakistan som innebär att Svenska institutet agerar mellanhand för pakistanska stipendiat på magisternivå. På uppdrag av Sida administrerar Svenska institutet dessutom två stipendieprogram, båda med asiatiskt deltagande.

Utbytet och samarbetet på forskningsnivå stimuleras genom ett antal olika program. Sidas avdelning för forskningssamarbete (SAREC) har etablerade samarbeten med Sri Lanka, Vietnam och Laos. Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning, STINT, ger stöd till samarbeten på doktorand- och forskarnivå och även i viss mån till magisterstudenter. Japan, Sydkorea och Taiwan anses speciellt attraktiva för samarbeten på grund av deras snabba utveckling av forsknings- och utbildningsmiljöer.

Vetenskapsrådet fördelade 2005 mer än fyra miljoner kronor till forskning om Asien, dess politik och kultur. Dessutom fördelade rådet omkring 6,5 miljoner kronor till på forskning baserat på frågeställningar som utgår från förhållanden i Asien, t.ex. inom biologi, sjukdomar och geologi. För att stärka kunskapen om Asien i Sverige har Riksbankens Jubileumsfond och STINT initierat Svenska Akademiska Asienprogrammet. Programmet, som är ett resultat av Asienstrategin, stöder forskning om Stillahavsasien och inkluderar Kina, Japan, Koreahalvön och ASEAN-länderna. Swedish South Asian Studies Network, SASNET, syftar till att utveckla forskning och utbildning kring Sydasiens utveckling.

Centrum för Öst- och Sydöstasienstudier vid Lunds universitet, Centrum för Stillahavsasienstudier vid Stockholms universitet, Centrum för Asienstudier vid Göteborgs universitet och Japaninstitutet vid Handelshögskolan i Stockholm har alla utbildning och forskning om Asien. Det finns även andra lärosäten som inriktar utbildningen mot Asien. I uppföljningen av Asienstrategin föreslogs att Vetenskapsrådet skulle ges i uppdrag att kartlägga den svenska Asienforskningen.

I den senaste uppföljningen av Asienstrategin framkommer att satsningen på asiatiska språk inte genomförts som önskat. Inte heller till

denna uppföljning har några insatser på nationell nivå gjorts för att stärka språkundervisningen. Flera universitet och högskolor har emellertid på egen hand gjort det möjligt för studenter att kombinera asiatiska språk med andra ämnesstudier. Exempelvis uppmuntras civilingenjörer och ekonomstudenter att kombinera sina studier med språkstudier. Kinesiska och japanska är de språk som lockar flest studenter. Undervisning bedrivs vid flera universitet, bl.a. Stockholms universitet, Lunds universitet, Uppsala universitet och Göteborgs universitet. Ett centrum för studier i Kinas språk, kultur och ekonomi, Nordiska Konfuciusinstitutet i Stockholm, öppnades i början av 2005 vid Stockholms universitet.

Undervisning i svenska förekommer vid fem asiatiska universitet och stöds av Svenska institutet. Trots att antalet studenter är relativt få spelar dessa en stor roll för att sprida kunskap om Sverige i Asien.

Institutet för tillväxtpolitiska studier, ITPS, har inrättat ett kontor i Peking. Syftet har varit att följa den ekonomiska utvecklingen på plats samtidigt som kontoret ska fungera som förmedlande länk till svenska intressenter.

Förutom det forskningsavtal med Japan som nämdes i förra uppföljningen har ett nytt forskningsavtal slutits mellan Sverige och Kina. Ett ramavtal om utbildningssamarbete med Kina är också under utarbetande, liksom ett forskningsavtal med Indien.

Ett stort antal bilaterala avtal har knutits mellan lärosäten i Sverige och Asien.

Svenska institutet samordnar informations- och marknadsföringsinsatser i utlandet om svensk högre utbildning. När det gäller uppdragsutbildning är Asien den största marknaden, speciellt Kina. För att intressera ytterligare studenter för högre studier i Sverige har Svenska institutet deltagit i utbildningsmässor i Hongkong, Peking, Bangkok, Japan och Singapore. Marknadsföring av svenska lärosäten blir sannolikt allt viktigare för att rekrytera utländska studenter, inte minst mot bakgrund av den pågående utredningen om införandet av studieavgifter för studenter från länder utanför EES (dir. 2004:183).

4.7 Samarbete mellan enskilda organisationer och nätverksbyggande

Samarbetet mellan svenska folkrörelser och enskilda organisationer i Asien är bredare och mer intensivt än 2002. I takt med att Kinas fortsatta öppnande gjort det lättare för kineser att resa utomlands har resandet ökat och kontakterna mellan svenska folkrörelser och kinesiska enskilda organisationer underlättats. Det sker inom exempelvis kulturens, idrottens och journalistikens områden. Även de allt fler vänortsavtalen mellan länderna stimulerar till ökat utbyte. En liknande utveckling sker i flera andra asiatiska länder.

Konferensen "Framtid med Asien" som arrangerades av Sida 2001 bidrog till att skapa en fastare struktur mellan enskilda organisationer i Sverige och Asien. Flera av de etablerade samarbeten som finns idag har byggts på de erfarenheter och kontakter som konferensen gav. För att ytterligare skapa informations- och kunskapsutbyte om asiatiska frågor i

Sverige har UD bildat Forum Asien, ett brett nätverk med representanter för näringsliv, universitet och enskilda organisationer som träffas för att diskutera Asienfrågor. Under senare tid har seminarier om Kina och Indien samt om konsekvenser av den snabba ekonomiska utvecklingen för Sverige hållits.

Stöd som går genom svenska politiska partier och deras partinära organ till Asien är fortfarande mycket lågt, men det finns tendenser till ett ökat intresse. Av det stöd som Sida ger de politiska partierna gick år 2002 cirka tre procent till Asien. 2005 var andelen fem procent. Länder som har fått del av stödet är bl.a. Filippinerna, Mongoliet och Nepal. Också stöd till de mer utvecklade länderna i Asien kan komma ifråga.

Ett mål med Asienstrategin var att utveckla ömsesidiga relationer med enskilda organisationer som inte är beroende av bistånd. Det konstaterades redan i uppföljningen från 2002 att det inte alltid är lätt att hitta finansiering, men det verkar trots allt finnas ett visst utbyte. Taiwan, Sydkorea och Japan är exempel på länder där samarbete skett utan biståndsmedel. Samtidigt är det svårt att få en klar överblick av utbytet, eftersom det är de enskilda organisationerna och folkrörelserna själva som står för samarbetet, vilket också var tanken i Asienstrategin.

Sidas direkta biståndsfinansierade stöd till enskilda organisationer i Asien har ökat från 181 miljoner kronor 2002 till 191 miljoner år 2004. I Indien sker ett intensivt samarbete mellan enskilda organisationer. Andra exempel är Bangladesh, Afghanistan, Pakistan och Vietnam. Sida har sedan 90-talet ett samarbete med enskilda organisationer i Kina. Även svenska organisationer har verksamhet i landet, men det finns möjligheter och intresse för ett utökat samarbete. Sida har också ett betydande direktstöd till lokala enskilda organisationer som verkar för demokrati och respekt för mänskliga rättigheter, huvudsakligen i Indien, Bangladesh, Sri Lanka och Vietnam. Sida medverkar även i vissa ASEM-projekt som t.ex. hiv/aids.

4.8 Kultursamarbete, informationsverksamhet och Sverigefrämjande

Sveriges kultursamarbete med fattiga länder genom Sida har utvärderats. Mot bakgrund av utvärderingens rekommendationer utarbetas en ny policy med tydligare fokus på fattigdomsbekämpning.

Det ökade intresset för kultursamarbete med Asien är tydligt. Flera ambassader finansierar sina satsningar delvis genom andra kanaler än de statliga. Ett sådant exempel är satsningen Swedish Style i Tokyo (med svensk formgivning, design, musik, etc.). Ett annat exempel är ambassaden i Seoul som 2003 fick en delutställning från Swedish Style i Tokyo genom att den koreanska motparten finansierade transport, organisation och utställningslokal. I andra fall har det dock visat sig svårt för utlandsmyndigheterna att få extern finansiering för kulturevenemang. Endast ett fåtal kulturutbyten kan få stöd via Statens kulturråd eller Konstnärsnämnden.

I Asienstrategin föreslogs att Sida, Svenska institutet och UD skulle avsätta en större andel av tillgängliga medel för kultur och information. Svenska institutet avsätter ca fyra procent av de totala medlen till Asien,

vilket är ungefär samma nivå som vid förra uppföljningen. En viss ökning av det biståndsfinansierade utbytet på kultur- och samhällsområdet genom Svenska institutet har däremot skett. Det är främst Kina som fått del av satsningarna, medan fattiga länder som Laos, Kambodja och Bangladesh inte kommit i fråga lika ofta. Sedan 2005 finns dock större fokus på fattiga länder och marginaliserade och utsatta grupper.

Sidas arbete för yttrandefrihet och kultursamarbete i Asien har ökat. Ett mångfacetterat samarbete inom kultur och medier har utvecklats med Vietnam. Samarbetet har involverat lokala partners/partner och stärkt transparensen och debatten i landet. Ett resultat av samarbetet är också det rikliga kulturella utbyte som genomförs mellan Sverige och Vietnam till nytta för båda parter.

Problemet med att hitta finansiering av kulturprojekt i de mer utvecklade länderna kvarstår. Svenska institutet har bara resurser att stödja ett fåtal projekt i Asien och tyngdpunkten har hittills legat på Japan. Sedan uppföljningen 2002 har, utöver i Japan, kultursatsningar genomförts i institutets regi i Hongkong, Indonesien och Singapore.

Utöver delegerade medel från UD för press-, informations- och kulturverksamhet kan ambassaderna söka extra medel för näringslivsfrämjande projekt. Näringslivsfrämjandet har utvecklats starkt medan kulturområdet har oförändrade resurser.

I Asienstrategin föreslogs att ett urval av ambassader i Asien skulle ges förbättrade finansiella möjligheter att bedriva informationsverksamhet. Målet skulle vara att på sikt väsentligt höja informationsbudgetarna för ambassaderna, främst i Tokyo, Peking och New Delhi. Räknat i svenska kronor har ambassaderna i Peking och New Delhi fått en något höjd delegerad informationsbudget jämfört med 2002, medan Tokyo har fått en marginell sänkning. I några fall har därutöver extra medel tilldelats.

I detta sammanhang kan tilläggas att regeringen förstärkt ambassaden i Tokyo med ett kulturråd från hösten 2005.

Asienstrategin förespråkade att landspecifika strategier skulle utvecklas för några av de större utlandsmyndigheterna för att få en tydligare inriktning av informationsverksamheten. Denna tydlighet uppnås numera genom de verksamhetsplaner som årligen upprättas av utlandsmyndigheterna för de samlade insatserna inom områdena press, information, allmänt Sverigefrämjande inklusive kulturfrämjande och näringslivsfrämjande. Verksamhetsplanerna ligger också till grund för fördelningen av delegerade medel för denna verksamhet.

Svenska institutet stödjer utlandsmyndigheterna i deras informationsarbete. Ett viktigt verktyg i spridningen av Sverigeinformation i utlandet är webbportalen www.sweden.se som lanserades 2002 och Sweden Promotion Forum, en virtuell mötesplats för informations- och erfarenhetsutbyte för Sverigefrämjare. Under 2004 lanserades också en digital bildbank.

Även i ASEM-samarbetet har kulturfrågorna hamnat högt upp på dagordningen. Kulturministermöten har hållits i Peking (2003) och Paris (2005). Stiftelsen ASEF främjar genom en rad olika möten, konferenser och seminarier samarbetet mellan Asien och Europa på kulturområdet.

5.1 Övergripande målsättningar och prioriteringar

Flertalet av de mål som fastslogs i Asienstrategin är i hög grad relevanta även i denna uppdatering. Skälen för att fördjupa relationerna med Asien har sju år efter strategins antagande ytterligare förstärkts - världens utveckling under det kommande seklet är nära förbunden med utvecklingen i Asien. Av det faktum att Asien inte är en enhet i annat än geografisk mening följer att fördjupade relationer kräver långsiktiga satsningar som omfattar politiska relationer, handels- och investeringsfrämjande, utvecklingsamarbete, miljösamarbete, forskningssamarbete och utbildning, folkrörelsekontakter, kultursamarbete och information och Sverigefrämjande.

Besöksutbytet spelar en särskilt viktig roll. Ett betydelsefullt led i arbetet med att öka förståelsen för regionen och dess förändringar samt att bredda och fördjupa det ömsesidiga samarbetet med Asien är ett tätare och bredare besöksutbyte. Personliga kontakter har en särskild vikt i den asiatiska kulturen. Möten behöver inte alltid leda till några konkreta resultat på kort sikt men har betydelse för möjligheterna att nå resultat på längre sikt.

Mot bakgrund av de stora och snabba förändringar som sker i regionen har utlandsmyndigheterna en viktig roll i att säkerställa att svenska beslutsfattare i förvaltning, näringsliv och det civila samhället har en korrekt bild av förändringarna och vilka möjligheter och risker de innebär. Den löpande rapporteringen ska uppmärksamma dessa frågor.

Detta kapitel innehåller en uppdatering av regeringens Asienpolitik för de kommande tre åren.

EU och multilaterala organisationer

Regeringen ska agera genom alla de kanaler som finns till vårt förfogande. För svenskt vidkommande är det förutom EU de mest betydelsefulla multilaterala organisationerna som FN och WTO samt internationella finansiella institutioner.

EU utgör en viktig plattform för att agera på en rad områden som är prioriterade i svensk utrikespolitik och som har särskild relevans i våra relationer med Asien. Som grund för EU:s arbete med Asien finns en strategi utarbetad av Kommissionen, ursprungligen från 1994 och reviderad 2001. Den övergripande strategin kompletteras med separata strategier för enskilda länder/regioner (bl.a. Kina, Indien och Sydostasien). EU har under de senaste åren sökt bredda och fördjupa relationerna med ASEAN. I juni 2003 lade Kommissionen fram ett Meddelande om ett nytt partnerskap med Sydostasien. 2004 gavs Kommissionen mandat att inleda förhandlingar syftande till bilaterala ramavtal om partnerskap och samarbete med de mer utvecklade ASEAN-länderna. Under 2005 har EU ett mandat att inleda förhandlingar om ett ramavtal med Kina. Tendensen över tiden har varit att agendan breddats

alltmer, vilket reflekterar EU:s utökade verksamhetsområden och även markerar ett ökat intresse för relationen till Asien. Samtidigt har EU en lång väg att gå – profilen är fortfarande låg i många sammanhang. Partnerskapsavtalen med ASEAN-länder är ett steg i rätt riktning. Regeringen ska verka för att EU:s närvaro i och relationer med regionen fördjupas och att EU blir en aktiv och engagerad partner.

ASEM-samarbetet med ASEAN-länderna samt Kina, Japan och Sydkorea utgör ett viktigt dialogforum för EU och dess medlemsländer. ASEM-dialogen har på senare år vuxit i omfattning och täcker idag i stort sett samtliga politikområden. Det gäller både på politisk och på expertnivå. Stiftelsen ASEF (Asia-Europe Foundation) bidrar till ökad dialog inom flertalet områden. Målen inom det ekonomiska området är i nuläget inte lika långtgående som inom APEC. ASEM kan dock utnyttjas som kontaktskapande mellan regionerna på samma sätt som APEC, vilket på sikt leder till fördjupade kontakter.

Näringslivsfrämjande och mänskliga rättigheter

Det finns inget motsatsförhållande i att bedriva ett aktivt främjande av svenska intressen, inklusive främjande av handel och investeringar, och att ha en fortsatt tydlig hållning i frågan om mänskliga rättigheter. Erfarenheterna visar att ett brett spektrum av kontakter med omvärlden långsiktigt gagnar en utveckling för ökad respekt av de mänskliga rättigheterna. Detta är också vad som efterfrågas i länder där situationen för de mänskliga rättigheterna är bristfällig. Ekonomiska kontakter spelar en viktig roll i en social och politisk förändringsprocess, jämsides med andra slag av mellanfolkliga kontakter såsom akademiska kontakter, utbyte inom kultur och media, turism, studentutbyte etc. Svenska företag har ett gott renommé och har börjat ta ett mer aktivt ansvar för frågor kring arbetsrätt och företagens sociala ansvar.

5.2 Ekonomisk utveckling, handel och näringslivsfrämjande

- Asien utgör en snabbt växande andel av världsekonomin. Förändringarna innebär i första hand möjligheter - men de kommer inte av sig själva. Viktigt är att vi ökar vår kompetens inom de områden där vi har komparativa fördelar, fortsätter att bygga nätverk, samarbetar inom strategiska områden samt säkerställer att förutsättningar finns för nya företag att växa fram.
- Främjandet av svenska ekonomiska intressen, såväl export- och importmöjligheter som investeringsflöden, är högprioriterat. Detta kräver en bredd och långsiktighet som inkluderar aktörer från olika håll i samhället.
- Regeringen ska inom ramen för såväl EU och WTO, som den bilaterala dialogen med länder i regionen aktivt verka för att handelshindren minskar.

- Samtidigt finns ett fortsatt behov av att stödja utvecklingsländernas reformarbete och fortsatta integrering i den globala ekonomin. Att utvecklingsländerna kan tillgodogöra sig de möjligheter världshandeln ger är en av regeringens högsta prioriterade mål på den handelspolitiska dagordningen.
- Svenska myndigheter ska bidra till att svenska företag med verksamhet i Asien arbetar för god miljö, mot korruption och för respekt för de mänskliga rättigheterna och arbetsrätt i enlighet med OECD:s riktlinjer för multinationella företag, FN:s Global Compact och det svenska initiativet Globalt Ansvar.
- Regeringen ska verka för att EU-avtal syftande till att stärka de handelspolitiska förbindelserna med länder i Asien prioriteras.
- Målet för EU:s fördjupade förbindelser med vissa ASEAN-länder är frihandelsavtal.
- Mot bakgrund av den negativa utvecklingen av svenska marknadsandelar som beskrivs i kapitel 4 är det angeläget att frågan om orsaker och förslag på nödvändiga åtgärder för att vända trenden utreds vidare.

Asienstrategin konstaterade att det i hög grad ligger i Sveriges intresse att handel och investeringar fortsatt spelar en dynamisk roll i våra relationer med Asien. De förslag som lyftes fram på det ekonomiska området i uppföljningen känns därför sammantaget fortfarande giltiga. Asiens vikt i världsekonomin fortsätter att öka vilket understryker vikten av att Sverige verkar för att utveckla de ekonomiska förbindelserna med regionen som helhet.

Konsekvenser av den snabba ekonomiska utvecklingen i Asien för Sverige

Växande marknader i Asien innebär möjligheter för svensk export inom för svenskt näringsliv strategiska branscher. Det finns en potential att utveckla tjänsteexporten till Asien som än så länge är mindre utvecklad, bl. a IT-tjänster, utbildning och turism. Turistströmmarna från Asien växer och utgör en stor potential för framtiden. Ett ökat intresse för resor till Sverige kan noteras, men det krävs en långsiktig marknadsföring i samarbete med relevanta branschaktörer för att resandet ska öka.

Det är också viktigt att vi tillvaratar möjligheterna på importsidan. Ökad import från Asien medför billigare varor, både konsumtions- och insatsvaror. Industrins minskade kostnader för insatsvaror innebär bättre förutsättningar för fortsatt internationell konkurrenskraft. Lägre importpriser innebär också lägre inflationstryck. Samtidigt innebär den ökade asiatiska efterfrågan på råvaror stigande råvarupriser.

Växande marknader i Asien innebär också möjligheter för direktinvesteringar i båda riktningar. Nedläggningar av branscher som blir följden av att viss produktion flyttar utomlands utgör en del av vår kontinuerliga strukturomvandling. Problemen uppstår när arbetskraften som frigörs inte har rätt kompetensprofil för nya och växande branscher med högre produktivitet

Det finns dock anledning att förvänta sig förändringar i framtiden när Kina framträder som en potentiell högteknologisk konkurrent. Även om

Kina i dagsläget är beroende av utländsk teknologi och patent, så görs stora satsningar på forskning och utveckling. Kinas FoU-satsningar har ökat från 0,65 procent av BNP 1997 till 1,3 procent 2003. I Kina finns ett stort antal högt utbildade tekniker, ett fortsatt stort inflöde av utländska investeringar och ett nationellt innovationssystem med en tydlig inriktning mot kommersialisering av forskningsresultat. Kina spelar samtidigt en växande roll som investerare utomlands. Investeringarna är inte sällan strategiska, där tillgången till högteknologi utgör en viktig komponent.

Sammantaget finns det bl.a. mot bakgrund av de stora valutareserver som byggts upp i Japan, Kina och Sydkorea anledning att vänta sig en ökning av asiatiska utländska direktinvesteringar, såväl i Asien som i andra delar av världen.

Erfarenheterna visar att Sverige har klarat av att anpassa sig och se möjligheterna vid tidigare exempel på snabbväxande asiatiska ekonomier. Möjligheterna kommer dock inte av sig själva. Viktigt är att vi ökar vår kompetens inom de områden där vi har komparativa fördelar, fortsätter att bygga nätverk, samarbetar inom strategiska områden samt säkerställer att förutsättningar finns för nya företag att växa fram och ta del av globaliseringens möjligheter. Det finns samtidigt ett behov av bättre statistik för att vi ska förstå vad som händer - det kan ibland vara svårt att identifiera de handels- och investeringsflöden som sker mellan Sverige och Asien.

Handelspolitiska frågor i EU och WTO

Utvecklingen av det multilaterala regelverket inom ramen för WTO är fortsatt högprioriterat för svenskt vidkommande. Regeringen verkar inom ramen för EU för ett ambitiöst slutresultat av Doha-rundan (svenska målsättningar fastläggs i Skr 2005/2006:9). EU:s gemensamma handelspolitik utgör i första hand en styrka i kontakterna med omvärlden. Regeringen ska inom EU fortsatt verka för en så frihandelsvänlig linje som möjligt och för att i samarbete med andra likasinnade länder motverka eventuella protektionistiska tendenser.

Generösa GSP-bestämmelser (Generalized System of Preferences) och ursprungsregler utgör några element som kan bidra till att öka de fattigare ländernas handel med EU. Regeringen ska verka för att sådana regler utvecklas i positiv riktning.

Även ASEM bör kunna utnyttjas bättre för att stärka EU:s närvaro i regionen på det handelspolitiska området. Det faktum att handelsministermötena både 2004 och 2005 tvingades ställas in som en följd av diskussionerna hur Burma skall hanteras inom ASEM har medfört problem för dialogen på ministernivå såväl för det regionala samarbetet som för WTO. Det är av vikt att denna dialog kan återupptas och utvecklas på politisk och även teknisk nivå, t.ex. vad gäller tullsamarbete.

Det är av vikt att utvecklingen av bilaterala handelsavtal såväl inom regionen som mellan regionen och omvärlden följs, så att inte svenska företag missgynnas i förhållande till företag i konkurrentländer såväl inom som utanför regionen. Regionala/bilaterala avtal kan utgöra ett viktigt komplement till det multilaterala regelverket i WTO.

Regeringen ska verka för att EU aktivt undersöker intresset och möjligheterna till avtal. EU:s partnerskapsavtal med vissa ASEAN-länder utgör ett första steg i den riktningen. De samtal som inletts med ASEAN-länderna om frihandelsavtal ska leda fram till konkreta förslag om hur förbindelserna mellan EU och ASEAN ska utvecklas, genom frihandelsavtal eller andra former som säkerställer näringslivets intressen. Målet är frihandelsavtal. Möjligheterna till EU-avtal syftande till att stärka de handelspolitiska förbindelserna även med andra länder i regionen inklusive Kina, Japan, Sydkorea och Indien ska fortsatt studeras.

Handels- och investeringsfrämjande

Främjandet av svenska ekonomiska intressen, såväl export- som import och investeringsflöden, är prioriterat och ska fortsatt utvecklas av regeringskansliet, utlandsmyndigheterna och berörda organisationer som Exporrådet, Svensk Handel och ISA (Invest in Sweden Agency). Särskilda satsningar görs på snabbväxande marknader som Kina och Indien samt Japan som genom sin storlek är av strategisk betydelse för svenskt näringsliv.

Viktiga instrument, parallellt med det löpande främjandearbetet, är fokuserade aktiviteter i samverkan med andra främjandeorganisationer, företag och lokala samarbetspartners för att främja strategiska branscher. Exempel på långsiktiga främjandesatsningar framöver är insatser i anslutning till Ostindiefararen Götheborgs resa till regionen 2006-07, OS i Peking 2008, designutställningen Improving Life, Sustainable City-konceptet och Swedish Style i Tokyo.

Till detta kan läggas att både Exporrådet, ISA och ITPS har utökat sin verksamhet i regionen. Dessutom har Svensk Handel fått ökade resurser för importfrämjande.

De ytterligare åtta främjandetjänster som inrättats på ambassader och konsulat i Asien utgör en viktig förstärkning. De svenska honorärkonsulaten i Asien är också en viktig resurs för Sverige-främjandet. Ambassaderna bör anstränga sig att hålla konsulaten informerade och aktiva och dra nytta av att de är motiverade att främja Sverige. Detsamma gäller vänortssamarbete mellan svenska städer/län med framförallt kinesiska städer/provinser som fortsätter att utvecklas. Detta samarbete utgör värdefulla möjligheter till kontakter mellan företag och institutioner.

Den svenska främjandeverksamheten i Asien kan och ska också utnyttjas i arbetet för en rättvis och hållbar global utveckling. Svenska företags investeringar i och/eller handel med företag i länderna i Asien bidrar till att generera bl.a. sysselsättning och teknik- och kunskapsöverföring. Samtidigt kan företagens bidrag till utveckling stärkas om de

i sina affärsförbindelser stödjer och strävar efter att följa internationella principer och riktlinjer avseende exempelvis grundläggande arbetsvillkor, mänskliga rättigheter, miljö, jämställdhet, förbud mot barnarbete och bekämpning av korruption. Ambassaderna är en viktig resurs för att informera företag om situationen i fråga om mänskliga rättigheter, brister i rättsväsendet och förekomsten av korruption.

Regeringen har som mål att flera svenska företag ska kunna vara med och konkurrera om AsDB-projekt och därigenom också öka återflödet av resurser till Sverige.

UD-ASO:s referensgrupp för näringslivet, som bildades i samband med arbetet med den ursprungliga Asienstrategin, utgör fortsatt ett viktigt forum för diskussion om frågor av gemensamt intresse.

Utvecklingsländernas exportmöjligheter

Ett förbättrat tillträde till industriländernas marknader måste kompletteras med nödvändiga reformer och kapacitetsbyggande ansträngningar i utvecklingsländernas egna ekonomier.

Sverige ska medverka genom den bilaterala dialogen och i det multilaterala samarbetet till att nödvändiga reformer genomförs i de mindre utvecklade länderna. Sverige ska även framgent stödja fortsatta reformer, såväl politiskt som genom konkreta biståndsinsatser och stärkandet av det regionala samarbetet. Handelsfrågorna ska generellt uppmärksammas mer i det bilaterala utvecklingssamarbetet med regionen och belysas i samarbetsstrategierna. Fortsatt stöd ska ges till de fattigaste länderna för kapacitetsuppbyggnad avseende handelspolitisk kompetens. Det gäller också förbättringar som syftar till att förenkla handeln genom t.ex. effektivare tullhantering, skydd för immateriella rättigheter och kampen mot korruption. Inrättandet av Open Trade Gate är ett viktigt bidrag till att stödja företags exportmöjligheter till Sverige. Som en del av det ökade engagemanget vad gäller utvecklingsländernas exportmöjligheter ingår även dialog om företagens sociala och miljömässiga ansvar.

5.3 Fattigdomsbekämpning

- Även om merparten av länderna i Asien ser ut att uppnå det första millennieutvecklingsmålet om halverad fattigdom till 2015 lever majoriteten av världens fattiga i Asien. Flera länder har problem med att klara flera av millennieutvecklingsmålen. Asiens andel av det svenska biståndet ska därför hållas oförändrad.
- Genom den nya politiken för global utveckling förstärks förslagen om ökad samordning och samstämmighet mellan olika politikområden, ökad givarsamordning och harmonisering, ökad uppslutning kring nationella strategier för att bekämpa fattigdomen, samt att i ökad utsträckning bidra till sektorprogram- och budgetstöd i vårt utvecklingssamarbete med Asien.

- Regeringen ska sträva efter att fokusera ytterligare på att påverka volymen, utformningen och inriktningen på EU:s utvecklingssamarbete med Asien.
- Regeringen ska fortsatt arbeta för att hiv/aids ges tillräcklig uppmärksamhet i Asien, liksom att fokus fortsatt ska finnas på insatser för demokratiutveckling, ökad respekt för mänskliga rättigheter inkl. främjande av jämställdhet och förstärkning av kvinnors och flickors rättigheter och hälsa, regionala och bilaterala miljöinsatser samt konfliktförebyggande insatser.
- Regeringen ska arbeta för att återuppbyggnaden efter tsunamin och andra katastrofer inte återskapar fattigdom utan leder till socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling, liksom att frågor om samordning, fokus på de fattiga i konfliktkänsliga områden och ländernas egna prioriteringar får styra.

De förslag som rör fattigdomsbekämpning i den förra uppdateringen äger fortsatt giltighet. Trots att fattigdomen minskar i Asien så lever fortfarande majoriteten av världens fattiga i Asien, klyftorna inom länder ökar och många länder har problem med att klara flera av de övriga millennieutvecklingsmålen.

Det finns tre huvudsakliga sätt på vilka Sverige och svensk politik kan bidra till utvecklingen i ett annat land: (1) genom policydialog (multilateralt och bilateralt); (2) genom kommersiella kontakter och genom att bidra till att förbättra förutsättningarna för sådana samt; (3) genom Utvecklingssamarbete och sammansättningen av detta. För de länder som Sverige inte har ett utvecklingssamarbete med är det huvudsakligen genom policydialog och kommersiella kontakter Sverige kan påverka landets utveckling i en riktning som leder till minskad fattigdom.

För att arbetet för en rättvis och hållbar utveckling ska leda till resultat räcker det inte att bara Sverige agerar på ett utvecklingssamstämmigt sätt. Sveriges politik för global utveckling är därför viktig också i våra relationer med de rikare länderna i Asien. Där handlar det om att genom dialogen försöka påverka deras agerande inom olika politikområden och i multilaterala fora i en mer utvecklingsfrämjande riktning.

Utvecklingssamarbete i ljuset av Sveriges politik för global utveckling

Ökad samordning och samstämmighet mellan olika politikområden, ökad givarsamordning och harmonisering, och ökad uppslutning kring nationella strategier för fattigdomsbekämpning är centrala frågor för Sveriges politik för global utveckling och därmed för det svenska utvecklingssamarbetet. Dessa frågor ska vara vägledande i vårt utvecklingssamarbete i Asien. Där så är lämpligt och när förutsättningar finns ska Sverige också i ökad utsträckning bidra till sektorprogram- och budgetstöd.

Ett exempel på givarsamordning är den biståndsdiallog med Japan som föreslogs i Asienstrategin. Japan är den största givaren i Asien och har dessutom närmat sig Sverige beträffande synen på utvecklingssamarbete. Det finns anledning att utöka den dialogen. Någon form av utbytes-

tjänstgöring mellan Sverige och Japan skulle kunna bidra till ökade kontakter.

Sverige har ingått trepartssamarbete med Thailand för utvecklingsinsatser i andra länder i regionen. Treparsamarbete ligger i linje med strävan efter ökad givarsamordning och vi ska undersöka möjligheten att inleda sådant samarbete även med andra länder i Asien.

Vidare ska Sverige, där förutsättningarna bedöms vara goda, eftersträva ett än mer aktivt samarbete med multilaterala och bilaterala givare på landnivå, t.ex. genom gemensamma analyser som grund för kommande samarbetsstrategier.

Samarbetsstrategierna styr det svenska utvecklingssamarbetet med ett land. För att utvecklingssamarbetet ska kunna utformas på ett så effektivt sätt som möjligt ska erfarenheter från alla politikområden beaktas. För att möjliggöra denna helhetssyn är det viktigt att så många politikområden som möjligt bidrar i processen med att utarbeta nya samarbetsstrategier i enlighet med riktlinjerna för samarbetsstrategier. Erfarenheter och kunskaper inom den svenska resursbasen bör tas tillvara i utvecklingssamarbetet.

Centrala områden

Prioriterade områden för utvecklingssamarbetet är god samhällsstyrning, främjande av mänskliga rättigheter och demokrati inkl. främjande av jämställdhet och förstärkning av kvinnors och flickors rättigheter och hälsa, miljö, bekämpning av hiv/aids, samt konfliktförebyggande insatser.

EU, AsDB och det multilaterala samarbetet

Inom ramen för EU har vi i det gemensamma EG-biståndet ett kraftfullt instrument för fattigdomsbekämpning. EU:s bistånd till Asien uppgick 2004 till 526 miljoner Euro. Vi ska sträva efter att fokusera ytterligare på att påverka utformningen och inriktningen av detta. I synnerhet är det viktigt att ambassader och sektionskontor noga följer EU:s bistånd, inte minst i samband med utarbetandet av landstrategier. Utformningen av våra bilaterala samarbetsstrategier ska samordnas bättre med landstrategier för andra likasinnade aktörer, EU:s utvecklingssamarbete och gemensamma processer som ägs av samarbetslandet självt. Detta kan öka harmoniseringen och effektivisera biståndet. Samarbete och koordinering på projektnivå ska även kunna övervägas.

De multilaterala utvecklingsbankerna är centrala aktörer i det gemensamma arbetet för att främja en hållbar och rättvis utveckling i Asien. Det är viktigt att institutionernas komparativa fördelar utnyttjas och utvecklas i relation till andra aktörer, t.ex. FN och EU. I takt med förändringar i det globala systemet, inom regionen och utvecklingsländernas förändrade roll i det internationella utvecklingssamarbetet, krävs att institutionerna är flexibla och kan anpassa sig till nya förutsättningar. Sverige ska även framgent agera för att institutionerna når sina fattigdomsinriktade mål och samtidigt är förändringsbenägna.

En fortsatt viktig fråga i Sveriges arbete med bankerna är att uppmärksamma rättvise- och miljöfrågornas betydelse för att främja en hållbar ekonomisk tillväxt som kommer de fattiga till del.

Det finns anledning för Sverige att eftersträva ett fortsatt fördjupat samarbete med AsDB med tanke på institutionens fattigdomsbekämpande mandat och tydliga regionala karaktär, bl.a. genom pågående diskussioner om ett närmare samarbete i Greater Mekong Subregion.

5.4 Miljö

- Det är viktigt att svenskt miljösamarbete med Asien inte uteslutande sker genom utvecklingsarbetet. Andra politikområden är viktiga och måste lyftas fram.
- Samarbetet mellan regeringskansliet, Naturvårdsverket, Sida, Kemikalieinspektionen, näringslivet och andra relevanta aktörer i Sverige bör ytterligare fördjupas. Miljöprojekt bör i större utsträckning genomföras i samverkan mellan offentliga myndigheter, den privata sektorn och enskilda organisationer.
- Viktiga orsaker till miljöförsämringen i Asien är otillräcklig institutionell kapacitet, bristande miljöpolitik och otillräckliga investeringar – områden som ska utgöra fokus för svenska insatser under de kommande åren.
- Klimat, biologisk mångfald och kemikalier är frågor som prioriteras av regeringen i arbetet för en rättvis och hållbar global utveckling.
- Samarbete mellan svenska och asiatiska forskningsinstitutioner har goda förutsättningar att öka. För forskningsbiståndet förordas ökade satsningar till Asien.
- Utvecklingsländer ska stödjas att leva upp till de krav som följer av undertecknandet och ratificering av internationella miljökonventioner samtidigt som regeringen bl. a. genom EU har en plattform att arbeta ifrån för att framföra påtryckningar till de länder som inte skrivit under, ratificerat eller lever upp till internationella miljökonventioner.

Miljön lyftes fram som en ödesfråga för Asien såväl i den ursprungliga strategin som i dess uppföljning. Utvecklingen under de senaste åren som beskrivs i kapitel tre visar tydligt att miljöfrågorna kommer att kräva fortsatt uppmärksamhet under lång tid framöver. Förslagen i den förra uppdateringen är således fortsatt giltiga. Viktiga orsaker till miljöförsämringen är otillräcklig institutionell kapacitet, bristande miljöpolitik och otillräckliga investeringar i miljöteknik; områden som fortsatt ska utgöra fokus för svenska insatser.

Sverige måste agera genom alla de kanaler som finns till vårt förfogande. Genomslaget för miljörelaterade insatser förstärks dessutom om man kan finna en kombination med stöd på global, regional och lokal nivå. Det gäller inte minst det civila samhället som kan spela en viktig roll för att uppmärksamma miljöfrågornas hantering.

Det är viktigt att vårt miljösamarbete inte uteslutande sker genom utvecklingssamarbetet. Andra politikområden är viktiga och måste lyftas fram, inte minst mot bakgrund av att utvecklingssamarbetet med några av de länder som har de största miljöproblemen (Kina och Indien) på sikt kommer att fasas ut. Problemen där är så stora att de både utgör en del av Sveriges nationella intressen i snävare mening och av den storskaliga, globala miljöproblematiken.

Samarbetet mellan regeringskansliet, näringslivet, Kemikalieinspektionen (KemI), Naturvårdsverket, Sida och andra relevanta aktörer i Sverige som betonades i Asienstrategin ska ytterligare fördjupas. Miljöprojekt bör i större utsträckning genomföras i samverkan mellan offentliga myndigheter, den privata sektorn och enskilda organisationer.

Vi har med EU som plattform en möjlighet att arbeta för att länderna i regionen ger miljöfrågorna ökad uppmärksamhet. Det kan bl.a. ske inom ramen för de partnerskapsavtal som är under utarbetande med flera länder. Viktigt är att i dialog framföra påtryckningar till de länder som inte skrivit under eller lever upp till internationella miljökonventioner.

Regeringen kommer som en början på en ökad prioritering av miljöfrågor i utvecklingssamarbetet under 2006 avsätta ytterligare 330 miljoner kronor på de miljöområden där Sverige har spetskompetens och kan ge värdefulla bidrag. På detta sätt väver politiken samman solidaritet, ekologiska hänsyn och ekonomisk tillväxt, både i Sverige och i våra samarbetsländer. En del av dessa satsningar kommer att beröra länder i Asien. Finansieringsmekanismer utanför biståndsanslaget behöver övervägas. Sverige har kompetens inom miljöområdet som efterfrågas av utvecklingsländerna; inom myndigheter, näringsliv och utbildningssektorn. Ett utökat myndighetssamarbete mellan Sverige och länder i Asien bör därför eftersträvas. Utgångspunkten bör vara att den svenska privata sektorn är en resurs som kan och bör utnyttjas i det svenska miljösamarbetet. Förslag om att öka "Public-Private-Partnerships" bör övervägas, exempelvis ett partnerskapsprogram för samverkan mellan den privata sektorn och offentliga institutioner som tar tillvara den privata sektorns kraft som en motor för tillväxt, hållbar produktion, konsumtion och utveckling. I enlighet med Sveriges politik för global utveckling ska möjligheterna att skapa synergier och samverkan mellan olika politikområden tas tillvara.

Miljöfrågorna i en bredare kontext

Miljöfrågorna har inte bara ökat i betydelse, utan också blivit än mer komplexa. Miljömässig hållbarhet utgör en förutsättning för framgångsrikt internationellt utvecklingssamarbete. Sambanden mellan miljöfrågorna och andra utvecklingsfrågor som fattigdomsbekämpning, ekonomisk utveckling, produktion, konsumtion, matförsörjning, hälsa, jämställdhet, demokrati, migration, naturkatastrofer och konflikter är nödvändiga att förstå.

Världens fattiga länder och de fattiga människorna är mest sårbara, och i dessa länder behövs satsningar på bekämpning av fattigdomen som

integrerar miljö och utveckling så att framtida sårbarhet minskar. Jämställdheten måste ges en hög prioritet med tanke på att kvinnor och barn drabbas mest av en dålig miljö. Klimatförändringen utgör ett globalt miljöproblem som redan under den kommande tioårsperioden kommer att påverka förutsättningarna för social och ekonomisk utveckling i regionen. Detta kräver nytänkande och innovationer där fattigdomsbekämpning kopplas samman med initiativ inom t.ex. förnybar energi, vatten och sanitet, vatten- och luftvård, utnyttjande av kustzoner, kemikaliekontroll, miljöförvaltning, utnyttjande av ny miljöteknik och hållbar konsumtion och produktion.

Ökat stöd till resurssvaga länder

En fortsatt ökad satsning på miljö i det internationella utvecklings-samarbetet utgör en möjlighet för Sverige att ytterligare bidra till långsiktig fattigdomsbekämpning. De närmaste åren kommer särskild betoning att göras på sex koncentrationsområden; vatten och sanitet, kemikaliesäkerhet, förnybar energi och klimatfrågan, hållbar stadsutveckling, kapacitetsutveckling samt hållbart nyttjande av naturresurser och omsorg om miljön. Under trycket från en allt starkare urbanisering och ohållbar utveckling av stadsområden i många samarbetsländer, med bl.a. stora miljöproblem för dess invånare som följd, är det av stor vikt att insatser sker för att möjliggöra en hållbar urban utveckling. Större tillväxtrelaterade urbana miljöproblem, såsom till exempel luft- och vattenföroreningar, bör utgöra prioriterade områden.

Stöd till inhemsk kapacitet för forskning och kunskapsutveckling är viktiga komponenter i Sveriges bidrag till att stärka samarbetsländerna förmåga att göra strategiska överväganden för att uppnå en miljömässig hållbar utveckling. För de mer resurssvaga länderna är det nödvändigt med kapacitetshöjande åtgärder och uppbyggande eller förstärkning av institutioner och organisationer som effektivt kan hantera och driva miljö- och utvecklingsfrågor. Som framgick av kapitel 3 är viktiga frågor också att det regelverk som finns på miljöområdet tillämpas och efterlevs och att den omfattande korruptionen i naturresursanvändningen stävjas.

Regionalt stöd

Miljöproblem är sällan nationella. Bilateral insatser måste därför kompletteras med regionala initiativ. Vissa miljöproblem måste av nödvändighet lösas genom samarbete mellan flera länder. Ett exempel är gränsöverskridande luftföroreningar. Stöd till regionalt samarbete kring luftmiljöfrågor bör fortsätta. Stöd till mer miljöanpassade transporter är strategiskt viktigt såväl för effektivisering av ekonomin, minskade utsläpp av föroreningar och klimatgaser samt förebyggande av trafikolyckor. Även om åtgärderna måste göras i ett visst land, så kan informationsöverföring länder emellan vara kostnadseffektivt. Vissa frågor som bränslekvalitet och fordonsprestanda är mer regionala. Ett ökat stöd till miljöanpassade transporter är därför motiverat. Asiens ökande energianvändning och därmed ökande utsläpp av växthusgaser har globala konsekvenser. Åtgärder som ökar energieffektiviseringen är

därför ett annat prioriterat område. Klimatfrågan är viktig och regionalt angreppssätt bör eftersträvas både när det gäller minskning av klimatgaser och anpassning till ett förändrat klimat. Kemikalier är också gränsöverskridande till sin natur och det inledda arbetet bör fortsätta. Hantering av avfall är ett område som innebär konkreta problem för Asiens växande städer och där fattiga människor kan bli utsatta för hälsorisker. Ett regionalt samarbete kring avfallsfrågor kan bidra till att kunskap sprids mellan städer och länder om hälso- och miljövänliga lösningar. Det är dessutom ett område där det finns svensk kompetens.

De sex länderna i Mekongflodens avrinningsområde, kan bli ett viktigt geografiskt koncentrationsområde för ökade satsningar på miljösamarbete. Miljöproblemen är stora och ökar snabbt med effekter på hälsa och produktion, liksom på den regionala och globala miljösituationen. Samarbete med AsDB avseende Greater Mekong Subregion kommer att utökas under de närmaste åren.

Sverige stöder tillsammans med Norge en regional fond i AsDB som syftar till att finansiera studier och pilotprojekt för skydd av naturresurser och ekosystem. Det av Sida inrättade regionala miljökontoret, SENSEA, i Bangkok har en viktig roll att spela både ifråga om regionala initiativ och i det bilaterala utvecklingssamarbetet.

Den ökande produktionen och konsumtionen och handel med varor och tjänster är också gränsöverskridande och därmed även de miljö- och hälsoeffekter som produktionen, användningen och kvittblivningen av produkter ger upphov till. Länderna i Asien bör därför nationellt men även regionalt och globalt arbeta för att förändra ohållbara produktions- och konsumtionsmönster och bidra till den internationella s.k. Marrakechprocessen dvs. utvecklingen av ett 10-årigt ramverk av program för hållbar konsumtion och produktion. Detta enades länderna om vid Världstoppmötet om hållbar utveckling i Johannesburg 2002. Sverige har en aktiv roll och Marrakech-processen och har bl.a. inrättat en internationell arbetsgrupp för frågor om hållbar konsumtion och livsstilar.

Minska utsattheten för naturkatastrofer

Att minska människans påverkan på miljön och samtidigt stärka utsatta människors förutsättningar att skydda sig och snabbt återhämta sig efter naturkatastrofer, utgör centrala faktorer för att minska fattigdomen i världen. Människors utsatthet för naturkatastrofer är av avgörande betydelse för att nå FN:s uppställda millennieutvecklingsmål, och visar på vikten av förebyggande åtgärder. Sida arbetar i nära samarbete med samarbetspartners som SEI, Naturvårdsverket och Räddningsverket med att formulera en strategi för hur utvecklingssamarbetet bör utformas för att minska fattiga människors utsatthet för naturkatastrofer, samt utarbeta metodverktyg för att underlätta och stärka detta arbete. Ofta finns en direkt koppling mellan miljöskadlig verksamhet och ökad sårbarhet vid katastrofer. Minskade naturliga skydd längs kuster och flodsystem är ett exempel. Mot bakgrund av det globala hot som ökade klimatförändringar och naturkatastrofer utgör, ska integreringen av katastrofförebyggande i utvecklingssamarbetet ses som ett viktigt led i de gemensamma ansträngningarna för att minska fattigdomen i världen.

- Regeringen kommer att fortsatt noga följa utvecklingen på området i hela Asien, ta upp frågor relaterade till de mänskliga rättigheterna i bilaterala samtal med länderna i regionen och vid behov framföra kritik till ansvariga regeringar.
- Regeringen ska fortsatt aktivt arbeta för en universell anslutning till konventionerna på mänskliga rättighetsområdet och verka för att länderna lever upp till åtagandena i dessa.
- Svenskt stöd ska fortsatt ges för att stödja uppbyggnad och utveckling av fungerande rättssystem i samarbetsländerna.
- Jämställdhet samt kvinnors och barns villkor utgör fortsatt centrala områden i Sveriges samarbete med Asien.
- Regeringen kommer att ha fortsatt fokus på dödsstraffets tillämpning i Asien med avsikten att på olika sätt verka för dess slutgiltiga avskaffande.
- Samarbete med länder i Asien med liknande inställning till frågor rörande mänskliga rättigheter och demokrati som Sverige är av stort intresse, liksom det mellanstatliga samarbetet inom organisationer såsom ASEM för att lyfta upp dessa frågor.

Sverige kommer i sitt samarbete med Asien även fortsättningsvis att ge hög prioritet åt mänskliga rättigheter och demokratifrågor. Detta kommer att ske genom aktivt arbete i såväl multilaterala organisationer, såsom FN och EU, som bilateralt i relationerna till länderna i regionen. Arbetet syftar till att stödja och förstärka den långsiktiga trend som kan skönjas i Asien mot ökad demokratisering och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna.

Det internationella samfundets roll

En grundläggande förutsättning för en demokratisk samhällsutveckling och respekt för de mänskliga rättigheterna är, förutom yttrande- och organisationsfrihet, ett fungerande rättsväsen. För det internationella samfundets del ska ansträngningarna inriktas på stöd till rättsutveckling och utbyte av erfarenheter på detta område, att stärka demokratins institutioner och främja framväxten av den demokratisk kultur, i vilken också oppositionen har en roll och kan verka. Det kan ske genom utbyte och samarbete såväl bilateralt och genom EU som med internationella institutioner, t.ex. FN-mekanismer och andra internationella organ. Även på jämställdhetens område bör det internationella samfundet öka sina ansträngningar genom att föra en dialog med Asien, men också genom att integrera ett jämställdhetsperspektiv i samarbetet med regionen. Sverige har tillsammans med andra internationella aktörer ett stort ansvar för att driva dessa frågor i hela regionen.

Mänskliga rättigheter och demokrati i utvecklingssamarbetet

En ökad andel av det svenska biståndet till Asien fokuserar på insatser relaterade till mänskliga rättigheter och demokratifrågor. Svenskt stöd

ska fortsatt ges för att stödja uppbyggnad och utveckling av fungerande rättssystem i samarbetsländerna. Ett fungerande rättssystem är centralt för att mänskliga rättigheter ska respekteras men också en viktig förutsättning för att länder ska kunna attrahera utländska investeringar. MR-aspekter prioriteras i landstrategier för Laos och Vietnam och resultatet på detta område kommer att styra det fortsatta utvecklingssamarbetet med dessa länder.

Centrala områden

Regeringen kommer att noga följa dödsstraffets användning i Asien med avsikten att på olika sätt verka för dess successiva avskaffande. Regeringen ska även i framtiden verka för att länder som har dödsstraff öppet redovisar statistik kring antalet domar och avrättningar.

Sverige ska fortsätta sitt aktiva deltagande i de dialoger om de mänskliga rättigheterna som förs med Kina, Vietnam och Laos. Sverige ska även sträva efter att en dialog om de mänskliga rättigheterna initieras med Kambodja, förslagsvis med EU som plattform.

Regeringen ska fortsatt aktivt arbeta för en universell anslutning till internationella instrumenten för de mänskliga rättigheterna och verka för att länderna lever upp till åtagandena i dessa, bland annat dialogen med och rapporteringen till FN:s olika kommittéer.

Jämställdhet samt kvinnors och barns villkor utgör fortsatt centrala områden i Sveriges samarbete med Asien. Utöver stöd till organisationer verksamma på dessa områden ska Sverige föra fram dem i såväl multilaterala som bilaterala kontakter med länderna i Asien. UD kommer även fortsättningsvis att vara aktivt i det arbete som bedrivs inom Regeringskansliet med att integrera jämställdhetsperspektivet i departementens sakfrågor. Inte minst i utvecklingssamarbetet och på miljöområdet finns möjligheter till ökade insatser på jämställdhetsområdet.

Med tanke på den otillfredsställande situationen för yttrandefriheten i de flesta sydöstasiatiska länder och den riskfyllda situationen för MR-aktivister på många håll avser regeringen särskilt uppmärksamma dessa frågor. Arbetet med att stärka det civila samhällets roll i byggandet av demokrati och god samhällsstyrning fortsätter, bl.a. genom det utvecklingssamarbete som svenska frivilligorganisationer bedriver med Sida-stöd.

Ökat samarbete med likasinnade

I Asien finns ett flertal länder med liknande inställning till frågor rörande mänskliga rättigheter och demokrati som Sverige och samarbete med dessa länder är av stort intresse. Även det mellanstatliga samarbetet inom organisationer såsom ASEM är av stort intresse för att lyfta upp frågorna om mänskliga rättigheter och demokrati.

Som en del i satsningen på att ytterligare integrera CSR (företags sociala ansvarstagande) i det handels- och investeringsfrämjande arbetet kommer regeringen, bland annat inom ramen för Globalt Ansvar i ökad utsträckning arbeta tillsammans med ambassaderna i syfte att föra ut arbetet. Regeringen eftersöker samstämmighet och koherens på alla politikområden och inte minst på CSR-området där handels-, utvecklings- och främjandefrågor kan kopplas närmare. Ett närmare samarbete ska eftersträvas med frågorna på plats i regionen där ambassader, biståndskontor och institutionaliserade möten som regionmöten blir operationella för att nå ut med CSR i fält. Målet är att stärka svensk handel och svenska investeringars bidrag till en rättvis och hållbar global utveckling genom att stimulera handel och efterlevnad av mänskliga rättigheter och arbetsvillkor samt företags sociala och miljömässiga ansvar i regionen.

5.6 Säkerhetspolitik

- Sverige ska fortsätta sin medverkan i fredsprocesserna i Afghanistan, Sri Lanka och på Koreahalvön.
- Regeringen ska delta aktivt i fredsprocessen i Aceh som komplement till humanitärt- och återuppbyggnadsstöd efter tsunamin i december 2004.
- Regeringen ska vara fortsatt pådrivande för nedrustning, icke-spridning och exportkontroll.
- Regeringen ska fortsatt verka för ett ökat engagemang inom EU och ASEAN för en demokratisk utveckling i Burma och ett utökat stöd till landets mest utsatta grupper.
- Regeringen ska lägga ökad vikt vid bekämpningen av internationell terrorism som utgör ett växande problem i Syd- och Sydostasien.
- Regeringen ska verka för att EU, i linje med insatsen i Aceh, höjer sin profil även på det säkerhetspolitiska området i Asien.

De förslag som ställdes i uppföljningen på det säkerhetspolitiska området är idag än mer relevanta. De snabba förändringar som sker i Asien har lett till ekonomiska och politiska maktförskjutningar, såväl mellan stormakterna som mellan mindre länder och ländergrupper. Denna förändringsprocess ser ut att fortsätta med de påfrestningar det kan innebära för fred och stabilitet i regionen. I Asien finns ett antal allvarliga territoriella tvister och i flera länder finns mer eller mindre aktiva separatiströrelser. Terrorism ses som ett ökande hot i regionen liksom risken för pandemier och naturkatastrofer. Härtill kommer konkurrensen om råvaror, fiskerättigheter, handelsvägar etc. Sverige finner det angeläget att engagera sig än starkare på detta område, bilateralt liksom genom samarbete inom regionala och internationella organ.

Sverige kommer, bl.a. med utgångspunkt i de förslag och rekommendationer som presenterats i FN:s generalsekreterares rapport

”*In Larger Freedom*”, att verka för att utveckling, säkerhet och mänskliga rättigheter främjas på ett balanserat sätt i Asien. Skr. 2005/06:57

Nedrustning, icke-spridning och exportkontroll

Sverige ska även fortsättningsvis vara pådrivande för nedrustning, såväl multilateralt som i direktkontakter med asiatiska länder, framför allt de länder som inte anslutit sig till internationella överenskommelser på nedrustningsområdet. Det är angeläget att säkerställa att den klausul om åtgärder för icke-spridning och exportkontroll, som är en del av EU:s strategi mot spridning av massförstörelsevapen, ingår i framtida avtal mellan EU och länder i Asien.

FN:s säkerhetsrådsresolution 1540 om förhindrande av spridning av massförstörelsevapen till icke-statliga aktörer ska fortsatt lyftas fram. Sverige ska också överväga att bidra politiskt och ekonomiskt till andra initiativ som syftar till att eliminera vapen eller begränsa deras spridning, inklusive lätta vapen och minor.

Observatörsinsatser och fredsfrämjande

Sverige ska fortsatt ha en beredskap för att delta i observatörsinsatser och fredsfrämjande missioner i Asien. Asiatiska länders deltagande i dessa missioner ska uppmuntras, bl.a. genom att de bjuds in till kurser vid Försvarsmaktens centrum för internationell verksamhet (SWEDINT). Det internationella projektet *Challenges of Peace Operations*, som koordineras av Folke Bernadotte-akademien och har partnerorganisationer i bl.a. Indien och Kina, kan utgöra en plattform för dialog i frågor som rör fredsfrämjande.

Afghanistan kommer att vara i behov av internationellt stöd under flera år framöver, såväl militärt som politiskt och ekonomiskt. Det svenska bidraget till den internationella säkerhetsstyrkan ISAF är långsiktigt. Narkotikabekämpningen är en nyckelfråga i Afghanistan och Sverige ska genom olika insatser försöka bidra till att narkotikaproduktionen minskar. Övervakningsmissionen på Sri Lanka, SLMM, kommer troligen även fortsättningsvis att behövas. Fredsprocessen är skör, men utgör den bästa möjligheten att uppnå varaktig stabilitet.

Sverige ska fortsatt vara aktivt när det gäller utvecklingen på den koreanska halvön. Särskilt fokus ska riktas på hur konkreta förtroendeskapande och konfliktförebyggande åtgärder skulle kunna understödja en begynnande fredsprocess. I regeringsförklaringen 2005 framgick att en svensk särskild rådgivare för situationen på den Koreanska halvön ska utses. Den särskilde rådgivaren kommer att ha en samordnade roll för Sveriges politik vad gäller situationen på Koreahalvön, inklusive Sveriges stöd till sexpartsprocessen, samt särskilt följa och även föreslå svenska insatser till stöd för en fredlig utveckling på halvön. Sveriges långvariga engagemang i den neutrala övervakningskommissionen (NNSC) i Panmunjom ligger fast.

Regionstrategin för vissa länder i Sydostasien 2005-2009 lämnar utrymme för insatser för att främja konfliktlösning, bilateralt eller i internationell regi. Stöd till etniska minoriteter och andra utsatta grupper kan även i fortsättningen bli aktuellt för att reducera konfliktorsaker. Beredskap finns vidare för att stödja reformer inom säkerhetssektorn i regionen. Sverige ska fortsatt verka för att folkmord och andra grova övergrepp kommer till rättslig prövning (Kambodja, Östtimor). Sverige ska, bl.a. inom EU-arbetet, medverka till politiska förändringar i Burma samt bidra till att lindra civilbefolkningens svåra levnadsförhållanden.

Sverige ökar sitt engagemang för bekämpning av internationell terrorism som utgör ett växande problem i Syd- och Sydostasien. Sverige avser bl. a öka sina bidrag till de internationella insatser som, i enlighet med beslut i FN:s säkerhetsråd (UNSCR 1373), görs för att bistå länder att bygga upp sin inhemska kapacitet för terrorismbekämpning. Sverige ger bl.a. kapacitetsstöd till ett regionalt center för polisutbildning i Indonesien, JCLEC.

Regeringen stödjer ett mer aktivt och handlingskraftigt ASEAN liksom ett närmare samarbete mellan EU och ASEAN. EU:s observatörsinsats i Aceh, som sker i samarbete med fem ASEAN-länder, kan vara ett första steg mot ett samarbete även på det säkerhetspolitiska området. ARF:s (ASEAN Regional Forum) betydelse som säkerhetspolitiskt forum ökar. Viktiga frågor inom ARF är bl.a. terrorism och sjösäkerhet. Sverige ska verka för att EU ökar sitt engagemang i organisationen.

5.7 Mellanfolkligt samarbete inom utbildning, forskning, folkrörelser och kultur

- Främjandet inom olika områden hänger nära ihop med varandra och alla Sveriges styrkor måste därför utnyttjas i det breda Sverigefrämjandet.
- Sverige måste bli ännu bättre på att marknadsföra sig utomlands för att rekrytera studenter från Asien.
- En kartläggning av den svenska Asienforskningen skulle kunna bidra med samlad kunskap om inriktningen av forskningen samt kunskaper om vilka områden som redan är beforskade.
- För att förbättra samarbetet och utbytet mellan svenska folkrörelser och enskilda organisationer med deras asiatiska motsvarigheter krävs dels att det finns finansiering till den typen av projekt, dels att det skapas forum där utbyte av erfarenheter kan ske.
- Mot bakgrund av de knappa resurser som finns på kultursidan ska olika kulturinsatser i Asien samordnas bättre.
- För att underlätta kontaktskapande för kulturarbetare ska det övervägas att inkludera kulturarbetare i delegationsresor till Asien.
- Förutsättningar bör skapas för ett väsentligt utbyggt kultur- och mediasamarbete mellan svenska kultur- och medieinstitutioner och kulturarbetare och deras motsvarigheter i Asien.

Sedan den senaste uppföljningen av Asienstrategin har det mellanfolkliga samarbetet inom högre utbildning, forskning, folkrörelser och kultur ökat. Det är framförallt inom den högre utbildningens och forskningens område som en förändring skett. Kontaktytorna har breddats och fördjupats. Samtidigt finns det skäl att fundera på hur Sverige bättre ska tillvarata samarbetet och utbytet med Asien i en värld där den asiatiska kontinenten får allt större betydelse.

Rekrytering av utländska studenter

I framtiden kommer Sverige att behöva bli ännu bättre på att marknadsföra sig utomlands för utländska studenter. Det ställer högre krav på Svenska institutet när det gäller den övergripande marknadsföringen av Sverige som studieland och på universitet och högskolor. Denna fråga tas även upp av den pågående s.k. Studieavgiftsutredningen, vilken också pekar på att det förslag till nationell plan för marknadsföring som Svenska institutet utformade 2002 tillsammans med en samrådsgrupp utsedd av Sveriges universitets- och högskoleförbund, nu måste omsättas i handling. Svenska institutet bör vidare fortsatt delta på internationella aktiviteter som till exempel utbildningsmässor i Asien för att sprida kunskap om högre utbildning och forskning i Sverige. En del av dessa aktiviteter har skett i EU:s regi, och arbetet med att synliggöra svensk högre utbildning i gemensamma satsningar inom EU bör fortsätta.

Den svenska Asienforskningen

Behovet av en överblick över den forskning som görs kvarstår. Asienforskning bedrivs på flera lärosäten i Sverige. En kartläggning av den svenska Asienforskningen skulle kunna bidra med samlad kunskap om inriktningen av forskningen samt kunskaper om vilka områden som redan är beforskade.

Forskningsarbete

Förutsättningarna för att bygga upp samarbete med svenska forskningsinstitutioner bedöms som mycket gynnsamma eftersom det finns flera forskningsmiljöer i Asien som är relativt starka. Detta skapar förutsättningar för ett samarbete med ömsesidigt utbyte av erfarenheter. I detta perspektiv bör Sverige bidra med erfarenhet från områden där Sverige har hög internationell kompetens. För forskningsbiståndet förordas ökade satsningar till Asien där det också finns goda förutsättningar för synergier med andra biståndsinsatser.

Förbättrat samarbete svenska folkrörelser i Sverige och Asien

För att förbättra samarbetet och utbytet mellan svenska folkrörelser och enskilda organisationer med deras asiatiska motsvarigheter krävs dels att det finns finansiering till den typen av projekt, dels att det skapas forum

där utbyte av erfarenheter kan ske. Hittills har det varit svårt att få Skr. 2005/06:57
finansiellt stöd för projekt med länder som är mer utvecklade.

Forum Asien

Den årliga Asienkonferens - Forum Asien - som initierades i Asienstrategin ska fortsätta i samma anda som tidigare. Representanter från olika delar av samhället ges möjlighet att diskutera erfarenheter av och möjligheter till ett utökat samarbete. Temat för konferensen styrs av vilka frågor som är aktuella.

Press, information och kultur

Det är främst Svenska institutet och de svenska utlandsmyndigheterna i samarbete som främjar kontakterna mellan utländska och svenska företrädare för samhällsliv, näringsliv, kultur och forskning. En betydande kompetens inom dessa områden har byggts upp inom institutet genom åren. En av institutets huvuduppgifter gäller vidare arbetet med att stärka det svenska "varumärket" genom att använda moderna kommunikationsmetoder.

Under år 2006 kommer institutet tillsammans med Utrikesdepartementet och berörda utlandsmyndigheter bl.a. att ansvara för aktiviteter kring Ostindiefararen Götheborgs seglats till Kina och de planerade hamnstoppen i Asien, dvs. i Jakarta, Freemantle, Hongkong, Kanton, Shanghai, Singapore och södra Indien. Ett annat projekt som institutet planerar för och som berör Asien gäller aktiviteter i anslutning till 300-årsjubileet av Carl von Linnés födelse som planeras år 2007.

Nämnden för Sverigefrämjande i utlandet (NSU) är ett samråds- och samarbetsorgan för Sverigeprofilering och arbetar för det integrerade främjandet. I NSU ingår Sveriges Exportråd, Invest in Sweden Agency (ISA), Svenska institutet, Sveriges Rese- och Turistråd och Utrikesdepartementet. NSU arbetar utifrån en gemensam strategi för Sverigefrämjande och Sverigeprofilering. Nämndens insatser skall ge stöd till NSU-organisationernas egna aktiviteter och uppmuntra till samarbete kring främjandesatsningar i utlandet. Indien, Kina och Japan är prioriterade länder i detta sammanhang.

Resursfrågor

För att uppfylla målen i Asienstrategin krävs ökade resurser till framförallt Svenska institutet och utlandsmyndigheterna för att bygga ut informationsverksamheten och kultursamarbetet med Asien.

Eftersom resurserna på kultursidan är knappa vore det bra att samordna olika kulturinsatser i Asien. Det händer att utställningar enbart går till ett asiatiskt land trots att flera skulle kunna ta del av samma utställning. Ett större utbyte av tidig information rörande framtida utställningar och kulturprojekt i regionen är önskvärt – kanske kan en författare inbjuden till Singapore också åka till Kuala Lumpur eller en del av en utställning till Tokyo gå vidare till Seoul. Ett sådant samarbete kräver framförhållning, men ger lägre kostnader.

Ofta inbjuds företagare att följa med i samband med högnivåbesök i Asien. För att underlätta kontaktskapande för kulturarbetare ska det övervägas att inkludera någon i delegationsresor till Asien. Genom att använda den uppmärksamhet som ministrarna får kan ingångar skapas för kulturarbetare till värdländerna som annars kan vara svåra att nå.

Ett utbyggt kultur- och mediasamarbete

Förutsättningar ska skapas för ett väsentligt utbyggt kultur- och mediasamarbete mellan svenska kultur- och medieinstitutioner och kulturarbetare och deras motsvarigheter i Asien. Detta kan ske på två sätt; dels inom ramen för Sidas verksamhet samt regeringens uppdrag och strategier för landsarbeten utifrån enskilda länders fattigdomsprocesser, dels inom uppdraget för Svenska institutets Sverigefrämjande arbete. Vietnam är ett gott exempel på hur man inom ett landsarbete utifrån Vietnams egna prioriteringar har etablerat en mångfald av kultur- och mediekontakter med Sverige, vilket i nästa fas skapar goodwill för ett vidare samarbete mellan länderna. Svenska institutet har också en lång och värdefull erfarenhet av Sverigefrämjande arbete och kulturutbyte i Asien som har utvecklats i samarbete med svenska ambassader i området. Resurser för dessa samarbeten måste tydliggöras.

ASEM-samarbetet på kulturområdet samt ASEF:s verksamhet är lämpliga plattformar för ett breddat utbyte från svensk sida. ASEF:s verksamhet är dock relativt okänd i Sverige och bör informeras bättre om.

6 Sveriges bilaterala relationer med länder och ekonomier i Asien

6.1 Afghanistan

Utvecklingen sedan 2002

Bonnöverenskommelsen som träffades den 5 december 2001 syftade till att etablera demokratiska politiska institutioner i det krigshärjade Afghanistan. I och med de parlaments- och provinsval som hölls i september 2005 är Bonnprocessen avslutad.

Viktiga steg i processen var den "loya jirga" (rådslag), som i juni 2002 valde Hamid Karzai till interimspresident, och den konstitutionella "loya jirga" i december 2003-januari 2004, som enades om en ny afghansk konstitution. Vidare hölls med stor framgång presidentval i oktober 2004, då president Karzai fick förnyat förtroende. Parlaments och provinsval hölls i september 2005. Valdeltagandet var något lägre än vid presidentvalet men valen genomfördes utan större säkerhetsincidenter. Processen att avvärja, demobilisera och återintegrera kombattanter i det civila

samhället (DDR-processen) har varit mödosam, men framförallt i Kabul och andra större städer har milisförband avvärjats med viss framgång. Stora ansträngningar har gjorts för att snabbt bygga upp en afghansk poliskår och armé, med stöd från det internationella samfundet. Det återstår att se vilka effekter dessa insatser kommer att ha långsiktigt.

Den politiska processens framgångar är ännu inte oåterkalleliga. Den afghanska staten brottas med stora utmaningar. Institutionsbyggandet går långsamt och kapaciteten på afghansk sida är bristfällig. Reformerna av förvaltningen har ännu inte tagit fart. Den afghanska oberoende MR-kommissionen (AIHRC) är en av de bättre fungerande institutionerna, men organisationen saknar alljämt tillräcklig kapacitet utanför huvudstaden.

Presidentens och regeringens inflytande ute i landet är fortfarande begränsat. Dels saknas fungerande förvaltningsinstitutioner, dels fortsätter lokala och regionala krigsherrar att styra i vissa delar av landet. Dessa motsätter sig centraladministrationens försök att etablera kontroll över landets provinser. Snarare än att marginaliseras har vissa krigsherrar via den politiska processen befäst sitt inflytande. Risken är att denna tendens stärks ytterligare i och med parlamentsvalet, i vilket många av krigsherrarna kandiderar.

Narkotikaproduktionen har ökat under de senaste åren. Stora delar av ekonomin domineras av inkomster från den kriminella sektorn, i huvudsak från narkotikahandel och smuggling, vilket bidrar till den fortsatta instabiliteten i landet.

Afghanistan har förblivit en i de flesta avseenden rättslös stat. Uppbyggnaden och reformeringen av rättssektorn går långsamt. Den informella rättskipningen, som hindrar framförallt kvinnor från att åtnjuta grundläggande rättigheter, fortsätter att spela en viktig roll. Kriminaliteten har ökat. Ett uppmärksammat problem rör illegal expropriering av land och egendom. Den organiserade brottsligheten, med kopplingar till den politiska makten och till den omfattande narkotikahandeln, har växt sig starkare.

I delar av landet fortgår lågintensiva strider inom ramen för den USA-ledda kampen mot terrorism. Det finns fler grupper än Taliban och Hezb-e-Islami (Gulbuddin Hekmatyars grupp) som har intresse av att vidmakthålla en viss nivå av instabilitet i landet, inte minst de med stora intressen i den organiserade brottsligheten, vilket komplicerar förutsättningarna för att stabilisera landet.

Relationerna med grannländerna har förbättrats. Ett flertal officiella besök har genomförts i Pakistan och president Karzai har även besökt Iran. Fokus ligger nu på att utveckla det regionala samarbetet. Samtidigt som relationerna har förbättrats finns det uppgifter om att vissa länder fortsatt har tillräckligt inflytande för att påverka och hota utvecklingen i Afghanistan, såväl politiskt som säkerhetsmässigt.

Efter dryga 20 år av krig var Afghanistan i grunden förstört – infrastruktur, kapacitet och grundläggande sociala skyddsnät saknades. Afghanistan började återuppbyggnaden som det, enligt UNDP, minst utvecklade landet i världen. Även om något intensivt inbördeskrig inte pågår är det tveksamt om man kan beskriva situationen i Afghanistan som ”post konflikt” ännu. Den afghanska statens budget finansieras till över 90 procent av bistånd. Ekonomin präglas av självförsörjnings-

jordbruk samt den ökade vallmoodlingen och narkotikaproduktionen. En viktig framtida fråga är hur den afghanska staten ska kunna finansiera de institutioner som mödosamt byggs upp med det internationella samfundets hjälp. Trots de stora problemen kan framsteg skönjas. Mer än 4,5 miljoner afghanska barn går åter i skolan, 3 miljoner flyktingar har kunnat återvända och stora områden har röjts från minor. Förväntningarna på återuppbyggnadsprocessen är höga men graden av förstörelse i Afghanistan har satt gränser för vad som kan uppnås.

Asienstrategin: uppföljning och överväganden inför framtiden

Det svenska engagemanget i Afghanistan är långsiktigt – Sverige var en ledande givare redan före talibanrörelsens fall. Afghanistan kommer att behöva långsiktigt stöd inom flera olika områden.

Regeringen antog i januari 2002 en strategi för humanitärt stöd och utvecklingssamarbete i Afghanistan som gäller under perioden 2002-2005.

Det svenska utvecklingssamarbetet med Afghanistan har snabbt ökat under de senaste åren. Afghanistan är nu ett av Sidas största mottagarländer. Utbetalningarna uppgår till omkring 350 miljoner kronor per år. Under perioden är undervisningsområdet den sektor som får mest stöd. Svenska Afghanistankommittén har en stark ställning i landet, och bedriver med Sidas stöd utbildning för nära en kvarts miljon barn i över 400 skolor samt ett omfattande hälsovårdsprogram. Sverige har också givit ett omfattande stöd till Afghanistans interimadministration, främst via Afghanistan Reconstruction Trust Fund (ARTF), som har som syfte att säkra den nya afghanska stadsbildningens existens. Andra områden för det svenska stödet har varit infrastruktur, minröjning och hälsosektorn.

Vid årsskiftet 2005/2006 kommer en samarbetsstrategi för tre år att antas av regeringen. Under perioden bör större fokus ges till kapacitetsbyggnad av de afghanska institutionerna, demokratiutveckling samt till kvinnors mänskliga rättigheter.

Europeiska Kommissionen bedriver ett omfattande utvecklingssamarbete med Afghanistan. I genomsnitt har stödet uppgått till 200 miljoner Euro per år och har fokuserat på hälsoprojekt, infrastruktur, landsbygdsutveckling, säkerhet och statsbyggnad. EU har haft ett särskilt sändebud till Afghanistan (EUSRA) sedan januari 2002. Sverige har periodvis bidragit med rådgivare till EUSRA kontoret, två experter på mänskliga rättigheter och jämställdhet samt två politiska rådgivare.

Bristen på kvalificerad arbetskraft är ett problem, som många år framöver kommer att sätta ramen för biståndets effektivitet. En utmaning blir att sträva efter långsiktigt hållbara insatser. Därför måste hänsyn tas till de specifika afghanska förutsättningarna baserade i en redan låg utvecklingsnivå som förvärrats av dryga 20 år av krig. Vidare bör regional handel och samarbete fördjupas och givarsamordningen förbättras.

Sverige bidrar f.n. med ca. 90 personer till den Nato-ledda fredsfrämjande insatsen i Afghanistan, ISAF (International Security Assistance Force) Huvuddelen deltar i den regionala enhet (Provincial Reconstruction Team, PRT) som verkar i Mazar-e-Sharif i norra

Afghanistan. Sverige avser att ta över ledningen för denna enhet i mars 2006. Då väntas den svenska närvaron att fördubblas. ISAF är ett exempel på det nära sambandet mellan säkerhet och utveckling, och en viktig del av Sveriges samlade engagemang för fred och demokrati i Afghanistan.

I nuläget förefaller det inte möjligt att i någon större utsträckning utvidga det svenska engagemanget inom t.ex. handel eller kultur. Om utvecklingen går mot ökad stabilitet och säkerhet finns däremot goda förutsättningar för breddade relationer.

Sida öppnade under 2003 ett sektionskontor i Kabul med två utsända Sida-tjänstemän. Under hösten 2004 förstärktes kontoret med en UD-tjänsteman. Hösten 2005 har personalen utökats med ytterligare två Sida-tjänstemän.

6.2 Bangladesh

Utvecklingen sedan 2002

Den av Bangladesh National Party (BNP) ledda fyrpartikoalitionen under premiärminister Khaleda Zia har innehaft makten sedan oktober 2001. Det inrikespolitiska klimatet har sedan dess präglats av starka motsättningar mellan BNP och Awami League samt personlig animositet mellan de båda partiledarna. Oppositionen har också under långa perioder bojkottat parlamentet och har utlyst landsomfattande strejker som lamslagit all ekonomisk och annan verksamhet i landet. Det politiska läget har därmed blivit alltmer instabilt och konfliktfyllt. Regeringen har sökt komma tillrätta med den ökande kriminaliteten och rättsosäkerheten genom drastiska åtgärder, som dock inte haft enbart positiva effekter.

Ett flertal attentat mot ledande personer inom Awami League har skett. Ett tjugotal personer dog vid en granatattack mot ett Awami-möte i augusti 2004. Oppositionsledaren Sheikh Hasina undkom dock oskadd. I januari 2005 dödades en f.d. finansminister och flera Awami-medlemmar i en bombattack. De väl organiserade bombattentaten i augusti 2005 och efterföljande attentat mot rådhus och andra officiella byggnader visar att extremistiska grupper har fått fotfäste i Bangladesh.

Trots den försämrade politiska situationen och två omfattande översvämningskatastrofer under 2004 har landets ekonomi utvecklats positivt med en BNP-tillväxt på ca 5 procent under perioden.

Bangladesh ekonomi vilar till stor del på dess exportinkomster från textil- och konfektionsindustrin. Multifiberavtalets upphörande den 1 januari 2005 har inte fått de negativa konsekvenser för ekonomin som inledningsvis befarades. Den ekonomiska tillväxten är god och BNP förväntas öka ytterligare några procentenheter under de kommande åren.

Utrikeshandeln har under perioden visat ökande underskott, men samtidigt har kapitalöverföringar från bangladeshier i utlandet ökat, vilket medfört ett relativt litet och oförändrat överskott i bytesbalansen. Detta tillsammans med bistånd och andra kapitalöverföringar har medfört att valutaservan i det närmaste fördubblats.

Efter Kina och Indien har Bangladesh det högsta antalet fattiga i Asien. Närmare en tredjedel av befolkningen beräknas leva under 1 US-dollar/dag. Vad gäller millenniemålen visar Bangladesh ojämna resultat. På vissa områden är framstegen goda (grundutbildning, flickors undervisning, immunisering, mikrokrediter, kvinnors ekonomiska verksamhet, födelsekontroll m.m.) medan bekämpningen av den allmänna fattigdomen går alltför långsamt.

Ekonomi och administrationen - inkl. polis och rättsväsende - är djupt korrumpierad. Mot den bakgrunden ställer givarländer och internationella organisationer krav på förbättrad samhällsstyrning, fungerande demokratiska institutioner och eliminering av korrruptionen.

Motsättningar har uppstått mellan den sekulära traditionen i landet och växande islamistiska strömningar. Att ett av partierna i regeringskoalitionen - Jamaat-e-Islami - är konservativt islamistiskt bidrar till att fundamentalistiska yttringar tolereras i ökad omfattning. Bangladesh har anklagats av bl.a. Indien för att hysa träningsläger för terrorister, vilket förnekas av regeringen.

Miljöproblemen är stora och växande. Bangladesh är i huvudsak ett enda stort delta med ett överflöd av vatten. Varje år drabbas landet av svåra översvämningar som medför att hundratusentals familjer måste lämna sina hem. Översvämningarna leder också till omfattande förluster i produktion och infrastruktur främst inom jordbrukssektorn. Ytvattnet är i stor utsträckning förorenat. Miljontals brunnar har borrats under de senaste årtiondena, men det har visat sig att brunnsvattnet i stora delar av landet innehåller arsenik och därmed inte är tjänligt som dricksvatten. Grundvattennivåerna sjunker stadigt. Avskogning är ett tilltagande problem och luftföroreningarna ökar, främst i större städer, men delvis även på landsbygden.

Asienstrategin: uppföljning och överväganden inför framtiden

Den aktuella landstrategin för utvecklingssamarbetet omfattar perioden 2002 - 2006. I denna betonas stöd till de sociala sektorerna, hälsa och utbildning, stöd för att stärka lokalt självstyre, demokrati samt insatser som bidrar till att skapa förutsättningar för en miljömässigt hållbar näringslivsutveckling, som också syftar till ökat antal arbetstillfällen för en växande befolkning. Utbetalningstakten i biståndet har varit låg p.g.a. bristande kapacitet i Bangladesh. Möjligheterna att genom biståndet stärka samhällsinstitutionerna har varit begränsade. De svenska biståndsutbetalningarna till Bangladesh uppgick år 2004 till ca 195 miljoner kr, varav 160 miljoner kr utgjordes av landallokeringen. En ny samarbetsstrategi kommer att tas fram under 2006.

Mot bakgrund av den beskrivning av Bangladesh utveckling som givits i ovan finns såväl i Sverige som hos övriga givare en oro för vart landet är på väg. I dagsläget ter sig utsikterna för ett breddat samarbete svåra att förutspå. Asienstrategin förordade ett ökat utbyte på miljö- och kulturområdet i regionen och på kulturområdet har ett sådant utbyte påbörjats. Handelsstatistiken visar på en växande handel mellan Sverige och Bangladesh. Ca 70 svenska företag finns representerade i landet. Det kan noteras att EU-kretsen utgör en av Bangladesh största givare och

handelspartners. Behovet av utländska direktinvesteringar är stort, inte minst för att ge ökade arbetstillfällen till en växande befolkning. Skr. 2005/06:57

6.3 Burma

Utvecklingen sedan 2002

Situationen i Burma är fortsatt allvarlig. Landet styrs sedan 1988 av en militärjunta, sedan 1997 kallad State Peace and Development Council (SPDC), som gjort sig skyldig till grova brott mot de mänskliga rättigheterna. Juntans framtoning har över tid varierat, men någon utveckling i demokratisk riktning kan ännu inte skönjas. Tillfälliga lättnader har följts av nya åtstramningar för landets opposition och etniska minoriteter. Tillgängligheten för FN-organ, enskilda organisationer och utifrån kommande besökare har också varierat. Ledaren för det största oppositionspartiet National League for Democracy (NLD), Aung San Suu Kyi, sitter alltjämt i husarrest, frihetsberövad under långa perioder sedan hennes parti vann valet 1990. Valresultatet respekterades inte av militärjuntan och partiets möjligheter att verka är idag starkt beskurna.

Burma tillhör alltjämt ett av världens minst utvecklade länder. Vanstyret har lett till att Burmas ekonomi, trots stora naturresurser, körts i botten.

Förre premiärministern Khin Nyunt presenterade i augusti 2003 en politisk färdplan för en "disciplinerad demokrati" i Burma. Ett nationalkonvent, med uppgift att skriva en konstitution som ska antas genom folkomröstning, förväntas genomföras i slutet av 2005. Arbetet kontrolleras helt av SPDC med minimalt inflytande av andra partier. Konstitutionen förutser ingen roll för NLD eller Burmas över hundra etniska minoriteter.

Premiärminister Khin Nyunt avsattes år 2004 liksom flera av hans närmaste medarbetare och ersatts av militära hardliners. Regimen har därefter kommit att framstå som om möjligt än mer oförutsebar och omedgörlig. Samtidigt synes terrorism ha blivit ett nytt inslag i säkerhetsläget. Under våren 2005 inträffade ett antal bombdåd mot civila i Mandalay och Rangoon med många dödade och skadade. Ingen grupp har tagit på sig ansvaret för dåden.

Sveriges politik gentemot Burma förs främst inom ramen för EU:s gemensamma ståndpunkt om Burma, antagen år 1996. Ståndpunkten, som flera gånger skärpts, innebär bl.a. vapenembargo, riktade visumförbud, frysning av tillgångar i EU-länderna, moratorium för besöksutbyte på politisk nivå samt restriktioner för utvecklingssamarbete. Humanitära insatser är dock tillåtna liksom stöd till konflikthantering och främjande av mänskliga rättigheter och demokrati. Insatser får också göras inom sektorerna hälsa och utbildning liksom för att tillgodose grundläggande behov hos de fattigaste grupperna. USA har också infört sanktioner som i vissa avseende går längre än EU:s. Japan och Australien har fört en mjukare politik.

Effekten av sanktionerna har av allt att döma varit begränsad, då Burma samtidigt har stärkt sina relationer till de mer välvilligt inställda

länderna Kina och Indien. Burma kan också påräkna stöd från övriga ASEAN-länder, även om flera av dessa alltmer börjar betrakta Burma som en belastning. Trots principen om icke-inblandning torde åtminstone ASEAN:s kärnländer ha bidragit till det burmesiska beslutet att avstå från ordförandeskapet i ASEAN år 2006. Flera av ASEAN-ländernas parlamentariker uppvisar också ett växande engagemang för utvecklingen i Burma och synes ha viss pådrivande effekt på sina regeringar.

Sammantaget tvingas man dock konstatera att regimen inte har påverkats varken av sanktions- eller engagemangspolitiken.

Asienstrategin: uppföljning och överväganden inför framtiden

Sveriges bilaterala kontakter med Burma är mycket begränsade. Sverige bör dock även fortsättningsvis verka för en aktiv Burmapolitik inom ramen för EU och andra internationella fora såsom FN, ILO och ASEAN/ASEM. Sverige bör följa utvecklingen i landet och bevaka möjligheterna till utökat samarbete/bistånd när förutsättningarna medger. Minoriteternas ställning och integrering i samhället är en fråga av avgörande betydelse för landets framtida sammanhållning och funktion.

Det svenska biståndet är främst inriktat på burmesiska flyktingar i Thailand samt på att motverka spridningen av hiv/aids. Sedan 2005 stödjer Sverige ett UNDP-program inriktat på basbehoven hos de fattigaste grupperna. Stöd utgår även till krafter som verkar för en demokratisk utveckling i Burma, t.ex. oppositionens radiostation Democratic voice of Burma i Oslo samt oppositionella organisationer i exil. Andra organisationer som Sverige stödjer direkt eller indirekt är Diakonia, Olof Palmes Internationella Centrum, ICRC, UNHCR och ECHO.

På senare tid har noterats ansatser till nytänkande bland vissa aktörer när det gäller Burma-politiken. Britterna har redan nu en landstrategi med ett stöd som ska öka successivt under kommande år. Inom EU pågår för närvarande ett arbete med en landstrategi för utvecklingssamarbete med Burma som beräknas vara klar i början av 2006. Den kan komma att innebära fler insatser på bredare front. Inom FN finns idag ett uttalat intresse för att förebygga interna konflikter liksom spridningen av aids.

Den regionstrategi för vissa länder i Sydostasien som antogs av regeringen våren 2005 lämnar utrymme för fortsatt stöd till Burma. Vidare förs resonemang om ett eventuellt utökat svenskt stöd för att främja framväxten av ett civilt samhälle. Insatser av konfliktförebyggande slag kan också komma att övervägas.

6.4 Filippinerna

Utvecklingen sedan 2002

Filippinerna är en av Asiens demokratier, men en demokrati som ständigt utmanas genom en rad defekter, ytterst härledda ur landets koloniala och feodala förflutna. Den politiska stabiliteten förbättrades, bl.a. genom återvalet 2004 av den nuvarande presidenten Gloria Macapagal Arroyo till en ny sexårsperiod. Den senaste tiden har dock kännetecknats av

inrikespolitisk turbulens då presidenten anklagats för valfusk och korruption. Ekonomin är fortfarande instabil och landets ekonomiska utveckling är sämre än i de flesta av grannländerna. De svåraste, men samtidigt viktigaste, problemen att komma tillrätta med är korruptionen och den höga befolkningstillväxten.

Efter en knapp seger i valet i maj 2004 presenterade President Gloria Macapagal Arroyo en ambitiös reformagenda. Tyngdpunkten lades på ekonomiska reformer och investeringar i kampen mot massfattigdomen. Landet kämpar mot en växande statskuld och räntebetalningarna står för drygt 30 procent av statsbudgeten. Reformagendan innehåller också försök att ena nationen och skapa förutsättningar för hållbar fred genom förhandlingar med de olika separatist- och gerillaorganisationerna i landet och genom en konstruktiv dialog med den politiska oppositionen.

Den nya administrationen har under sitt första år lyckats genomföra en del fiskala reformer, bl.a. mervärdesskatten EVAT som är viktig för att avvärja den hotande finansiella krisen och som kan lägga grunden för den nödvändiga ekonomiska, sociala och politiska utvecklingen. Den ekonomiska tillväxten under 2004 var bättre än på länge men det är knappast fråga om en hållbar tillväxt med hänsyn tagen till bl.a. miljökonsekvenser av jordbruk, fiske och skogsbruk. 40 procent av Filippinernas befolkning lever på 2 US-dollar om dagen eller mindre. Filippinerna är dessutom ett av de få länder i regionen där antalet fattiga fortfarande ökar i absoluta termer.

Terrorismen och de lågskaliga militära konflikterna med olika gerilla- och separatistorganisationer har fortfarande en hämmande inverkan på möjligheten till hållbar utveckling. Regeringen har givit hög prioritet till fredsförhandlingarna med dels kommunistgerillan NDF/CCP/NPA, dels den muslimska Moro Islamic Liberation Front. Vissa framsteg har gjorts. Dock förblir Mindanao och den muslimska autonoma delen ARMM fortfarande en av de fattigaste och minst utvecklade delarna av landet. Terroristklassificerade Abu Sayyaf genomför bombdåd och kidnappningar, något som dämpat det utländska intresset att investera i landet.

Utrikespolitiskt har Filippinerna tre huvudinriktningar; den traditionellt starka relationen med USA som tidigare kolonialmakt, den nyuppväckta relationen med Kina som handels- men också politisk partner i regionen och slutligen det växande samarbetet inom ASEAN. Arroyoadministrationen har, sedan valet 2004, i ökad grad fokuserat på Kina och man har valt att dra nytta av Kina som tillväxtmotor i regionen.

Den enskilt viktigaste utrikespolitiska frågan är migrationen. Varje dag lämnar tre tusen filippinare Manila för arbete utomlands. De är spridda över snart världens alla länder och deras remitteringar motsvarar ca 10 procent av BNP. Den filippinska migrationen löper därför som en röd tråd i utrikespolitiken. Ökad utrikeshandel och fler utländska investeringar är prioritet nummer två.

EU är relativt okänt i Filippinerna. Relationerna till den tidigare kolonialmakten Spanien är numera mest av traditionell och historisk karaktär.

Flera åtgärder har genomförts för att stärka relationerna med Filippinerna. Dialogen har t.ex. vidgats till att omfatta hiv/aids och konfliktförebyggande och det pågående miljösamarbetet har breddats. Inom ASEM har det tidigare samarbetet för att bekämpa handeln med kvinnor och barn följts upp med ett nytt samarbetsprojekt rörande hiv/aids i vilket också Vietnam och Nederländerna ingår. Kontakterna mellan partier, fackliga och enskilda organisationer samt andra företrädare för det civila samhället fortsätter också att öka.

På migrationsområdet har samarbetet med Filippinerna fortsatt genom bl.a. den globala kommissionen för internationell migration.

Sveriges handel med Filippinerna har under senare år legat konstant på en förhållandevis låg nivå i jämförelse med åren före Asienkrisen. Med en relativt välutbildad befolkning på 85 miljoner, med stora behov av investeringar i infrastruktur, och med ett påtagligt intresse att öka antalet utländska investeringar har landet dock en potential som marknad för svenska företag. Under det senaste året har särskilt IT-sektorn och säkerhetssektorn i ett brett perspektiv prioriterats i exportfrämjandet.

Den nya regionstrategin för utvecklingssamarbetet med bl.a. Filippinerna betonar fortsatt miljöområdet och utveckling av demokratisk samhällsstyrning och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna som huvudsakliga samarbetsområden. Utöver detta kan också stöd till utvecklingen på Mindanao bli aktuellt när det finns förutsättningar på plats för en hållbar fred med den muslimska minoriteten på ön. En fredlig utveckling på ön skulle inte bara vara positiv för landet som helhet utan också bidra till att minska den internationella terrorismens inflytande i regionen.

Ansträngningarna att tillvarata de affärsmöjligheter som den asiatiska utvecklingsbanken (AsDB) i Manila erbjuder har fortsatt med större fokus. Det gäller att främja användningen av den svenska resursbasen i de investeringar motsvarande 6 miljarder US-dollar som görs årligen genom bankens lån till länderna i regionen. Ett ökat svenskt intresse för utvecklingssamarbete tillsammans med AsDB har noterats under de senaste två åren. Det materialiseras framförallt i konkret samarbete i Mekong-området men även i vissa sektorer genom exempelvis den nyligen etablerade hiv/aids-fonden till vilken Sverige initialt bidrog med 100 miljoner kronor.

AsDB genomgår för närvarande en decentraliseringsprocess som kommer att ge de regionala kontoren ökad vikt. Detta kommer att leda till en ökad vikt för de regionala kontoren i upphandlingarna och ställa krav på ambassaderna i respektive land att identifiera och informera om affärsmöjligheter för svenskt näringsliv. En möjlighet vore att genomföra en särskild utbildning i främjandet visavi AsDB för relevanta ambassader i regionen.

Inom EU pågår för närvarande arbetet med att dra upp nya riktlinjer för samarbetet med Filippinerna. Syftet är att bidra till utveckling och stabilitet i ett land (och region) med utbredd fattigdom, interna konflikter, social oro och terrorism.

Utvecklingen sedan 2002

Efter konjunkturedgången 2002 och 2003 (när utbrottet av SARS påverkade hela ekonomin negativt) har ekonomin åter tagit fart. I samband med lågkonjunkturen agerade Peking för att stötta Hongkong och under de senaste två åren har frihandelsavtal (CEPA) och avtal om turism mellan Kina och Hongkong tecknats. Dessa har utgjort ett starkt bidrag till den ekonomiska uppgången i Hongkong och år 2004 ökade BNP med 8 procent. Takten i den ekonomiska integrationen mellan Hongkong och Fastlandskina blir allt snabbare. Hongkongs finansinstitutioner och företag investerar allt längre in i fastlandet medan kinesiska företag nu tillåts etablera sig i Hongkong. Affärsmöjligheterna underlättas av att den kinesiska valutan delvis är konvertibel i Hongkong.

De dokument som reglerar Hongkongs autonoma status garanterar även att dess fri- och rättigheter ska bestå, och att Hongkongs politiska, ekonomiska, sociala, kulturella, lagstiftande och juridiska system ska förbli åtskilda från resten av Kina till 2047. Under de första fem åren som förflutit sedan Hongkong återinlemmats i Kina har Peking märkts föga i Hongkongs vardag. Men när regeringen, med hänvisning till artikel 23 i Hongkongs konstitution (Basic Law), agerade för att införa lagstiftning som avsåg verksamhet riktad mot Kinas inre säkerhet, ansåg många att den föreslagna lagen hotade att urholka Hongkongs fri- och rättigheter, och det blev startskottet för ett politiskt uppvaknande. Massdemonstrationer 2003 ledde till att lagförslaget drogs tillbaka och den ansvariga ministern tvingades avgå. Ett år senare demonstrerade återigen ett stort antal Hongkongbor, denna gång mot centralregeringen i Peking, som i april 2004 gjort klart att direkta och allmänna val till parlament och regeringschef år 2007 resp. 2008 var uteslutna.

Tung Chee-hwa omvaldes 2002, som ende kandidat, till regeringschef för en andra femårsperiod. Angivande hälsoskäl avgick han i mars 2005 och efterträddes i juni 2005 av Donald Tsang för återstoden av mandatperioden.

Asienstrategin: uppföljning och överväganden inför framtiden

Hongkong fortsätter att vara en viktig svensk handelspartner i Asien. Under 2004 ökade handeln med 10 procent och uppgår nu till ca 6,7 miljarder SEK. 130 företag med svensk anknytning, främst inom IT, telekommunikation och logistik, finns representerade i Hongkong, flera med regionala huvudkontor.

De förslag som framfördes i den förra uppföljningen av Asienstrategin ligger i huvudsak fast. Besöksutbytet har ånyo tagit fart och främst inriktats på sektorer där båda sidor har intresse av samarbete, t.ex. IT, design och hälsovård. Hongkong har omstrukturerat sin ekonomi och orienterat den mot kunskapsintensiva industrisektorer. Målsättningen är att öka det internationella samarbetet. Lockbetet är framför allt den särskilda kompetens som man skaffat sig genom generationers relationer med fastlandskina. Andra lockbeten är att Hongkong är ett rättssamhälle med bl.a. lagstiftning vad gäller immaterialrätt. Vi bör således aktivt

bevaka och informera om de affärsmöjligheter som öppnar sig, inte minst för små och medelstora företag.

De större Sverigesatsningar som gjorts gemensamt med Exportrådet och Handelskammaren 2002 och 2004 har höjt den svenska profilen i Hongkong och bör fortsätta. Hongkong är en relativt liten men köpstark marknad och det bör finnas utrymme för ökad svensk export av bl.a. konsumentprodukter och livsmedel. Turismen till Sverige bör också kunna öka genom aktiva insatser för att väcka intresse inom resebyråvärlden. På designområdet finns ett etablerat samarbete genom ett MoU som undertecknades 2004, vilket bör kunna öppna för nya affärsmöjligheter för svenska designföretag. Inom hälsovård finns intresse för svenska lösningar när det gäller äldre- och handikappvård.

I Hongkong och i Kanton/Guangzhou har ledningarna uppmärksammat de allvarliga problem som den snabba tillväxten för med sig i form av en försämrad miljö. På miljöområdet finns goda förutsättningar för svensk teknologi, särskilt vad gäller luftföroreningar, men även avfallshantering.

6.6 Indien

Utvecklingen sedan 2002

Indien har sedan 2002 stärkt sin ställning som aspirerande politisk och ekonomisk stormakt. Detta har skett genom en fortsatt stark ekonomisk tillväxt samt en målmedveten strategi att utveckla Indiens politiska och ekonomiska utbyte med omvärlden. Strategiska partnerskap har ingåtts med USA, Japan, EU och Kina, ett trilateralt samarbete inom flera områden har inletts med Brasilien och Sydafrika, och de sedan länge nära relationerna med Ryssland, särskilt inom försvarsområdet, är fortsatt starka. Mest anmärkningsvärt av de nya strategiska partnerskapen är det med Kina som möjliggjorts tack vare gradvis upptinade relationer och ett ökat besöksutbyte på hög nivå. Den mycket kraftiga ökningen av det bilaterala handelsutbytet länderna emellan har förstärkt denna utveckling. Överenskommelse har också nåtts om parametrarna för att lösa de långvariga gränstvisterna.

Indien har samtidigt aktivt arbetat vidare på att integrera Sydasien med andra delar av Asien, inte minst mot bakgrund av det långsiktiga, strategiska intresset av tryggad energisäkerhet.

Relationen med grannlandet Pakistan har avsevärt förbättrats sedan 2002. Sedan 2003 råder ömsesidig vapenvila över kontrollinjen i Kashmir. I januari 2004 enades Indien och Pakistan om att återuppta den s.k. sammansatta dialogen om samtliga tvisteämnen, inklusive Kashmirfrågan. Flera förtroendeskapande åtgärder har vidtagits, bl.a. upprättandet av en busslinje över kontrollinjen i Kashmir och återupprättande av generalkonsulaten i Mumbai och Karachi. Den underliggande konflikten om Kashmir är emellertid laddad och mycket svårlöst och även inom andra områden återstår mycket att göra innan man kan tala om ett verkligt genombrott.

För första gången på länge finns det emellertid skäl att tala om ett förändrat samtalsklimat och en vilja till fredlig samexistens. Hoten mot förbättrade förhållanden ligger främst i riskerna för en destabiliserande

utveckling i Pakistan eller större terroristangrepp, med koppling till Pakistan, riktade mot indiska mål.

Den nya koalitionsregeringen under kongresspartiets ledning bildades efter valet i maj 2004. Koalitionen, United Progressive Alliance (UPA), består av 12 partier av vilka flera bara finns representerade i en eller ett fåtal delstater. Koalitionen har ingen egen majoritet i parlamentet. Den är beroende av stöd från en grupp kommunistiska partier som valt att hålla sig utanför regeringen, men som ställt sig bakom regeringsprogrammet. Bakgrunden till UPA:s valframgångar var framförallt ett genomtänkt alliansbyggande mellan nyckelpartier, betoningen av värdet av ett sekulärt Indien samt fördelningsfrågor. Koalitionsregeringen prioriterar i sin inrikespolitik jordbruk, vatten, utbildning, sjukvård, sysselsättning, stadsförnyelse och infrastruktur. De förväntade ökade investeringarna i infrastruktur, sysselsättningskapande åtgärder och jordbruksreformer kan emellertid bli svåra att finansiera och genomföra.

Huvuddragen i den ekonomiska reformpolitiken – sänkta handels hinder, privatisering och en fortsatt öppning för utländska investeringar – håller i sig. Men regeringen har, under vänsterpartiernas inflytande, prioriterat ned utförsäljningar av statlig egendom och tvingats gå saktare fram i öppningen av ekonomin för utländska investerare.

Oppositionen har varit svag sedan valet, på grund av splittring såväl inom det ledande oppositionspartiet Bharatiya Janata Party (BJP) som inom dess NDA-allians. Partiet befinner sig i en ledarskapskris i avsaknad av stark ersättare till den nuvarande åldersstigna parti ledningen. BJP slits också av spänningar mellan partiets högerfalang, som får stöd av hindunationalistiska gräsrotsorganisationer, och mer moderata röster som försöker föra partiet närmare den politiska mittfåran.

Sedan 2002 har den indiska ekonomin i genomsnitt vuxit med 6,5 procent per år. Tillväxten har dock varit ojämn, vilket framförallt beror på att jordbruket alltför i hög grad är beroende av skiftande väderförhållanden. Den ekonomiska tillväxten har framförallt drivits av tjänstesektorn, som utgör hälften av landets BNP. En trend avtecknar sig där indiska företag exporterar alltmer högförädlade tjänster såsom forskning & utveckling, sjukvård, systemutveckling och kliniska försök. De ansträngda statsfinanserna, en relativt underutvecklad infrastruktur, bristen på energi, korruption och byråkrati ses som de största hoten mot en fortsatt uthållig tillväxt.

De senaste årens goda ekonomiska tillväxt har lett till att levnadsvillkoren har förbättrats för många människor, särskilt i städerna och fattigdomen har minskat. Fortfarande lever dock 260-390 miljoner i fattigdom beroende på vilken definition som används.

Sänkta handelshinder har tvingat industrin att förbättra förmågan att konkurrera internationellt, samtidigt som en gradvis liberalisering av räntepolitiken främjar nya investeringar. Många indiska tillverkningsföretag är i dag globala leverantörer, något som för bara några år sedan – då indisk industri främst tillverkade för den inhemska marknaden – var närmast otänkbart.

Indien är traditionellt en förespråkare för multilaterala handelsavtal och utgör ett av de tongivande länderna i WTO-förhandlingarna. Under senare år har Indien i allt högre utsträckning arbetat för att ingå bilaterala

eller regionala frihandelsavtal. Ett skäl till detta har varit svårigheterna att nå framgångar på det multilaterala området. I juni 2005 slöts ett relativt långtgående frihandelsavtal med Singapore vilket omfattar liberaliseringar inom varu- och tjänsteexport, inklusive ökad personrörlighet. Avtalet med Singapore förväntas bli en modell för liknande överenskommelser med andra länder.

Asienstrategin: uppföljning och överväganden inför framtiden

Intresset för Indien i Sverige har ökat kraftigt under de senaste åren. I regeringsförklaringarna från 2003 och 2004 slogs fast att Indien ska vara en prioritet för Sverige. Kontakterna med Indien ska fördjupas och breddas inom alla områden. Besöksutbytet med Indien har ökat men det finns fortfarande en stor outnyttjad potential.

Statsministerns besök i Indien i januari 2004 var det första sedan 1986 och har följts upp av andra ministerbesök. Strategiska politiska samtal initierades under kabinetssekreterarens besök i Indien 2004. Sedan 2002 har även kontakterna på parlamentarisk nivå intensifierats, med besök i Indien av flera utskott.

Det svenska näringslivets intresse för Indien har också ökat. Under perioden 2002 till 2005 har antalet indier som reser till Sverige fördubblats. Den största ökningen avser affärsresor men även antalet studenter och turister till Sverige har ökat. Sedan SAS år 2002 lade ner sin flygförbindelse mellan Köpenhamn och Delhi förekommer emellertid ingen direkt trafik mellan Skandinavien och Indien vilket är en nackdel för handel och turism.

Sedan 2002 har Sveriges ekonomiska utbyte med Indien vuxit mycket kraftigt. Indiens andel av Sveriges totalexport uppgick till 0,9 procent år 2004. Den svenska varuimporten från Indien har också ökat sedan 2002, om än inte lika kraftigt. Den totala handeln med Indien är emellertid större då tjänstehandeln inte ingår i statistiken. Under senare år har allt fler små och medelstora svenska företag visat intresse för Indien, både som exportmarknad och som destination för etablering. Denna trend kan på sikt göra Sveriges export till Indien mindre beroende av ett litet antal storföretag.

Blandkommissionens arbete har återupptagits efter några års uppehåll. Kommissionen möttes på handelsministernivå i New Delhi i april 2003. Nästa blandkommissionsmöte planeras i Stockholm under våren 2006.

Den svenska regeringen antog 2005 en ny landstrategi för utvecklingsarbetet med Indien för åren 2005-2009. Prioriterade områden är demokrati och mänskliga rättigheter, miljö och vetenskapligt samarbete. Målet är att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor. Inriktningen återspeglar Sveriges strävan efter ett bredare samarbete med Indien och ett partnerskap som ska fortleva även utan biståndsfinansiering.

Resurser har tillförts under perioden för att förstärka Sverige-främjandet i Indien. Ambassaden och handelskontoret i New Delhi har förstärkts. Exportrådet öppnar ett kontor i Bangalore under 2005. Regeringen har tillfört särskilda medel för Indiensatsningar till Invest in Sweden Agency (ISA) och Swedish-India Business Council (SIBC). Vardagsfrämjande samt fokuserad och långsiktig profilering av Sverige

har till stor del ersatt tidigare satsningar på enskilda evenemang. En särskild satsning har också gjorts för att främja indisk export till Sverige.

Sedan 2002 har antalet samarbeten och utbyten mellan svenska och indiska lärosäten och forskningsinstitutioner ökat stadigt. South Asia Studies Network (SASNET) vid Lunds universitet är ett akademiskt nätverk som koordinerar delar av det svensk-indiska akademiska samarbetet. Nyligen etablerades Nordic Centre i New Delhi, ett centrum som stödjer nordiska forskare verksamma i Indien.

Indien och EU ingick 2004 ett strategiskt partnerskap, vilket därefter har konkretiserats i en gemensam handlingsplan. Partnerskapet öppnar upp för ytterligare dialog och samarbete inom politik, ekonomi och handel. Den gemensamma handlingsplanen mellan EU och Sverige öppnar möjligheter för det bilaterala samarbetet och lämpliga samarbetsområden bör identifieras. För att bättre utnyttja partnerskapets potential bör Sverige verka för bättre samordning av EU:s politik gentemot Indien.

Det vetenskapliga samarbetet mellan Sverige och Indien har fått ökat fokus. Ett bilateralt avtal om samarbete inom vetenskap och teknik avses att undertecknas inom kort. Även ett intensifierat kulturutbyte utgör ett viktigt led i att bredda kontaktytorna mellan Sverige och Indien och förutsättningarna bör ses över.

Ökade insatser bör göras för att främja svensk varu- och tjänsteexport till Indien. Nära samverkan bör ske med organisationer som Exportrådet, Sweden India Business Council (SIBC), Svenskt Näringsliv och Företagarnas Riksförbund samt med indiska motsvarigheter. Satsningarna på att främja indisk export till Sverige, liksom etableringar av indiska företag i Sverige, bör fortsätta.

En förutsättning för det bredare och fördjupade samarbete som eftersträvas är fler besök på minister- och statssekreterarnivå, liksom ökade kontakter på expert- och tjänstemannanivå.

6.7 Indonesien

Utvecklingen sedan 2002

Den politiska och ekonomiska situationen i Indonesien har under de senaste åren stabiliserats. Väsentliga framsteg i demokratiseringsprocessen har gjorts, vilket manifesterades genom parlaments- och presidentvalen under 2004. Indonesien är därmed formellt, med sin befolkning på ca 220 miljoner människor, världens tredje största demokrati. För första gången i Indonesiens historia valdes presidenten direkt av folket. Även guvernörer och lokala ledare tillsätts numera genom direktval.

Först under de senaste två åren har Indonesien återhämtat sig från den ekonomiska krisen 1997/98. Den makroekonomiska situationen har stabiliserats och tillväxten ökat, om ännu inte i tillräcklig skala för att kunna absorbera de 2-3 miljoner människor som kommer ut på arbetsmarknaden varje år. Flodvågskatastrofen i december 2004, som drabbade provinsen Aceh hårt, anses inte i nämnvärd utsträckning ha påverkat ekonomin som helhet. Ett storskaligt återuppbyggnadsprogram

har inletts med stöd, bl.a. från Sverige. Fattigdomen är fortfarande utbredd och hälso- och utbildningssektorerna liksom infrastrukturen är kraftigt eftersatta.

Reformprocessen i övrigt avstannade under 2000-talets första år, men ser nu ut att åter ta fart under ledning av president Yudhoyono. Oljeprisutvecklingen kan dock bli en hämmande faktor. Indonesien dras med en omfattande korruption, en ineffektiv byråkrati och undermålig rättssäkerhet. I allt väsentligt finns institutioner och lagverk på plats, men genomförandet uppvisar stora brister. Militären har fortfarande en stark ställning i samhället. Konflikter pågår på flera håll i landet mellan centralregeringen och olika separatist rörelser. Vad gäller Aceh kom flodvågskatastrofen att innebära en öppning som ledde till förnyade samtal och fredsavtal mellan den indonesiska regeringen och separatist rörelsen GAM. EU upprättade i september, tillsammans med ett antal ASEAN-länder, en observatörsstyrka i Aceh för att tillse att avtalet följs. Sverige bidrar med logistik och 13 observatörer.

I attentatet på Bali i oktober 2002 omkom 202 människor, varav sex svenskar. Attentaten genomfördes av Jemmah Islamiya, ett terroristnätverk som under en längre tid haft internationella kopplingar, bl.a. till al-Qaida. Jemmah Islamiyas attentat är främst fokuserade till Indonesien men nätverket har en betydande regional spridning. Ytterligare attentat riktade mot utlänningar har ägt rum sedan 2002, bl.a. ännu en attack på Bali i oktober 2005. Åtgärder för att bekämpa terrorismen har vidtagits, men fortfarande bedöms risken för nya attentat vara stor. Trots att en överväldigande majoritet av de indonesiska muslimerna utövar en mycket tolerant och moderat version av sin religion, är många känsliga för vad de uppfattar som förtal av islam. Av hänsyn till detta har både den förra och den nuvarande indonesiska regeringen varit mycket försiktiga med att offentligt peka ut muslimska terroristnätverk.

Indonesien får stor betydelse regionalt och globalt genom sitt strategiska läge, sin stora befolkning och det faktum att Indonesien har den största muslimska befolkningen i världen.

Asienstrategin: uppföljning och överväganden inför framtiden

De politiska relationerna mellan Sverige och Indonesien har alltsedan Sverige erkände den nya staten 1949 och diplomatiska förbindelser upprättades 1950 varit goda. Undantaget utgörs av en period 2003. Ledarna för den separatist rörelse som tidigare verkat för ett självständigt Aceh, GAM, lever i Sverige. Indonesien ansåg under denna period att Sverige inte agerade gentemot GAM-ledningen på det sätt Indonesien tyckte var nödvändigt. Sedan klarlägganden gjorts och ett fredsavtal mellan Indonesien och GAM nu föreligger har relationerna i princip normaliserats.

Genom sin storlek, sin ekonomiska och politiska betydelse samt sin roll i både regionen och internationellt, är Indonesien ett land med vilket Sverige eftersträvar breddade och fördjupade kontakter. Kontakterna på hög politisk nivå har varit begränsade, men i början av 2005 besökte både biståndsministern och utrikesministern Indonesien. EU söker också

stärka sin dialog med Indonesien och framöver planeras årliga trojkamöten att hållas på utrikesministernivå.

En ny regionstrategi som bl.a. inkluderar utvecklingssamarbetet med Indonesien antogs i början av 2005. Huvudinriktningen på utvecklingssamarbetet kommer att fortsatt vara stöd till demokratiutvecklingen och respekten för mänskliga rättigheter samt till en hållbar utveckling av miljön. Trots att det svenska utvecklingssamarbetet med Indonesien ökar under de närmaste åren, förblir Sverige en relativt liten partner till Indonesien i termer av utvecklingssamarbete och som politisk aktör. Vårt utvecklingssamarbete bör därför även fortsatt inrikta sig på katalytiska insatser. Det ökade institutionella samarbete som förespeglades i uppföljningen till Asienstrategin har ännu inte förverkligats, men bör även fortsatt eftersträvas.

Tsunami-katastrofen i Bengaliska bukten drabbade Aceh-provinsen särskilt hårt. En stor del av kustområdet ödelades helt. Sverige har lämnat ett betydande stöd till humanitära insatser och återuppbyggnad, främst genom Världsbanken. Ambassaden har temporärt förstärkts med en tjänst från Sida för att delta i styrkommittén för Världsbankens Multi Donor Trust Fund for Aceh. Sverige bidrar också till den EU-ledda insats som övervakar fredsöverenskommelsen mellan GAM och regeringen.

Flera stora svenska företag är sedan länge etablerade i Indonesien. Tillväxten är relativt hög, men har hittills i huvudsak drivits av inhemsk konsumtion. Tecken finns dock på att de utländska investeringarna håller på att öka. Ska Indonesien stå sig i konkurrensen med andra asiatiska ekonomier måste emellertid förutsättningarna för investerare förbättras.

Svensk industri bör fortsatt ha goda förutsättningar att göra sig gällande på områden som telekommunikationer, transport och miljö. Handelsfrämjandet spelar därför en fortsatt viktig roll då landet i kraft av sin storlek förblir en intressant marknad för industrin.

Det indonesiska civila samhället har stärkts under de senaste åren. Ett ökat intresse hos svenska akademiska institutioner och enskilda organisationer för Indonesien har kunnat märkas under senare år. Detta intresse bör stödjas och uppmuntras för att öka förståelsen länderna emellan. Förhoppningsvis kan sådana kontakter bidra till en fortsatt positiv samhällsutveckling i Indonesien. Ökade kunskaper om Indonesien i Sverige har också ett värde mot bakgrund av landets betydelse.

6.8 Japan

Utvecklingen sedan 2002

Parlamentsvalet i september 2005 förändrade det japanska politiskt landskapet. Det dominerande regeringspartiet Liberal Democratic Party och koalitionspartiet New Komeito gick till val på att privatisera postväsendet och vann en jordskredsseger. Största oppositionspartiet Democratic Party of Japan led ett svidande nederlag. Valutgången har stoppat de senaste årens utveckling mot ett tvåpartisystem. Mycket beror på hur premiärminister Koizumi vill förvalta sitt kraftfulla reformmandat.

Det mesta tyder på att de ekonomiska reformerna fortsätter och att Japan försöker flytta fram positionerna på den globala arena.

Den japanska ekonomin har stärkts avsevärt sedan 2002 och uppfattas av många bedömare inträda i en längre uppgångsfas. Tillväxten har ökat med mer än två procent årligen, främst till följd av stora exportframgångar. Handelsutbytet med Kina har ökat kraftigt. Framtidsoptimismen bland företag och hushåll är stor. Arbetslösheten har minskat. Trots detta finns fortfarande utmaningar för en varaktig tillväxt. Deflationen har minskat men är ännu inte riktigt över. Bankernas dåliga lån har sanerats men utlåningen fortsätter att minska. Den åldrande japanska befolkningen medför ökade offentliga utgifter, vilket sätter press på statsfinanserna. Reform av pensionssystemet har just påbörjats. Stora budgetunderskott har spätt på statsskulden till över 160 procent av BNP – högst bland OECD-länderna. Högt på regeringens dagordning finns fortsatta ekonomiska reformer, med fokus på avregleringar och decentralisering. Ett särskilt viktigt projekt är privatiseringen av postväsendet, som förutom postbefordran är världens största finansiella institution. Man vill även öka konkurrensen genom tuffare lagstiftning och övervakning. Ökad öppenhet för utländska direktinvesteringar och bilaterala och multilaterala frihandelsförhandlingar är andra instrument för att främja konkurrensen. Japan är en stark anhängare av det multilaterala handelssystemet. I Dohaförhandlingarna finns landets offensiva intressen inom områdena industrivaror och tjänster. Betydande skyddsintressen finns avseende jordbrukssektorn. På senare år har en bilateral dimension tillförts handelspolitiken, fram till för tre år sedan hade man inga bilaterala frihandelsavtal. Japan har sedan 2002 kommit överens om frihandelsavtal med Singapore, Mexiko, Filippinerna, Malaysia och Thailand – fler är under förhandling.

På det utrikespolitiska området har Japan ambitionen att ta steget från ett nyckelland i Asien till en global aktör med permanent plats i FN:s säkerhetsråd. Det japanska biståndet har minskat kraftigt, men förblir världens näst största. Japan deltar aktivt i den internationella kampen mot terrorism, genom marint logistiskt stöd i Afghanistan och trupp i södra Irak för humanitärt arbete och återuppbyggnad. Alliansen med USA är fortsatt hörnstenen i japansk säkerhetspolitik och det operativa militära samarbetet utvecklas. Stor vikt fästs vid en fredlig lösning på koreanska halvön. Nordkoreanska ballistiska missiler uppfattas som ett påtagligt och omedelbart hot. Japan deltar aktivt i sexpartssamtalen om Nordkoreas nukleära program. Förhållandet till Kina tyngs av misstroende som dels är kopplat till Japans koloniala förflutna, dels till politisk konkurrens länderna emellan, olösta gränsfrågor och en hårdnande kamp om naturresurser. Det finns en stor majoritet i parlamentet för en revidering av konstitutionen. Allt fler förespråkar ökat japanskt deltagande i internationella fredsbevarande operationer.

Asienstrategin: uppföljning och överväganden inför framtiden

Sveriges utbyte med Japan är omfattande inom handel, investeringar, forskning och kontakter mellan skolor, folkrörelser och enskilda organisationer. Länderna har ett betydande besöksutbyte. De officiella kontakterna på hög tjänstemannanivå om handelspolitik, global

utveckling, vetenskap/teknik, vård och IT/telekommunikation bör utvecklas ytterligare. Särskilt intressanta områden för samarbete är: IT, formgivning, kultur, välfärd, forskning, försvar, turism och miljö.

Möjligheter till ökat samarbete med Japan finns inom FN-reformer, nedrustning och icke-spridning, klimatförändringar, freds- och konflikt-förebyggande insatser, krishantering, mänskliga rättigheter och politisk dialog om t.ex. utvecklingen på den koreanska halvön.

Sveriges handel med Japan har stagnerat under de allra senaste åren men är ändå betydande. I Japan finns omkring 110 svenska dotterbolag samt omkring 1850 svenska företag som representeras genom agenter och distributörer. Intresset bland svenska små- och medelstora företag att etablera sig i Japan ökar kraftigt. Förutsättningarna för ökad handel med Japan är goda. Tokyoambassaden bör fortsätta sina satsningar på näringslivsfrämjande.

Japanska riskkapitalbolag blir allt mer intresserade av Sverige. Det är angeläget att aktivt fortsätta lyfta fram Sverige som investeringsland, bl.a. gentemot investerare inom IT, bioteknik, fordonsindustri och trähus/byggkomponenter. Svenska investeringar i Japan är omfattande. IKEA gör nu en mångmiljardsatsning.

De statliga och privata forskningssatsningarna i Japan ökar, främst inom IT, nanoteknik, bioteknik och miljö. Det finns stor potential för FoU-samarbete med Japan inom t.ex. IT. Samarbetet inom bioteknikområdet vidareutvecklas, bland annat genom utbyte finansierat av Stiftelsen för strategisk forskning och Vinnova. Samarbete pågår också avseende IT, funktionshinder och hållbar utveckling.

Det japanska intresset för svensk kultur, design, inredning och mode är betydande och har ytterligare stimulerats av de framgångsrika evenemang som görs under samlingsnamnet Swedish Style in Tokyo, samt av det svenska deltagandet i världsutställningen i Aichi 2005. I Sverige uppmärksammas allt mer japansk kultur, t.ex. tecknade serier och filmer. Genom förstärkningen hösten 2005 med ett kulturråd vid Tokyoambassaden kan kulturutbytet främjas.

Stort intresse finns för svenska lösningar på välfärdsområdet. Den svenska pensionsreformen återopas kontinuerligt i debatten. Svensk jämställdhetspolitik och äldrevård framhålls som andra föredömen. Besöksutbytet bör intensifieras på både politisk och teknisk nivå. Ambassaden i Tokyo förstärks med en ny främjartjänst med inriktning på export av produkter och tjänster inom äldrevårdsområdet och på japanska investeringar. Strategiskt samarbete mellan privata och offentliga japanska aktörer och svenska universitet, kommuner och företag bör uppmuntras.

Japanska turisternas bidrag till svenska exportintäkter är betydande. Potentialen är mycket stor för att locka fler japanska turister till Sverige. År 2004 reste cirka 13 miljoner japaner utomlands, men av dessa besökte endast ca en procent till Sverige. För japanerna måste Sverige som turistland göras mer attraktivt. En viktig åtgärd är att SAS får japanskt tillstånd att öppna en direktlinje mellan Stockholm och Tokyo.

Besöksutbytet på försvarsområdet ökar och utgör ett viktigt stöd till svensk försvarsindustri. Genom en på hösten 2005 nyinrättad försvarsattaché-tjänst i Tokyo ökas satsningarna på svensk försvarsmaterielexport och dialog om strategisk teknologiförsörjning. Inter-

nationella fredsbevarande operationer och FOI:s forskningsutbyte är väl lämpade för utökat samarbete. Skr. 2005/06:57

Inom miljöområdet är möjligheterna goda till samarbete och även viss export. Svenska företag inom miljöteknik bör uppmärksammas på den japanska marknadens potential. Ytterligare ansträngningar bör göras för att informera om svenskt miljötänkande.

6.9 Kambodja

Utvecklingen sedan 2002

Demokratiseringsprocessen i Kambodja fortsätter att skrida långsamt framåt. Det politiska våldet har minskat och det råder en ökande grad av politisk stabilitet.

Kambodjas internationella anseende tog emellertid stor skada i samband med anti-Thai upploppen i Phnom Penh i januari 2003. Den kambodjanska regeringen, som vid tiden satt som ordförande i ASEAN, fick stark kritik för hanteringen av upploppen vilka gav direkt avtryck i form av försämrade relationer med Thailand. I mitten av juli 2004, närmare ett år efter det senaste parlamentsvalet, lyckades slutligen ansträngningarna att få till stånd en ny koalitionsregering. Cambodia People's Party (CPP) fick 60 procent av mandaten men lyckades inte uppnå den 2/3-majoritet som krävs för att bilda regering. Efter ett parlamentariskt dödläge som varade nästan ett år enades CPP och FUNCINPEC om ett kontroversiellt tillägg till konstitutionen och kunde bilda en ny koalitionsregering.

Oppositionspartiet, Sam Rainsy's Party (SRP) som fick 20 procent av mandaten i valet, bojkottade den politiska uppgörelsen och har lämnats utanför alla parlamentariska utskott. Oppositionsledaren har sedan dess ofta verkat utanför landets gränser. De demokratiska institutionerna är fortsatt utvecklade, vilket återspeglas i rättssystemet. Politisk inblandning i rättsprocesser och en kultur av straffrihet för dem som har resurser och kontakter präglar fortfarande rättsväsendet.

Kort efter regeringsbildningen presenterade regeringen sin programförklaring som lyfter fram demokratisk samhällsstyrning som en ödesfråga för ekonomisk utveckling och fattigdomsminskning i Kambodja. Kambodja är fortsatt ett av de fattigaste länderna i regionen och klyftan mellan stad och landsbygd och mellan fattiga och rika ökar. Ungefär 35 procent av befolkningen lever under fattigdomstrecket. Korruptionen är fortsatt hög och utgör alltså ett avgörande hinder för landets utveckling, inklusive förverkligandet av de mänskliga rättigheterna. Egendomsskyddet för dem som saknar inflytande, är satt på undantag. Stigande priser på mark har under den senaste perioden lett till en landsomfattande våg av spekulation, där de fattiga ofta ser den mark de lever på gå förlorad.

Under hösten 2004 gjorde Kambodja sitt inträde i WTO och nationalförsamlingen godkände i lag överenskommelsen om Röda Khmer-tribunalen. I april 2005 förklarade FN att det internationella samfundets del av kostnaderna var garanterade. Kambodjas bristande

förmåga att täcka finansieringen av sin del av kostnaderna har emellertid fördröjt igångsättandet av tribunalens arbete.

Kambodjas konfektionsindustri svarar för över 80 procent av landets export. Vid slutet av 2004 upphörde multifiberavtalet att gälla. Orderingången förefaller emellertid inte ha sjunkit så drastiskt som befarats. Men Kambodja står inför utmaningen att både göra konfektionsindustrin mer konkurrenskraftig och att diversifiera exportnäringsen. Arbetsrätt och arbetsvillkoren inom textilindustrin i Kambodja håller en relativt god standard i regionalt perspektiv. Detta ses som en förklaring till att nedgången i konfektionsindustrin begränsats.

Norodom Sihamoni valdes i oktober 2004 till kung efter sin far, Norodom Sihanouk.

Asienstrategin: uppföljning och överväganden inför framtiden

Asienstrategin konstaterade att utvecklingssamarbetet utgör grunden för de bilaterala relationerna med Kambodja. I landstrategin 2002-2006 slås fast att det övergripande målet för det svenska utvecklingssamarbetet med Kambodja är att bidra till Kambodjas egna ansträngningar vad gäller fattigdomsbekämpning. Detta ska uppnås genom satsningar på stöd till fattigdomsinriktad landsbygdsutveckling, undervisningsinsatser samt demokrati och mänskliga rättigheter.

Sverige kommer fortsatt att verka för givarsamordning och programstöd för reformprocesser som ägs och genomförs av Kambodja inom ramen för den nationella fattigdomsstrategin. Stora framsteg har gjorts på detta område under rapporteringsperioden. Det finns sedan CG-mötet i slutet av 2004 en enhetlig struktur för dialog mellan givare och den kambodjanska regeringen i form av arbetsgrupper (Technical Working Groups) inom 18 olika reformområden. Sverige deltar i sju av dessa arbetsgrupper: undervisning, minröjning, decentralisering, offentlig finansiell styrning, landreform samt grupperna för partnerskap och harmonisering samt fattigdomsstrategin.

Resultaten av det svenska utvecklingssamarbetet har varit goda, inte minst på områden som decentralisering, utbildning, god samhällsstyrning och mänskliga rättigheter. En balans mellan stöd till regeringens reformprogram och stöd genom det civila samhällets aktörer kommer att upprätthållas. Ett sådant område är Röda Khmer-tribunalen, där Sverige kommer att bidra direkt finansiellt till rättegången och ge fortsatt stöd till ett nationellt institut som arbetar med dokumentation och folkbildning kring folkmordet. Fortsatt valstöd kommer att ges. Korrupsionsproblematiken, jämställdhet och hiv/aids-frågorna kommer få ett ökat utrymme i dialogen med Kambodja. Sedan mars 2005 är en svensk regional hiv/aids-rådgivare stationerad i Phnom Penh.

Svenska kontakter fördjupas inom vissa områden, bland annat statistiksamarbetet. Stöd till det omfattande reformprogrammet för offentlig finansiell styrning är av hög relevans för genomförande av en politik för resursmobilisering, minskad korrupktion och ett effektivare nyttjande av offentliga resurser för att uppnå en fattigdomsminskning. Ordföranden för reformkommittén på finansministeriet besökte under våren 2005 ett antal centrala svenska institutioner, bland annat finansdepartementet och Ekonomistyrningsverket. De internationella kurserna

och program för ungdomsutbyte bidrar till att långsiktigt stärka kontakter mellan kambodjanska och svenska aktörer. Skr. 2005/06:57

Få svenska företag är verksamma i Kambodja. Ett undantag är Comviq som investerat i den kambodjanska mobiltelefonmarknaden genom sitt dotterbolag Mobitel. En ökad kommersiell aktivitet från svensk sida dock kräver att situationen i Kambodja utvecklas i positiv riktning, såväl ekonomiskt som politiskt. Korruption och avsaknad av fungerande rättssystem måste åtgärdas för att utländska direktinvesteringar ska kunna ske i större omfattning.

6.10 Kina

Utvecklingen sedan 2002

Kinas moderniseringssträvanden har fortsatt sedan 2002, i synnerhet på det ekonomiska området. Kina har blivit världens sjätte största ekonomi (näst största beräknat på köpkraftsanpassad basis), världens tredje största handelsnation och en av de största mottagarna av utländska direktinvesteringar. Kina spelar en viktig roll globalt sett för stigande råvarupriser, låg inflation och utvecklingen på valuta- och penningmarknaderna.

De ekonomiska reformerna har bl.a. inneburit att skyddet för den privata äganderätten har stärkts i konstitutionen. Den privata sektorn fortsätter att växa, men ett statligt ägande kommer att bibehållas i ett stort antal "strategiska" sektorer som försvarsindustri, energiproduktion, petrokemi, fordon, telekom, finans och luftfart. Bankernas problem med dåliga lån har minskat i någon mån. Integreringen i världsekonomin har fortsatt, vilket också lett till handelsdispyter, t.ex. på textilområdet. Kinesiska företag har börjat köpa bolag och naturresurser i andra länder i större omfattning. Kina har trätt fram som en växande kunskapsnation i fråga om FoU-investeringar och fler forskare och studenter. Sedan mitten av 1990-talet har Kina avancerat från 13:e till sjätte största författare av vetenskapliga artiklar. Inom vissa områden närmar sig Kina en ledande position inom forskningen, i synnerhet inom naturvetenskaperna.

Den ensidiga fokuseringen på ekonomisk tillväxt har samtidigt skapat stora problem. Klyftorna i samhället har vidgats vad gäller såväl inkomst och förmögenhet som tillgång till social service. Vatten- mark- och luftföroreningar har nått allvarliga nivåer. Tjugo av världens trettio mest förorenade storstäder ligger i Kina. Fattiga människor är mest utsatta för miljöförstörelsens konsekvenser.

Den politiska ledning som tillträdde 2003 med president Hu Jintao oroar sig för de växande sociala klyftorna, social oro och miljöförstörelsen. Hu driver visionen om det "harmoniska samhället", i vilket större uppmärksamhet ska ges åt utsatta grupper, såsom landsbygdsbefolkningen och migrantarbetarna och åt de alltmer akuta miljöfrågorna. Vilka konkreta åtgärder denna vision kommer att leda till återstår att se, men hittills har beslut fattats om en snabbare utfasning av jordbruksskatten och visst ökat statligt stöd till sjukvård och utbildning på landsbygden. Utbrottet av SARS år 2003 var en varning för bristande

grundläggande hälsovård, djurhushållning och allmän beredskap att hantera en hälsokris.

Allt fler människor lämnar landsbygden för att söka arbete i storstäderna. Detta är i sig en viktig drivkraft bakom den ekonomiska tillväxten, men dessa gästarbetare får inte tillgång till social service i de städer där de arbetar under en stor del av året.

I fråga om de mänskliga rättigheterna har reformpolitiken inneburit ökad valfrihet och minskat detaljstyre av människors vardag, men beträffande de medborgerliga och politiska rättigheterna har framstegen varit begränsade. 2004 skrevs regeringens skyldighet att skydda folkets mänskliga rättigheter in i konstitutionen. Kina är dock fortfarande en enpartistat som saknar demokrati och fria val, ett land där flera av de grundläggande fri- och rättigheterna inte respekteras och där tortyr och godtyckliga frihetsberövanden förekommer. Särskilt kringkurna är de mänskliga rättigheterna i Tibet och Sinkiang. Media har utvecklats på ett dramatiskt sätt, men är strikt kontrollerade, och öppen politisk opposition bestraffas hårt. Regeringens ihärdiga försök att kontrollera det ökande informationsflödet i samhället försvåras av att Kina idag beräknas ha över 80 miljoner Internet-användare och över 350 miljoner mobiltelefonabonnemang.

Inom rättssektorn har betydande resurser lagts ned på lagstiftning, utbildningsinsatser och modernisering av rättsapparaten. Civilsamhällets framväxt och en allt intensivare samhällsdebatt sätter ökad press på regeringen att förbättra lyhörddheten mot folket. Förbättringar kan väntas, men rättssäkerhet kan inte uppnås så länge den nuvarande politiska ordningen består.

Det övergripande målet med Kinas utrikespolitik är att bygga ett starkt och internationellt respekterat Kina. Utrikespolitiken ska stödja den inhemska moderniseringen genom att skapa förutsättningar för tillväxt och handel. Det kräver en stabil värld och god tillgång till teknologi, energi och råvaror. Landet har tecknat ett stort antal handelsavtal och ingått strategiska partnerskap över hela världen, bl.a. med EU, ASEAN, Ryssland, Indien och Brasilien. Relationerna till USA har institutionaliserats avsevärt, trots konfliktfrågor som Taiwan, mänskliga rättigheter och det faktum att man på lång sikt är strategiska konkurrenter. Relationerna mellan Kina och Japan har dock blivit alltmer ansträngda av såväl historiska som säkerhetspolitiska skäl. I sin strävan att nå en dominerande regional roll agerar Kina alltmer aktivt i regionala fora såsom ASEAN, ARF, och APEC. Kina har åtagit sig en helt ny roll som medlare i en stor internationell konflikt genom sexpartssamtalen om den nordkoreanska kärnvapenfrågan.

Omfattningen av Kinas bistånd till andra länder har ökat markant under senare år. Den största delen går till afrikanska länder. I och med flodvågskatastrofen i Indiska oceanen år 2004 engagerade sig Kina för första gången i en multinationell humanitär hjälpaktion, och blev den fjärde största givaren. Detta kan signalera att Kina utvecklats till en ny typ av givare, vilket också kommer att stärka landets roll som global aktör. Ett annat exempel på detta är samarbetet med AsDB, genom vilken Kina upprättat en fond för fattigdomsbekämpning med särskild inriktning på Mekongregionen.

Taiwan-frågan förblir en fråga som potentiellt skulle kunna leda till en direkt konflikt mellan Kina och USA. Kina har återförening som högt prioriterat mål och söker med olika medel förhindra en utveckling i Taiwan som omöjliggör en återförening. Besöken av taiwanesiska oppositionsledare till fastlandet under 2005 underströk regimens vilja att skapa kontakter över sundet med de krafter som inte strävar efter taiwanesisk självständighet. En lag om icke-utträde ur Kina riktad mot Taiwan som Kinas Nationella folkkongress antog 2005 gav Kinas en lagstadgad möjlighet att använda "icke-fredliga medel" i händelse av en taiwanesisk självständighetsdeklaration. Lagen och den fortsatta förflyttningen mot Taiwan-sundet av militär utrustning visar att risken för en väpnad konflikt ytterst kvarstår. Mot en väpnad konflikt talar främst att de kinesiska och taiwanesiska ekonomierna blir allt mera integrerade.

Den kinesiska försvarsmakten fortsätter den påbörjade moderniseringen. Försvarsutgifterna har under de senaste 15 åren ökat med i snitt 14 procent per år, och det finns inget som tyder på att utvecklingen mattas av så länge Kinas ekonomi fortsätter att växa. Marinen och flygvapnet prioriteras, men även kärnvapnen moderniseras. Rymdprogrammet växer i omfattning. Behovet av militärteknologiskt stöd återspeglas bland annat i fortsatt omfattande vapenimport från främst Ryssland.

Asienstrategin: uppföljning och överväganden inför framtiden

Sedan 2002 har Sverige fortsatt engagemangspolitiken gentemot Kina. Kontaktytorna har breddats och utbytet blivit mer omfattande. Det kinesiska intresset för Sverige har varit oförändrat stort. Kapacitet att hantera detta intresse och samordning av de svenska resurserna har blivit viktiga utmaningar.

Den officiella svenska närvaron i Kina har vuxit kraftigt sedan 2002. År 2003 etablerades ett nytt generalkonsulat i Kanton och Invest in Sweden Agency (ISA) upprättade kontor i Shanghai och sedermera i både Peking och Kanton. 2004 etablerade sig Scandinavian Tourist Board (STB), vetenskapsattachéerna och den första svenska försvarsattachén i Peking. Besöksutbytet har varit aktivt. Uppemot ett åttiotal kinesiska ledare på minister- eller viceministernivå har besökt Sverige varje år, ofta på inbjudan av svenska företag. Den allmänna volymen av resenärer har också ökat, bl.a. till följd av att ett avtal om grupp turistviseringar (ADS) upprättats. Den politiska dialogen har institutionaliserats genom överenskommelsen att hålla årliga överläggningar på nivån kabinetssekreterare/vice utrikesminister om bilaterala och internationella frågor.

Sverige har såväl enskilt som inom EU:s ram fortsatt att uppmärksamma frågor om de mänskliga rättigheterna i Kina. Detta görs i enskilda möten, inom EU:s särskilda MR-dialog, i FN, i akademiska seminarier och studiebesök samt i utvecklingssamarbetet.

Sedan 2003 är Kina Sveriges största handelspartner i Asien. Den sammanlagda handeln med Kina uppgick 2004 till drygt 41 miljarder SEK. Närvaron av svenska företag växte. Allt fler etablerar tillverkning och FoU i landet. Flera stora företag genererade också omfattande export till andra länder från Kina. De kinesiska investeringarna i Sverige är

begränsade, men antalet växer. Under 2004 fattades beslut om 13 nya kinesiska investeringar i Sverige. Cirka 30 000 kinesiska turister besökte Sverige 2004. Sverige och Kina slöt år 2003 ett avtal om utbildnings-samarbete.

Under senare år har det blivit allt tydligare att den svenska och kinesiska synen på utrikeshandel har närmat sig varandra i takt med Kinas ökande beroende av utrikeshandeln. Det gäller även synen på strukturuomvandling och globalisering. Detta har legat till grund för en aktiv handelspolitisk dialog och begynnande samarbeten om handelsförenklingar och företagens sociala ansvar.

Kontakterna med kinesiska massmedia och kulturlivet har utvecklats och institutionaliserats. Under 2005 ägde två stora kultursatsningar rum: en Strindbergfestival och en uppmärksam utställning av svenskt ostindiskt porslin i Förbjudna Stadens museum. Kultur- och medieinsatserna syftar också till att främja yttrande- och pressfriheten.

Utvecklingssamarbetet med Kina domineras av reforminriktade insatser. Inom miljömässigt hållbar utveckling ingår både övergripande högnivådialog och projektsamarbete inom vatten, luft, energi och stadsutveckling. Samarbetet omfattar också mänskliga rättigheter och rättsutveckling samt hälsa, framför allt hiv/aids. Smittskydd är ett annat prioriterat område efter SARS-utbrotten 2003 och 2004. Tonvikten i förvaltningsreformerna ligger på transparens och jämställdhet. Enskilda kinesiska organisationer får stöd i syfte att förbättra de institutionella förutsättningarna för det civila samhället.

Det ligger i Sveriges intresse att fortsätta att fördjupa och bredda kontakterna med Kina inom alla områden. Besöksutbytet spelar en fortsatt viktig roll.

Det kinesiska intresset för Sverige är stort. På flera områden som Kina prioriterar har Sverige värdefulla erfarenheter att dela och det bilaterala utbytet kan stärkas. Det gäller t.ex. miljö, rättsutveckling, förvaltningsreformer för att skapa ett öppnare samhälle, det civila samhället, fredsmissioner, forskning och utveckling, strukturuomvandling, välfärdspolitik, företagens sociala ansvar, immaterialrätt och handelsförenklingar.

Utbytet av studenter och forskare bör växa. Fler små och medelstora företag behöver möjlighet att ta sig in på den kinesiska marknaden. Turistbesöken har stor potential att öka, och utbytet inom det civila samhället kan utvidgas. En ökad besöksvolym kommer att ställa ökade krav på viseringshanteringen. Inom ramen för Schengensamarbetet bör rutinerna ytterligare förenklas och åtgärder mot människohandel vidtas samt ett återtagandavtal upprättas.

Den officiella svenska närvaron har expanderat under flera år. Nu bör mer energi ägnas åt samordningen av olika svenska myndigheters insatser i Kina. Ostindiefararen Götheborg, som anländer till Kina 2006 i samband med ett statsbesök är det bästa tillfället att främja Sverige inom överskådlig tid. Projektet Sustainable City berör också flera myndigheter.

Erfarenheten visar att en välordnad inre EU-process ger EU större möjligheter att genomdriva krav på Kina. För Sverige finns det flera viktiga frågor som på så sätt skulle kunna främjas ytterligare.

En ny samarbetsstrategi för utvecklingssamarbetet kommer att antas för perioden 2006-2010. Prioriteringarna förblir desamma. Ett mer

programliknande och tematiskt koncentrerat arbetssätt planeras. Eftersom den nuvarande biståndsfinansieringen inom en snar framtid sannolikt fasas ut är det angeläget att finna andra former för att finansiera fortsatt samarbete inom centrala områden som rättsutveckling och hållbar utveckling. Det civila samhället bör i detta sammanhang engageras än mer.

I det internationella samarbetet, med fokus på FN, bör Sverige verka för att engagera Kina i större utsträckning, t.ex. som Kina gör i sexpartssamtalen med Nordkorea. Kinas medverkan är nödvändig för en långsiktig lösning på globala miljö- och hälsoproblem, liksom ickespridning och fredsbevarande i konfliktområden världen över, t.ex. i Afrika.

6.11 Laos

Utvecklingen sedan 2002

Laos har rönt ökad uppmärksamhet i omvärlden under senare år. Toppmötet och ordförandeskapet i ASEAN 2004 har bidragit till detta liksom planeringen för vattenkraftverket Nam Theun II.

Några avgörande steg mot reformering av den politiska strukturen och enpartistaten har inte tagits de senaste tre åren. Partikongressen 2006 kan komma att ge en indikation på vilken reformtakt som ska gälla framöver.

Ökad öppenhet för att diskutera mänskliga rättigheter kan noteras, även om konkreta resultat låter vänta på sig. Den tidsplan för ratificeringen av konventionen för medborgerliga och politiska rättigheter och konventionen för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter som har presenterats, kommer med all sannolikhet inte att hållas.

Laos är ett av de fattigare länderna i Asien. Tillväxten är dock god, valutan är stabil och inflationen understiger 10 procent för första gången. Den ökade tillväxten beror huvudsakligen på ökade investeringar och ökad export. Ekonomin är dock fortfarande bräcklig och landet är alltjämt mycket beroende av utländskt bistånd.

Genomförandet av ekonomiska och sociala reformer går långsamt och bristen på institutionella och legala instrument sätter käppar i hjulet för en snabbare utveckling av den privata sektorn. En positiv utveckling kan noteras i och med att normala handelsrelationer (NTR) har etablerats med USA. Laos har ansökt om anslutning till WTO.

Nam Theun II är Laos största infrastrukturprojekt någonsin, och de ökade intäkter som kraftverket beräknas generera från och med 2009 kan komma den laotiska befolkningen till del genom ökad samhällsservice och fattigdomsminskning under förutsättning att regeringen prioriterar dessa ändamål. Det sker överlag en tydlig utveckling mot utländska investeringar och utnyttjande av landets naturtillgångar, förutom i vattenkraft även i mineraler och gruvdrift. ABB vann år 2005 en order värd 63 miljoner US-dollar för utbyggnad av vattenkraft i anslutning till kraftverket Nam Theun II.

Laos har, främst genom ASEAN- medlemskapet, allt tydligare blivit en del av regionen med utökat samarbete inte bara med Thailand och

Asienstrategin: uppföljning och överväganden inför framtiden

Asienstrategin har varit vägledande för det svenska agerandet i Laos, i huvudsak inom utvecklings-samarbetets ram. Antalet högnivåbesök har ökat markant under perioden. Under treårsperioden har relationerna mellan länderna breddats främst genom ett besök av affärsdelegationer. Få svenska företag har etablerat sig i Laos men det finns ett intresse för landet från företag som är etablerade på annat håll i regionen. Enligt svensk syn skulle en snabbare utveckling av privata sektorn och ett minskat biståndsberoende vara en önskvärd utveckling.

Handelsutbytet är lågt och består av export av verkstadsprodukter medan importen är något högre och består i huvudsak av textilprodukter. Laos kan inte förväntas bli en stor handelspartner för Sverige men det finns viss potential för expansion.

Det övergripande målet för det svenska utvecklings-samarbetet är alltså att bidra till minskad fattigdom och främja utveckling av demokrati och mänskliga rättigheter. Utvecklings-samarbetet befinner sig i något av ett brytningsskede. Den nya landstrategi för Laos som antogs av svenska regeringen våren 2004 ställer betydligt högre krav på reformprocessens fortskridande. Sverige kommer att lägga särskilt stor vikt vid framstegen beträffande mänskliga rättigheter, reformen av rättssystemet och utvecklingen vad gäller demokratisk samhällsstyrning.

Utvecklingen inom dessa områden kommer att påverka det framtida biståndet. Samarbetet har fått en tydligare inriktning mot en demokratisk utvecklingsprocess och förbättrad respekt för mänskliga rättigheter. Den laotisk-svenska informella arbetsgruppen för mänskliga rättigheter har främst bidragit till ett öppnare diskussionsklimat och för utbildnings-insatser inom mänskliga rättigheter. Insatser stöder utvecklingen inom rättsområdet med krav på en genomgripande reformering av rättssystemet. Främjandet av en god samhällsstyrning sker bland annat genom stöd till förbättrad skatteförvaltning och statistik.

Miljö-samarbetet är långsiktigt och har en given plats i samarbetet. Tyngdpunkten ligger på hållbart utnyttjande av naturresurser, tillämpad naturresursforskning och stöd till landets miljö/naturvårdsmyndighet.

Asienstrategin pekar på att kampen mot hiv/aids måste prioriteras för att hindra vidare spridning i Asien. Förekomsten av hiv/aids i Laos ligger på en förhållandevis låg nivå. Trots detta finns frågan högt upp på agendan och är en integrerad del av samarbetet på projektnivå såväl som i dialogen.

Besöksutbytet på högre akademisk nivå har ökat i och med framväxten av ett forskningssamarbete mellan National University of Laos och svenska universitet.

Utvecklingen sedan 2002

I slutet av 2003 fullbordades ett viktigt politiskt maktskifte då landets premiärminister sedan 23 år, Mohamad Mahathir, efterträddes av Abdullah Badawi. Maktskiftet gick i kontinuitetens namn: de långsiktiga målen förblev desamma, personförändringarna var begränsade. Den nye ledaren markerade dock snabbt vikten av att stärka Malaysias konkurrenskraft i en alltmer globaliserad och konkurrensutsatt värld. Landet måste söka sig nischer högre upp på värdeförädlingskalan, understött av satsningar på utbildning och forskning. Statsförvaltningen måste effektiviseras, och korruption bekämpas. En trångsynt islam måste bemötas av en öppen, utvecklingsvänlig och tolerant hållning som motsvarar Malaysias multietniska verklighet och dess ambition att bli ett utvecklat land till år 2020. Markeringarna har rönt brett gehör.

Även om den nye ledaren fått ett brett folkligt stöd i val, så är hans reformprogram inte i alla delar okontroversiellt. Förändringsbudskapet innehåller också kärnan till en nedtrappning på sikt av den preferensbehandling som Malaysias malajiska befolkningsmajoritet åtnjutit sedan 1970-talets början. Men även en gradvis nedtrappning av malajernas privilegier kommer att möta motstånd från denna majoritetsgrupp. Premiärministerns propåer är därför kanske främst att ses som signaler om behovet av förändring, snarare än som en avisering om mer omedelbara resultat. Färdriktningen är dock given. Malaysia har ambitionen att försvara och stärka sin plats som konkurrenskraftig industri- och handelsnation i Sydostasien.

Trots en skärpt regional konkurrens om investering och handel tyder mycket på att Malaysias ekonomiska utveckling framöver förblir positiv. Makroekonomiska fundamenta anses överlag i gott skick. Till skillnad från tidigare år genereras tillväxten i första hand av den privata sektorn. En ekonomi som tagit stora kliv under tre årtionden, ser nu ut att gå in i en fortsatt dynamisk men något mer systematisk utvecklingsfas.

Den malaysiska ekonomin är mycket exportberoende, men landets handelspolitik styrs i hög grad av de statsägda företagens protektionistiska intressen. Malaysias inställning till bilaterala och regionala frihandelsavtal har svängt från skepticism till en positiv hållning i takt med att grannländernas förhandlingar om frihandelsavtal intensifierats. Man förhandlar nu med Japan, Australien och Nya Zeeland.

Internationellt har Malaysia under perioden övertagit ordförandeskapet i den alliansfria rörelsen (NAM) och i de islamska staternas organisation (OIC) och ASEAN. Malaysia är en av de starkaste förespråkarna av ett närmare samarbete mellan ASEAN-länderna och Kina, Japan och Sydkorea. Den nye premiärministerns omfattande utrikesresor har visat på en fortsatt malaysisk ambition att spela en roll internationellt. Flera tidigare känsliga relationer, såsom de med grannlandet Singapore och med Australien, har förbättrats. Malaysia intar fortsatt en hård inställning mot terrorism och samarbetar internationellt på detta område.

Asienstrategin framhöll handelsförbindelserna mellan Sverige och Malaysia som generator för förbindelserna. I strategin utpekades potentialerna för ökat handelssamarbete, främst på områden där svensk teknologi ligger väl till i de malaysiska prioriteringarna för landets utveckling. Bland lovande områden nämndes miljö, hälsovård, IT, telekommunikationer, trafiksäkerhet och försvarsmaterielsamarbete.

Ökat kultursamarbete framhölls som en möjlighet, liksom ökad turism. Utvecklingen därefter har visat på att prioriteringarna i stort legat rätt även om somliga sektorer utvecklats snabbare och andra långsammare.

Det finns ett intresse i Malaysia för hur ett litet land som Sverige kunnat generera en så framgångsrik industriell kultur. Det intresset är ett viktigt grundkapital i det fortsatta främjandearbetet i Malaysia. Sverige förknippas inte sällan med begrepp som högteknologi, kvalitet och design. Strategin pekade också på möjligheterna till ökat forskningssamarbete, liksom till akademisk samverkan. Också forskningssamarbetet har getts nya impulser genom den samverkan som inletts mellan Karolinska Institutet och malaysiska forskningsinstitutioner. Universitetssamarbetet har stärkts genom överenskommelser mellan Göteborgs Universitet och malaysiska universitet.

Den politiska dialogen har bidragit till ökat intresse för svensk teknologi, inte minst genom förre premiärministern Mahathirs besök i Sverige hösten 2003. Försvarsmaterielsamarbetet förblir ett viktigt område, även om flera för svensk industri intressanta satsningar fortsatt är under övervägande inför den förestående femårsplanen. Turismen i båda riktningar väntas öka sedan det malaysiska flygbolaget inlett direktflygningar mellan Sverige och Malaysia hösten 2004. Idag finns drygt ett nittiototal svenska företag etablerade i landet. Många av dessa ser Malaysia som en god stödjepunkt för regional verksamhet, och har därför etablerat regionala kontor i landet.

Sett mot denna bakgrund förblir Asienstrategins ursprungliga prioriteringar rimliga målsättningar för samarbetet framöver. Handelsutbytet utgör fortsatt en grundsten i våra relationer. Främjandet förblir en central uppgift för svenskt vidkommande. Denna inriktning stärktes hösten 2005 dels genom upprättandet av ett handelssekreterarkontor i Kuala Lumpur, dels genom en förstärkning av ambassadens främjandekapacitet. Ambassaden ser också vissa möjligheter att intressera malaysiska investerare på sikt för satsningar på svensk teknologi som ett instrument för att stärka den egna konkurrenskraften.

6.13 Mongoliet

Utvecklingen sedan 2002

Det politiska läget efter parlamentsvalet 2004, vilket ledde till att det reformerade kommunistpartiet MPRP tvingades bilda samlingsregering med en koalition av tidigare oppositionspartier, har karaktäriserats av stor osäkerhet. Valet av den f.d. premiärministern Enkhbayar till presidentposten kommer sannolikt att förändra det politiska landskapet.

Fyllnadsval till presidentens och ytterligare en ledamots plats i parlamentet ger troligen MPRP en faktisk – om än bräcklig - majoritet.

Mongoliet har haft god ekonomisk tillväxt de senaste åren och förra året var den rekordhög - hela 10,6 procent. Denna tillväxt är dock till stor del beroende av höga råvarupriser (kol, koppar), nya beräkningsmetoder för boskap och gynnsam väderlek.

Regeringen ser dock positivt på den fortsatta utvecklingen och stora ansträngningar görs för att attrahera utländska investeringar, inte minst inom gruvnäringen. Mycket lite av tillväxten har dock nått ut till de fattigaste. 44 procent av befolkningen lever fortfarande på under 1 US-dollar per dag. 2004 överförde Mongoliet 250 miljoner US-dollar som betalning för den rubelskuld Ryssland ansåg att Mongoliet hade på uppåt miljarden sedan Sovjettiden, vilken därmed avskrevs. Mongoliet är mycket beroende av bistånd; ODA motsvarade 2004 en femtedel av BNP.

Mongoliets utrikespolitik och säkerhetspolitiska situation är framför allt en funktion av landets förhållande med sina två stora grannländer, Ryssland och Kina. För att balansera detta förhållande har man utvecklat konceptet "den tredje grannen", vilket innebär att bibehålla mycket goda relationer med stater och organisationer längre bort, främst USA, EU och Japan. Landets relationer med övriga länder är naturligtvis också nära relaterat till det utvecklingssamarbete man har med ett stort antal industriländer och med de stora givarorganisationerna och FN-systemet. Det land vars inflytande växer snabbast i Mongoliet är dock Kina. Kina är idag Mongoliets största exportdestination och andra största importör av mongoliska varor. Mongoliet har ett mycket gott förhållande till USA och landet sände väpnad trupp till Irak. Under 2003 stod Mongoliet värd för den femte internationella konferensen för nya och återupprättade demokratier.

Asienstrategin: uppföljning och överväganden inför framtiden

Under de senaste tre åren har Sverige fortsatt att verka i Mongoliet för den politik som föreslogs i Asienstrategin.

Statsminister Göran Persson besökte Mongoliet i mars 2004. Sverige stödde och deltog i den femte internationella konferensen för nya och återupprättade demokratier i Mongoliet 2003. I samband med firandet av 40-årsjubiléet av de diplomatiska förbindelserna 2004 besökte en svensk delegation från UD Mongoliet tillsammans med en handelsdelegation. I samband med detta jubileum hölls också en svensk konstutställning och ett seminarium med deltagande av Sveriges Radios program- och nyhetschefer om public service media.

I juni 2005 utnämndes en svensk honorär generalkonsul i Mongoliet, och ett honorärt generalkonsulat inrättades. Förhoppningen är att det nya konsulatet ska främja ökade förbindelser mellan Sverige och Mongoliet, inte minst inom det ekonomiska området.

Mongoliets premiärminister och flera andra ministrar besökte Sverige 2003. Sveriges ekonomiska förbindelser med Mongoliet är hittills mycket begränsade, men under 2004 inledde Sveriges Importråd en studie om möjligheter för import av mongoliska produkter till Sverige.

2005 inrättade Atlas Copco som första svenska företag ett representationskontor i Ulan Bator. Skr. 2005/06:57

Utvecklingssamarbetet utgör en dominerande del av samarbetet med Mongoliet. Den nuvarande landstrategin gäller till och med 2007. Utvecklingssamarbetets volym beräknas ligga runt 15-30 miljoner kr per år exklusive krediter och humanitärt bistånd. Samarbetet inriktas på stöd till reformprocessen i landet och utveckling av institutioner som främjar demokratisk utveckling, mänskliga rättigheter och jämställdhet, stöd till utsatta grupper och insatser på infrastrukturområdet genom u-krediter. Pågående projekt avser kapacitetsutveckling och institutionell uppbyggnad inom områdena offentlig förvaltning, lokal demokrati, landreformer, skiljedomsförfarande, miljöutbildning och mänskliga rättigheter. Ett nytt uppmärksammat samarbetsområde är public service. Utöver det tekniska samarbetet är för första gången en u-kredit under beredning. Krediten avser energisektorn.

6.14 Nepal

Utvecklingen sedan 2002

Det maoistiska upproret i Nepal som inleddes 1996 har spridits till i stort sett hela landet. Ca 10000 människor har förlorat livet i oroligheterna. Maoisterna är numera verksamma i så gott som hela Nepal. Enbart under det två senaste åren beräknas närmare 5000 människor ha dödats; de flesta av dem efter det att den andra vapenvilan bröts i augusti 2003. Återkommande nationella och regionala blockader/strejker (bandhs) har inneburit stora produktionsbortfall - inte minst för bönderna i centrala Nepal.

I oktober 2002 upplöste kung Gyanendra det valda parlamentet och avsatte regeringen. En marionettregering insattes i dess ställe, som i april 2004 i sin tur ersattes av en ny koalitionsregering med deltagande av fyra av de politiska partierna. I februari 2005 avsatte kungen ånyo sin regering och tog själv över även den exekutiva makten i landet. Undantagstillstånd proklamerades och den nepalesiska armén och polisstyrkor tog kontroll över Kathmandu. Många politiska ledare, studentledare och mänskliga rättighetsaktivister, som inte hann gå under jorden eller lämna landet, sattes i husarrest eller under övervakning. Sträng censur av media infördes. I maj 2005 upphävde kungen det formella undantagstillståndet, men i realiteten ändrades situationen endast marginellt. Repressionen fortsätter i dag med bl.a. internering av olikänkande och presscensur. Kungen har förklarat sin avsikt att på sikt utlysa lokalval, men de politiska partierna har hittills valt att bilda en gemensam demokratisk front riktad mot kungen och krävt en återgång till full demokrati.

Trots vissa framsteg fortsätter oroligheterna i Nepal. Fraktioner av maoistgerilla kontrollerar stora delar av landet och situationen för det nepalesiska folket förvärras stadigt. Konflikten i Nepal är ett direkt hot mot stabiliteten i regionen. Förenta Nationerna (FN) har under våren 2005 inrättat ett kontor (the Office of the High Commissioner of Human Rights, OHCHR) för att övervaka MR-situationen i landet.

Sveriges intressen och relationer med Nepal är begränsade och det ekonomiska utbytet är litet. På det politiska planet arbetar Sverige dock aktivt för en fredlig utveckling i landet - i första hand genom EU och FN men även vid direkta kontakter med den nepalesiska regeringen. Ett exempel på detta är justitieminister Bodströms besök i Nepal i januari 2004. Detta besök utnyttjades bl.a. till att uttrycka den svenska regeringens stöd för Nepals demokratiska krafter.

Genom en u-kredit på 270 miljoner kronor har Sverige tillsammans med Norad, Nordic Development Fund och AsDB stött ett projekt för att trygga vattenförsörjningen till Kathmandu. På grund av säkerhetsläget har Norad emellertid dragit sig ur projektet. Huruvida Sverige kommer att följa Norges exempel är ännu inte bestämt. Ett visst stöd utgår även till enskilda organisationer för att stödja de demokratiska krafterna i landet. Sverige avser också att bidra med humanitärt stöd.

6.15 Nordkorea

Utvecklingen sedan 2002

Nordkorea befinner sig alltså i ett svårt ekonomiskt läge. De landvinningar som gjordes under återuppbyggnadsskedet efter Korea-kriget har till stor del vittrat bort under trettio år av förfall under ett ohållbart planekonomiskt system. Den tidigare högt industrialiserade nationen brottas med stora svårigheter att vidmakthålla grundläggande ekonomisk infrastruktur. Rehabilitering fordrar investeringsmedel av en storleksordning som landet inte självt kan uppbringa. Situationen förvärras av landets säkerhetspolitiska agerande, som medför att betydande resurser ägnas åt att vidmakthålla en av världens största stående arméer. Även beträffande folkförsörjningen ter sig situationen alltmer ohållbar. Landet saknar både tillräckliga odlingsbara arealer för att föda befolkningen och ekonomiska resurser för att importera livsmedel. Resultatet är att befolkningen får nöja sig med en mycket knapp näringstillförsel. I stora delar av landet är undernäringen bland barn utbredd. Det strukturella beroende av utländsk livsmedelshjälp har gjort Nordkorea till en av världens största enskilda mottagare av humanitärt stöd. Samtidigt har den politiska utvecklingen gjort det allt svårare för landet att få den hjälp som skulle behövas för att vända den ekonomiska kräftgången. Landets egna ansträngningar att uppnå självförsörjning på livsmedelsområdet har lett till en successiv utarmning av den odlingsbara jorden och ett ianspråktagande av marginella jordar som riskerar att leda till allvarliga ekologiska skador.

Sedan hösten 2002 domineras landets relationer till det internationella samfundet av den nukleära frågan. Nordkorea har dragit sig ur ickespridningsfördraget NPT och tillåter inte längre sedvanlig internationell insyn i nukleära aktiviteter genom IAEA. År 2005 har Nordkorea öppet förklarat sig inneha ett obestämt men begränsat antal kärnvapen, och hänvisat till att man uppfattar sig vara hotat av kärnvapenmakten USA. Det internationella samfundets reaktion har varit att söka en förhandlingslösning på situationen och sedan hösten 2003 pågår

försök att gå mot en sådan lösning genom de s.k. sexpartssamtalen, som förutom Nordkorea och USA omfattar Japan, Kina, Ryssland och Sydkorea.

Det delade Korea är ett av Asiens allvarligaste säkerhetspolitiska problem. Genom sitt agerande och sin militära rustningsnivå (som inkluderar inte bara kärnvapen och stora konventionella styrkor utan även missiler och kemiska vapen) utgör Nordkorea idag en allvarlig destabiliserande faktor i regionen. Även landets politiska system och ekonomiska situation utgör riskfaktorer. Grundläggande politiska fri- och rättigheter erkänns inte och den sviktande ekonomin kan förväntas urholka ledningens legitimitet på sikt.

Sedan 2002 har landet sökt förbättra sitt ekonomiska läge genom begränsade ekonomiska reformer och ett tidvis mycket konkret samarbete med Sydkorea i den långsiktiga återföreningens tecken. Fortsatta reformer, ökad öppenhet och en stegvis integration i det internationella samfundet förefaller utgöra det minst hotfulla av alternativa framtidsperspektiv. Externt stöd för en sådan utveckling kan verksamt bidra till att minska spänningarna kring den koreanska halvön, även om det önskade resultatet långtifrån kan anses vara säkert. Den viktigaste begränsande faktorn idag är den nukleära konfrontationen, som, om en lösning inte uppnås, påtagligt minskar utrymmet för ett sådant internationellt stöd. Efter en mycket trevande start förefaller sexpartssamtalen nu gå in i en mer resultatorienterad fas. Processen torde emellertid bli lång och kräva en betydande uthållighet hos parterna och landets övriga dialogpartners. Framsteg i sexpartsprocessen kan emellertid komma att medföra ökat utrymme för stöd till ekonomisk (och indirekt också politisk) omvandling i Nordkorea.

Asienstrategin: uppföljning och överväganden inför framtiden

Sverige har under de senaste åren, bl.a. genom sin närvaro i landet, sökt bidra till ökad öppenhet och en stegvis integration av Nordkorea i det internationella samfundet. Under det svenska EU-ordförandeskapet intog Sverige en mycket aktiv roll, inte minst genom att statsministern besökte landet i egenskap av ordförande för Europeiska rådet. Också fortsatt bör Sverige såväl bilateralt som inom EU söka främja en engagemangspolitik.

Fram till år 2001 var Sverige det enda västland med diplomatisk representation i Nordkorea. Idag är ytterligare fyra EU-ambassader etablerade i Pyongyang (Tyskland, Storbritannien, Polen och Tjeckien). 23 av EU:s 25 medlemsstater har upprättat diplomatiska relationer med Nordkorea

Den utländska biståndsnärvaron i Nordkorea, som inte sträcker sig längre tillbaka än 1995, har också en betydelsefull roll att spela, inte bara för att säkra humanitära målsättningar utan också för att bryta landets isolering. Sverige, och på senare år EU, har varit regelbundna givare till humanitära program i FN-organisationernas och enskilda biståndsgruppers regi.

En allt starkare tonvikt i Sveriges bilaterala relationer med Nordkorea har varit kunskapsöverföring till stöd för en modernisering av landets ekonomiska system. Nordkoreanska deltagare har accepterats till ett brett

spektrum av korttidskurser i olika ämnen som anordnas av Sida i Sverige. Handelshögskolan i Stockholm har i Vietnam under tre år anordnat skraddarsyddade kurser med inriktning på ekonomisk modernisering för akademiker och planerare från Nordkorea. Näringslivets internationella råd (NIR) driver med stöd av Sida ett projekt för kapacitetsuppbyggnad vad gäller näringslivsutveckling. Sida finansierar också ett projekt inom vilket nordkoreanska statstjänstemän ges möjlighet att studera förtroendeskapande åtgärder vid europeiska forskningsinstitut med säkerhetsinriktning. De bilaterala aktiviteterna på detta område bygger på det särskilda förtroende Sverige har i nordkoreanska ögon, och på närvaron i Pyongyang som gör det möjligt att finna och tillvarata öppningarna för denna typ av verksamhet.

Sammanlagt har Sverige bidragit med över 300 miljoner kronor i humanitärt bistånd till Nordkorea sedan 1995 och har därmed varit en av de större bidragsgivarna efter USA, Japan och Sydkorea. Det svenska humanitära biståndet utgår huvudsakligen genom FN samt internationella enskilda organisationer till projekt i Nordkorea. Stödet består främst av rehabiliteringsinsatser inom jordbruks- och hälsosektorn. I augusti 2005 meddelade Nordkorea att allt humanitärt bistånd till landet skulle avslutas senast vid årets slut. Sverige och en mängd internationella bedömare anser att humanitära behov kvarstår i landet varför en dialog med Nordkorea har inletts för att söka en lösning på situationen.

Det regelbundna nordkoreanska deltagandet i MR-utbildningar vid Raoul Wallenberg institutet (RWI) i Lund som påbörjades 2001, avbröts år 2003 med hänvisning till EU:s initiativ till en MR-resolution riktad mot Nordkorea vid FN:s MR-kommission i Genève. Möjligheter att återuppta en dialog på detta område, bilateralt och/eller genom EU, bör kontinuerligt sökas.

Det nordkoreanska systemet kännetecknas av stor slutenhet. De möjligheter till kontakter med omvärlden som Sverige kan skapa, inte minst genom sin närvaro i Pyongyang, bör även fortsatt utnyttjas för att tillföra impulser som understödjer och stärker statsledningens intresse för en reformprocess. På sikt är det nödvändigt att multilaterala institutioner som UNDP, Världsbanken och IMF spelar en större roll för att överföra kunskaper, reformtänkande och utvecklingsresurser. Svenskt stöd för en sådan utveckling är angeläget.

6.16 Pakistan

Utvecklingen sedan 2002

Utvecklingen i Pakistan har varit intensiv och i vissa avseenden dramatisk under de senaste tre åren. Från att ha varit en på gränsen till internationellt isolerad stat som en följd av kärnvapenproven 1998, militärkuppen 1999, stödet till taliban i Afghanistan och kopplingarna till diverse "jihad-grupper", blev Pakistan nästan över en natt en nyckelallierad i den USA-ledda koalitionen mot terrorism. USA har sedan dess ökat sitt engagemang i Pakistan, som numera åter är en stor mottagare av amerikanskt civilt och militärt bistånd. Även EU och Japan har återupptagit sitt bistånd. Kina förblir en viktig partner.

Regionalpolitiskt har utvecklingen varit positiv. Pakistans relationer till den historiska rivalen Indien har förbättrats avsevärt, från ett "nästan krigstillstånd" 2002 till en någorlunda konsoliderad normaliseringsprocess 2005. Pakistan proklamerade unilateralt eldupphör längs stilleståndslinjen i november 2003, med motsvarande indiskt gensvar. Vapenvila har sedan dess rått längs den linje som delar Jammu och Kashmir. När president Musharraf och den dåvarande indiske premiärministern Vajpayee träffades i Islamabad 2004 beslöt de att återuppta den sammansatta dialogen som normaliseringsprocessen kallas. Normaliseringsprocessen har därefter tagit fart, flera möten har ägt rum mellan de bägge ländernas stats- och regeringschefer, utrikes- och fackministrar. Ett stort antal förtroendeskapande åtgärder har genomförts eller påbörjats. I samband med toppmötet i Delhi i april 2005 mellan den indiske premiärministern Manmohan Singh och president Musharraf uttalade de bägge ledarna att normaliseringsprocessen nu blivit oåterkallelig. Förhållandet till det västra grannlandet Afghanistan, där Indien, Iran och Pakistan historiskt varit rivaler om inflytandet, har också förbättrats.

Under kriget i Afghanistan gav Pakistan nödvändigt logistiskt stöd till den USA-ledda koalitionen, bl.a. genom att upplåta militära baser. Nu har den pakistanska skepticisken mot den nya afghanska regimen minskat. Besöksutbytet på statschefs- och ministernivå har varit omfattande under de gångna åren och handeln mellan de två länderna har ökat avsevärt.

Trots insatser för att komma till rätta med problemet, finns sannolikt livskraftiga terrornätverk fortfarande i landet. Flera terroristgrupper har förklarat krig mot Musharraf-regimen, vilket bl.a. tagit sig uttryck i två misslyckade attentat mot Musharraf:s liv i december 2003.

Pakistan figurerade prominent i den internationella skandal som uppstod hösten 2003 när ett illegalt nätverk för spridning av kärnvapentechnologi uppdagades. Efter det skärptes den pakistanska exportkontrollregimen.

När Musharraf tog makten 1999 motiverade han övertagandet med behovet av inrikespolitiska reformer på flera områden: förbättrad rättssäkerhet, införandet av "genuin demokrati", ekonomiska reformer, krafttag mot korruptionen, m.m. I andra sammanhang har ytterligare reformer utlovats och initierats, såsom genomförandet av lokalval, förbättringar av MR-situationen, bekämpande av extremism och terrorism. Musharraf har lanserat det s.k. "enlightened moderation"-initiativet för att motverka intoleransen i landet. En stor del av reformagendan har dock bara delvis eller inte alls genomförts.

Vid parlamentsvalen i oktober 2002 fick partiet PPP flest röster i valet, men den koalition som stödjer Musharraf fick flest mandat och bildade regering. Tack vare stöd från de religiösa partierna godkändes i parlamentet grundlagsändringar som i efterhand legitimerade Musharraf:s militära maktövertagande i oktober 1999. I januari 2004 godkändes Musharraf:s presidentskap formellt genom förtroendeomröstningar i de nationella och provinsiella folkförsamlingarna.

Medan Pakistan formellt har återgått till ett civilt, konstitutionsenligt styre, behåller i realiteten det militära etablissemanget det avgörande inflytandet över den offentliga maktutövningen.

Utvecklingen efter den 11 september 2001 innebar att utländskt bistånd och krediter åter kom Pakistan till godo. Redan dessförinnan hade emellertid Musharraf's första regering gjort det nödvändiga grundarbetet för att sanera statsfinanserna och balansera skuldtjänsten. Flera större infrastrukturprojekt har inletts för att förbättra förutsättningarna för ekonomisk tillväxt. Skatteindrivningen har förbättrats, men skattebasen förblir relativt smal. Stabiliserade statsfinanser och ökad tillväxt har ännu inte i tillräcklig utsträckning omsatts i ekonomiska förbättringar för det stora flertalet pakistanier, vars situation snarare förvärrats av inflation, urholkad köpkraft och otillräckliga arbetsskapande investeringar.

De stora strukturella problemen kvarstår i Pakistan. Statskicket som är federalt på papperet är i själva verket starkt centraliserat. Det civila institutionerna är svaga och rättsystemet bristfälligt och utbildningssystemet är otillräckligt, fattigdomen är utbredd och det sociala skyddsnätet obefintligt.

Asienstrategin: uppföljning och överväganden inför framtiden

Det politiska besöksutbytet mellan Sverige och Pakistan har ökat avsevärt under de senaste åren och Sveriges profil i Pakistan har höjts under de senaste åren. President Musharraf besökte Sverige i juli 2004, medan svenska parlamentariska, diplomatiska och handelsdelegationer besökt Pakistan. Sveriges handel med Pakistan har ökat stadigt sedan 2002. Flera svenska företag intresserar sig för affärsprojekt i Pakistan. Något direkt bilateralt utvecklingsamarbete finns inte, men visst samarbete förekommer mellan svenska och pakistanska enskilda organisationer. Sverige bidrog dock med omfattande stöd till de humanitära insatser som inleddes efter jordbävningen som drabbade Pakistan den 8 oktober 2005. Till de omedelbara humanitära insatserna betalade Sverige ut 196 miljoner kronor och ytterligare 150 miljoner kronor har avsatts till återuppbyggnadsinsatser för de närmaste tre åren.

Medan ett bredare bilateralt engagemang rekommenderas, finns också anledning att se över EU:s gemensamma engagemang i Pakistan. Europeiska kommissionen har en omfattande biståndsportfölj, som förutses öka under de närmaste åren. Europeiska kommissionen har en omfattande biståndsportfölj, som förutses öka under de närmaste åren.

Även om goda grunder finns för en kritisk granskning av sakernas tillstånd i Pakistan, finns samtidigt starka skäl för ett fortsatt engagemang. Inrikespolitisk eller regional instabilitet skulle i förlängningen få konsekvenser också för EU och Sverige.

Vad gäller den regionala säkerhetspolitiska problematiken, finns också starka skäl för att Sverige, EU och det övriga internationella samfundet ska förbli engagerade. Från svensk och EU:s sida borde i ett första skede insatser av förtroendeskapande och därmed konfliktförebyggande karaktär kunna övervägas.

Utvecklingen sedan 2002

Den starkt omvärldsberoende singaporianska ekonomin har i takt med världsekonomin utvecklats positivt under de senaste åren. Av särskild vikt har varit god efterfrågan på flera av Singapores traditionella exportprodukter. Singapore drabbades relativt hårt ekonomiskt av sjukdomen SARS under 2003, inte minst den för landet viktiga besöksnäringen. Återhämtningen har dock gått bra, och den årliga ekonomiska tillväxten ligger f.n. på ca. 4 procent.

Satsningar har på senare år gjorts på nya områden för att diversifiera ekonomin från traditionella sektorer som elektronik, petrokemi och läkemedel samt finansiella tjänster, handel och logistik. En ambitiös satsning på biomedicin samt åtgärder för att locka fler turister till Singapore är några exempel värda att särskilt lyfta fram.

Givet det starka utrikeshandelsberoendet är Singapore angeläget om att vårda och utveckla sina handelsrelationer med omvärlden. Samtidigt som stor vikt fästs vid WTO har stadsstaten under senare år ingått en rad bilaterala frihandelsavtal: med USA, Japan, Australien, Nya Zeeland, EFTA, Sydkorea och Indien. Förhandlingar pågår vidare med bl.a. ett antal länder i Mellanöstern. Med Kina diskuteras ett frihandelsavtal inom ramen för ASEAN. Singapores regering har även deklarerat ett tydligt intresse för ett frihandelsavtal med EU.

Tidigare farhågor att Kinas kraftiga tillväxt riskerade att leda till negativa effekter för Singapore och andra länder i regionen har inte besannats. Istället har Kina i första hand kommit att bli en tillväxtmotor för Sydostasien. Kina har fått ökad betydelse för Singapore som handelspartner, som mottagare av singaporianska investeringar och som bas för kinesiska företags satsningar i Sydostasien.

Singapore har på senare år kommit att spela en större roll som internationell ekonomisk aktör och investerare, särskilt genom det stora statliga holdingbolaget Temasek, och dess enskilda företag, som gjort omfattande investeringar i synnerhet i Sydostasien.

Liksom tidigare har de inrikespolitiska förändringarna varit små under senare år. Landet fick en ny premiärminister 2004: Lee Hsien Loong. Han är son till landsfadern Lee Kuan Yew som trots sina drygt 80 år alltjämnt spelar en viktig roll i regeringsarbetet. Samtidigt som kontinuitet är ledstjärnan i Singapore försöker den nye premiärministern sätta sin profil på politiken. Även om utvecklingen delvis är motsägelsefull finns det tecken på en något öppnare allmän debatt kring frågor av politisk karaktär som tidigare ansågs vara känsliga. "People's Action Party", som styr landet sedan självständigheten 1965, kommer dock att fortsätta dominera politiken i Singapore även efter nästa parlamentsval som måste äga rum senast år 2007.

Asienstrategin: uppföljning och överväganden inför framtiden

De bilaterala relationerna mellan Sverige och Singapore har utvecklas i linje med målen i Asienstrategin. Fokus ligger på handel och investeringar samt försvarssamarbete. Även på områden som forskning

och utveckling samt kultur har utbytet ökat. Sverige har ett gott anseende och ses i flera avseenden som föredöme i Singapore vilket bidrar till att skapa förutsättningar för att ytterligare utveckla de bilaterala relationerna.

Arbetet med att ytterligare stärka den svenska profilen i Singapore bör fortsätta. Stadsstaten är inte bara en intressant exportmarknad, den erbjuder även en möjlig bas för svenska företag att exploatera affärsmöjligheter i andra delar av Asien. Faktorer som geografiskt läge, ett gynnsamt företagsklimat, en högklassig infrastruktur, transparenta lagar och regler, gott säkerhetsläge samt en boendemiljö som erbjuder hög livskvalitet gör att Singapore ännu kan hävda sig i fråga om att attrahera utländska företag att förlägga verksamhet inklusive regionala huvudkontor i Singapore. En hög svensk profil i Singapore kan ha positiva effekter även utanför landets gränser. Singapore är i flera hänseenden ett skyltfönster och föregångsland som andra länder i regionen tar efter.

Under senare år har särskilda satsningar gjorts för att främja svensk export av bioteknik och IT/telekom. Dessa kompletterade med miljötekniksektorn bör under de närmaste åren prioriteras i de svenska främjandeansträngningarna i Singapore.

Efter några år av viss stiltje i det politiska besöksutbytet har tre svenska statsråd, inklusive statsministern, sedan 2003 besökt Singapore. Samtidigt har flera singaporienska delegationer, i några fall ledda av ministrar, varit i Sverige. I en kultur där personliga relationer har stor betydelse är det angeläget att upprätthålla kontakterna på politisk nivå.

Den svenska exporten till Singapore är stabil och har uppvisat en svag ökning under de senaste åren. Singapore tillhör fortsatt en av Sveriges fem viktigaste exportmarknader i Asien. Sverige bör inom EU verka för att de handelspolitiska relationerna mellan EU och ASEAN-länderna utformas så att risken för att svenska företag hamnar i ett sämre konkurrensläge än företag från de länder med vilka Singapore och ASEAN har frihandelsavtal minimeras.

Den svenska företagsnärvaron är stor i Singapore med drygt 160-tal svenskrelaterade företag etablerade. Den stora svenska närvaron är en tillgång i arbetet med att stärka den svenska profilen i Singapore. Även i fortsättningen bör ett nära samarbete mellan det officiella Sverige och de olika svenska intresseorganisationerna på plats eftersträvas.

Ansträngningarna att attrahera investeringar från Singapore till Sverige bör fortsätta. Hittillsvarande kontakter har visat att det finns ett intresse men uthållighet och fortsatta aktiva insatser från svensk sida krävs för att nå konkreta resultat.

Samarbetet på försvarsområdet utvecklas kontinuerligt och involverar allt fler aktörer i både Singapore och Sverige. Från att tidigare främst ha handlat om försäljning av svenskt försvarsmateriel till Singapore har relationerna både diversifierats och fördjupats. Idag finns ett brett samarbete, inklusive inom forskning och utveckling, och ett erfarenhetsutbyte både på myndighets- och företagsnivå till god nytta för båda parter. Det ligger i Sveriges intresse att fortsätta värna och utveckla de försvarsrelaterade kontakterna med Singapore.

Att främja det kulturella utbytet kan ha positiva effekter inte bara på de områden som direkt berörs utan även på den allmänna Sverige-bilden

inklusive svensk export. Svensk design och film är områden som rönt stor uppmärksamhet i Singapore. De bör prioriteras även i fortsättningen. Att fortsätta ansträngningarna med att locka fler singaporianer att turista i Sverige ligger också i korten.

Kontakterna inom utbildningsområdet samt forskning och utveckling har intensifierats under de senaste åren. Närmare 100 svenska utbytesstudenter studerar varje år i Singapore. Karolinska Institutet (KI) har ett omfattande samarbete med National University of Singapore (NUS). NUS öppnade 2005 ett eget campus i Kista inom ramen för ett utbildningsprogram i entreprenörskap tillsammans med KTH. Singapore har nyligen aviserat en fördubbling av anslagen till forskning och utveckling. Ett fortsatt ökat utbyte och samarbete inom forskning och utveckling samt utbildning är till gagn för båda länder.

6.18 Sri Lanka

Utvecklingen sedan 2002

Den tsunami som drabbade regionen den 26 december 2004 har haft förödande humanitära och ekonomiska konsekvenser för Sri Lanka. Ca 35 000 människor miste livet och över 100 000 hus förstördes. 60 procent av skadorna finns i de konfliktdrabbade norra och östra delarna av landet. Återverkningarna av tsunamin är i detta skede svåra att överblicka. Klart är emellertid att katastrofen inte nämnvärt påverkat de strukturella problem som Sri Lanka brottas med. Risken är snarare att lösningen av dessa problem skjuts på framtiden, t.ex. frågan om en fredlig lösning av konflikten, kampen mot korrruptionen samt behovet av administrativa och ekonomiska reformer.

Ett stort genombrott för en politisk lösning på den drygt 20-åriga konflikten i Sri Lanka var det eldupphöravtal som regeringen och Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE) undertecknade i februari 2002. En viktig milstolpe var den överenskommelse som träffades mellan regeringen och LTTE i december 2002 om att undersöka en politisk lösning av konflikten baserad på en federal struktur. Optimism ersattes dock av växande pessimism när LTTE suspenderade fredssamtalen i april 2003. Mordet på den lankesiske utrikesministern Kadirgamar den 12 augusti 2005, kommer sannolikt att ytterligare negativt påverka fredsprocessen.

En nordisk observatörsmission Sri Lanka Monitoring Mission (SLMM) övervakar eldupphöravtalets efterlevnad. Sverige bidrar med 14 observatörer. Avtalet respekteras fortfarande men har kommit under allt hårdare tryck efter det att de direkta fredssamtalen mellan parterna suspenderades i april 2003.

Fredsprocessen 2002-2003 drevs av premiärminister Ranil Wickremasinghe från United Peoples Party (UNP). Regeringens ansträngningar för att få till stånd fredsförhandlingar med LTTE försvårades av president Chandrika Bandaranaike Kumaratunga, som är ledare för Sri Lanka Freedom Party (SLFP). En olycklig åtgärd för fredsprocessen var när presidenten i november 2003 suspenderade parlamentet samt tog över försvars-, media- och inrikesministerierna. Presidenten etablerade

därefter en allians mellan sitt parti och det marxist-nationalistiska partiet JVP och nyval ägde rum i april 2004 på presidentens initiativ. Valets segrare blev den nybildade partialliansen.

Parallellt drabbades LTTE av intern splittring i mars 2004 då LTTE:s befälhavare i öster bröt med LTTE:s ledare. Efter en mindre militär sammandrabbning i april 2004 har denna utbrytning utvecklats till en konflikt av lågintensiv karaktär mellan de två fraktionerna. Splittringen inom LTTE har inneburit en komplicerande faktor för den bräckliga fredsprocessen.

Flera typer av brott mot de mänskliga rättigheterna har institutionaliseras i Sri Lanka. Rättssystemet är politiserat och rättssäkerheten för den enskilde är låg. LTTE:s summariska avrättningar av tamilska oppositionella utgör både en allvarlig kränkning av rätten till liv och en destabiliserande faktor i fredsprocessen.

Sri Lanka ligger relativt väl till när det gäller förverkligande av millennieutvecklingsmålen. Dock ryms inom de nationella talen stora regionala skillnader. I Sri Lanka finns omfattande arbetskraftsutvandring, vilket kan ses som en flykt från fattigdomen. Migrantarbetarna, som utgör 5 procent av befolkningen, sänder varje år hem motsvarande drygt 10 miljarder kronor, vilket är landets enskilt största exportintäkt. Av gästarbetarna är det stora flertalet kvinnor.

Sri Lanka är ett medelinkomstland i den nedre delen av skalan. Den reala ekonomin har trots den väpnade konflikten uppvisat en relativt god årlig tillväxt om ca 5 procent. Under 2004 stagnerade dock ekonomin och det statsfinansiella läget har därefter blivit alltmer ansträngt.

Asienstrategin: uppföljning och överväganden inför framtiden

Samarbetet med Sri Lanka har utvecklats i linje med Asienstrategin. Landstrategin för perioden 2003-2007 prioriterar utvecklingssamarbete inom områdena fred, demokrati och mänskliga rättigheter samt fattigdomsinriktad ekonomisk tillväxt. De svenska biståndsutbetalningarna till Sri Lanka uppgick år 2004 till drygt 152 miljoner kr. Sveriges stöd till återuppbyggnaden efter tsunamin integrerades i stor utsträckning i pågående och planerade insatser. Detta gjorde det möjligt att behovsanpassa stödet efter rådande förhållanden i Sri Lanka.

Att bedriva ett framgångsrikt utvecklingssamarbete i Sri Lanka är en stor utmaning. Framför allt har det varit svårt att få tillstånd ett strategiskt partnerskap med den lankesiska regeringen. Täta regeringsskiften, avsaknad av en tydlig fattigdomsbekämpande policy (t.ex. PRS) samt en tröghet att få till stånd effektiv givarsamordning försvårar genomförande av program och projekt. Eftersom Sverige är en liten givare - en procent av biståndsflödet till Sri Lanka - är det inte lätt att få till stånd en dialog med regeringen. Överlag prioriterar den lankesiska regeringen dialog med Asiatiska utvecklingsbanken (AsDB), Världsbanken och Japan mot bakgrund av att dessa står för över 80 procent av biståndsflödet till Sri Lanka.

Mot bakgrund av Sveriges långa andel av biståndsflödet samt att Sri Lanka numera är ett medelinkomstland med endast drygt en procent av befolkningen som beräknas leva på under 1 US-dollar/dag, är det viktigt att överväga vilka samarbetsområden som ska sättas i fokus. Ett tillfälle

för sådana diskussioner är när den nya samarbetsstrategin ska utformas under år 2007. Sri Lanka bör också vara ett av de länder där utvecklings-samarbetet övergår i andra samarbetsformer på sikt.

I ljuset av att Sri Lanka är ett medelinkomstland är det av vikt att se över hur Sverige kan göra mer inom handelsfrämjandet. Sveriges handelsöverskott gentemot Sri Lanka har ökat under senare år liksom handelsutbytet. De svenska företagen är idag 20 till antalet, och verk-samma framförallt inom IT-sektorn. Fler och fler företag lägger ut programmering, forskning och utveckling till Sri Lanka - en utveckling som kan tänkas fortsätta i framtiden.

Besöksutbytet mellan Sverige och Sri Lanka kännetecknas fortsatt av ojämnhet. Flera lankesiska ministrar har besökt Sverige under perioden 2002-2005 medan svenska högnivåbesök kom till stånd först som en följd av tsunamin, då biståndsminister Jämtin och Kronprinsessan under våren 2005 besökte Sri Lanka.

Utvecklingssamarbetet är idag Sveriges huvudsakliga beröringspunkt med Sri Lanka men på sikt bör kontaktytorna breddas och andra former för samarbetet hittas. En förutsättning för ökad fokus på handel och investeringar är dock att den politiska utvecklingen stabiliseras.

6.19 Sydkorea

Utvecklingen sedan 2002

Sydkoreas snabba förändringstakt efter Asienkrisen i slutet på 90-talet har fortsatt också efter 2002 även om takten i den ekonomiska strukturuomvandlingen och moderniseringen i landet anses ha avstannat något i och med att krisens omvandlingstryck försvann.

Asienkrisen blev för Sydkorea ett tillfälligt avbräck i en lång och mycket snabb omvandling från, så sent som i början på åttiotalet, ett autokratiskt styrt u-land till dagens politiska demokrati och OECD-medlemskap.

Sydkorea är världens 11:e största ekonomi och har ett Human Development Index på samma nivå som Portugal eller Slovenien. Landet har den högsta uppkopplingen av bredband till hushållen i världen. Över 77 procent av alla ungdomar avslutar en utbildning på högskolenivå. I Ulsan i södra Sydkorea driver Hyundai världens största personbilstillverkning i en av världens modernaste fabriker.

Fortfarande behövs dock reformer. Omstruktureringskraven ligger kvar på de stora företagskonglomeraten, de s.k. chaebols, varav Samsung är det största.

Med presidenterna Kim Young-sam och Kim Dae-jung befästes demokratin i Sydkorea. Kim Dae-jung inledde engagemangspolitik ("solskenspolitiken") mot Nordkorea. Med president Roh Moo-hyun har den politiska förändringen av Sydkorea gått in i en nästa fas. Strävan är att fortsätta engagemangspolitik mot norr, och samtidigt inrikespolitiskt utveckla Sydkorea i riktning mot en modern välfärdsstat.

Säkerhetssituationen på den koreanska halvön tog en dramatisk vändning till det bättre den 13-15 juni 2000 då det första interkoreanska toppmötet ägde rum i Pyongyang. En rad uppföljningsmöten har ägt rum

på olika nivåer, inklusive ministermöten och militära möten på generalsnivå. Två transportkorridorer för väg och järnväg har öppnats över den demilitariserade zonen och demarkationslinjen mellan nord och syd. I nordkoreanska Gaesong norr om den demilitariserade zonen har inletts ett industriparksprojekt, avsett att ge möjligheter för investeringar från syd med nordkoreansk arbetskraft. Produktion i några företag har kommit igång i relativt begränsad skala. I Geumgangbergen i Nordkorea drivs ett samarbete för sydkoreansk turism. Sydkorea har inom ramen för samarbetet lämnat betydande humanitär hjälp till Nordkorea, bl.a. gödningsmedel och ris.

Säkerhetssituationen på halvön har under de senaste åren tagit en ny dramatisk vändning. Nordkorea lämnade ickespridningsfördraget (NPT) i januari 2003, utvisade IAEA:s inspektörer i samma sammanhang och har i februari 2005 annonserat att man innehar kärnvapen. Sommaren 2004 avstannade även mötesverksamheten mellan Nord- och Sydkorea, bl.a. efter det att Sydkorea från tredje land tagit emot en grupp om över 400 nordkoreanska flyktingar. Sommaren 2005 ökade dock intensiteten kraftigt i den interkoreanska dialogen. Intensiva ansträngningar pågår att nå en uppgörelse om ett kärnvapenfritt Korea genom att nå samtal inom ramen för de s.k. sexpartssamtalen (Nordkorea, Sydkorea, USA, Kina, Ryssland och Japan).

Asienstrategin: uppföljning och överväganden inför framtiden

Under 1999-2000 inleddes en svensk satsning på Sydkorea med fokus på handel och ekonomi. Ett handelssekreterarkontor öppnades i Seoul under 2002, och ambassaden förstärktes under 2004 med en ytterligare senior utsänd, med huvudinriktning på främjande och ekonomi. Under 2004-2005 har satsningen på Sydkorea intensifierats.

I Sydkorea finns ett omfattande och brett intresse för Sverige, inte minst våra erfarenheter på välfärdsområdet, men också om samverkan mellan arbetsmarknadens parter etc. Mycket av det koreanska intresset av svenska företeelser kom också till uttryck under statsministerns besök i Korea 2004 och ambassaden har en kontinuerlig uppföljning av dessa frågor.

Samarbete mellan Sverige och Sydkorea i internationella frågor har fördjupats under senare år. Sverige och Sydkorea är medlemmar i samma internationella organ och har ofta samma värderingar. Vi kan därigenom ofta samarbeta och stödja varandra i skilda sakfrågor.

Sverige och EU har en fortsatt roll att spela i de interkoreanska relationerna. Hos båda parter finns en beredskap att lyssna på svenska uppfattningar och Sverige bör fortsätta att stödja en utveckling som försäkrar en kärnvapenfri koreansk halvö, Nordkoreas återinträde i NPT, interkoreanskt samarbete och stöd för mänskliga rättigheter.

I den fortsatta utvecklingen av relationerna bör Sverige eftersträva ökade kontakter mellan de båda ländernas näringsliv. Sydkorea är förhållandevis okänt för många små och medelstora svenska företagare.

Under statsministerns besök 2004 undertecknades ett samarbetsavtal mellan Invest Korea och ISA. Ett intresse finns för ömsesidiga investeringar och såväl svensk som koreansk industri har på några specialområden såsom IT och Biotech mycket gemensamt.

För att göra Sverige mer synligt och kanske bli ett begrepp för en bredare publik har sedan 2004 en särskild satsning kallad "Definitely Swedish!" gjorts. Denna typ av aktivitet väntas få positiva konsekvenser på alla de samarbetsområden som ambassaden söker förstärka. Ambitionen är att denna typ av främjandeaktiviteter ska fortsätta. Inom begreppet "Definitely Swedish" faller många av de ekonomiska och andra samarbetsområden som kännetecknar det moderna Sverige och som till mycket har en naturlig gemenskap med den koreanska önskan om att tillägna sig ökade kunskaper om Sverige.

6.20 Taiwan

Utvecklingen sedan 2002

Utvecklingen i Taiwan sedan 2002 har präglats av ekonomisk återhämtning. Taiwan har åtnjutit en hög exportledd tillväxt under 2003-2005, inte minst på grund av den globala efterfrågan på hårdvara inom IT-sektorn, maskiner samt verktyg. Industriinvesteringarna har ökat kraftigt och den privata konsumtionen har åter tagit fart.

Kraftiga strukturförändringar har ägt rum inom det taiwanesiska näringslivet. Stora delar av tillverkningsindustrin har förlagts till Kina, medan kunskapsinnehållet ökar kraftigt i produkter tillverkade i Taiwan. Trenden är att taiwanesiska företag försöker lansera egna varumärken. Taiwan satsar stora resurser på tjänstesektorn samt på bioteknik, fordon/fordonskomponenter/fordons elektronik.

Utlandsinvesteringarna är omfattande. Taiwan återfinns bland världens tio största utlandsinvestorare. Den övervägande delen går till Kina. Genom Taiwans medlemskap i världshandelsorganisationen (WTO) sedan 2002 har marknadstillträdet förbättrats inom vissa områden, men Taiwan hade till stor del redan före inträdet öppnat sin ekonomi för utländsk konkurrens.

Demokratin har fortsatt att utvecklas. Själva valproceduren och rösträkningen präglas av transparens, även om det fortfarande förekommer rapporter om korruption och röstköp i samband med större val. President- och parlamentsvalen 2004 vanns knappt av president Chen Shui-bian och dennes parti Democratic Progressive Party (DPP), som innehar regeringsmakten men saknar egen majoritet i parlamentet.

Den helt överskuggande politiska frågan är förhållandet till fastlandet och huruvida befolkningen i Taiwan i första hand ser sig själva som kineser eller taiwaneser. Befolkningen är djupt splittrad i frågan. En direkt konfrontation mellan Taiwan och Kina skulle snabbt riskera att få katastrofala och globala konsekvenser. Kina ser med stor misstänksamhet på den nuvarande ledningen i Taipei, som företräder en linje som framhåller en egen taiwanesisk identitet. Den kinesiska militära upprustningen med ett ökande antal missiler riktade mot Taiwan har stärkt misstron i Taiwan mot Kinas avsikter. Oron spädades på i mars 2005 när Kina antog en lag som kodifierade bruk av "icke-fredliga medel" för att förhindra att Taiwan tog steg i riktning mot en självständighetsförklaring. Vissa närmanden har dock gjorts vad gäller en del praktiska frågor, t.ex. upprättades direkta charterflyg under det

kinesiska nyåret 2004 och 2005, och ledare för den taiwanesiska oppositionen, bl.a. den forna ärkerivalen Kuomintang besökte under 2005 Kina på inbjudan av den politiska ledningen.

Taiwan fortsätter att vara diplomatiskt isolerat (Taiwan erkänns endast av 26 länder) och utestängt från de flesta internationella organisationer. Ett betydande undantag är WTO. Taiwans ansträngningar att öka sitt deltagande i internationella organisationer har koncentrerats på att uppnå observatörskap i världshälsoorganisationen WHO, vilket hittills har misslyckats.

Planer finns för närvarande på att ge mänskliga rättigheter grundlagskydd. Nya lagar har införts som förstärker kvinnors och urbefolkningens mänskliga rättigheter och ökar den offentliga insynen i kriminalvården. Dödsstraffet tillämpas fortfarande, även om dess bruk har minskat i omfattning.

Asienstrategin: uppföljning och överväganden inför framtiden

Sverige, liksom övriga EU-länder och de flesta andra länder, följer en "ett-Kina-politik" och har därför inga diplomatiska förbindelser med Taiwan. Kontakterna mellan Sverige och Taiwan är dock omfattande avseende handel- och investeringar, akademiskt utbyte, forskning, turism och kultur. Vidare förekommer samarbete mellan olika NGO:s och politiska partier. Som ett led i främjandearbetet har under senaste år flera svenska besök ägt rum i Taiwan på statssekreterarnivå. Taiwanesiska ministrar har besökt Sverige varje år.

Många av framtidens utmaningar är globala till sin karaktär och berör alla delar av världssamfundet. Taiwan bör därför få delta i exempelvis det internationella hälsosamarbetet, förutsatt att detta ej skulle kräva nationsstatus. Sverige kommer att inom ramen för "ett-Kina-politiken" fortsatt verka för ett ökat taiwanesiskt deltagande i vissa internationella organisationer.

Handeln mellan Sverige och Taiwan har inte ökat i takt med import/exportökningarna på respektive marknad. På senare tid har dock det kommersiella utbytet åter ökat. Svenska företag har det senaste året vunnit flera betydande order som kommer att reflekteras i framtida handelssiffror. Antalet svenska företag som har etablerat verksamhet i Taiwan växer. Flera taiwanesiska företag har etablerat sig i Sverige med försäljningskontor, regionala huvudkontor och forskningsenheter. Det dubbelbeskattningsavtal som trädde i kraft 2005 mellan Exportrådet och Taipei Mission in Sweden väntas få betydelse för svenska företag med verksamhet i Taiwan, liksom för taiwanesiska investerare i Sverige. Export och investeringsfrämjandet bör vara fortsatt högt prioriterat vad Taiwan.

Över sju miljoner taiwaneser åker utomlands på semester varje år. Turismen till Europa ökar men andelen som besöker Sverige är fortfarande jämförelsevis låg, uppskattningsvis 11-12.000 personer. Främjarinsatser på turistområdet bör kunna ge en betydande ökning från denna nivå.

Kulturutbytet mellan Sverige och Taiwan har ökat på senare år, vilket är positivt för Sverige-bilden i Taiwan. Även det akademiska utbytet/samarbetet har växt under senare år, men befinner sig fortfarande

på en blygsam nivå. Fortsatta insatser för att utöka samarbetet är angelägna, inte minst i ljuset av de positiva erfarenheter som de nuvarande samarbetena gett upphov till. Skr. 2005/06:57

6.21 Thailand

Utvecklingen sedan 2002

Thailands ekonomiska tillväxt har de senaste åren varit god. Under 2004 var tillväxten drygt 6 procent men för 2005 har framförallt de höga oljepriserna inverkat menligt på tillväxten som spås hamna på drygt 4 procent. Regeringen förväntas trots detta kunna hålla en balanserad budget, främst med hjälp av högre skatteintäkter och icke-budgetära inkomster såsom privatiseringar av statliga företag. Regeringen planerar även infrastrukturinvesteringar under de kommande fem åren.

Utrikespolitiskt lägger Thailand en allt starkare vikt på närområdet och ASEAN. Handelspolitiskt har landet haft en tvådelad policy genom att man har stött förhandlingarna i WTO men även förhandlat fram bilaterala frihandelsavtal med olika handelspartners. De mest heltäckande avtalen som landet slutit hittills är med Australien och Nya Zeeland, medan Japan och USA står på tur.

När premiärminister Thaksin Shinawatras parti, Thai Rak Thai, vann parlamentsvalet i februari 2005 blev han den förste thailändske premiärminister som suttit en hel mandatperiod och återvalts. Thailand är en etablerad demokrati.

Trots regeringens uttalade ambitioner att föra den demokratiska utvecklingen vidare kan konstateras att respekten för de mänskliga rättigheterna, rättssäkerheten och den demokratiska utvecklingen i Thailand minskat under de senaste åren. Rapporter förekommer om övergrepp mot de mänskliga rättigheterna, bl.a. i samband med oroligheterna i landets sydligaste provinser och med regeringens kampanjer mot droger, illegal arbetskraft och korruption.

Oroligheterna i landets tre sydligaste muslimdominerade provinser flammade upp efter militären stormade moskén i Krue Se i april 2004 i jakt på militanta extremister som tagit sin tillflykt till moskén. Relationerna till Malaysia men även till Indonesien, har ända sedan de eskalerade oroligheterna i de sydligaste provinserna påverkats i negativ riktning. Oroligheterna i södra Thailand är sannolikt regeringens svåraste politiska fråga och man har börjat hantera den med stort allvar. Regeringen har under våren 2005 tillsatt en nationell försoningskommission som har till uppgift att föreslå åtgärder som främjar förtroende och försoning så att oroligheterna i de södra provinserna upphör. Oroligheterna har hittills (senhösten 2005) krävt fler än 1000 dödsoffer sedan januari 2004.

Tsunamin i den Indiska Oceanen under annandagen 2004 uppskattas ha dödat drygt 5000 människor i Thailand, däribland många turister i de populära turistorterna i södra Thailand och 543 svenskar. Under 2004 beräknades totalt 12 miljoner turister besöka Thailand. Det gör turistsektorn till en mycket viktig inkomstkälla (ca 6 procent av BNP) för landet. Under de senaste åren har drygt 200 000 svenskar årligen besökt

Thailand. Det återstår att se hur tsunami-katastrofen påverkar turismen till Thailand på längre sikt. Skr. 2005/06:57

Asienstrategin: uppföljning och överväganden inför framtiden

Genom det relativt stora besökutbytet under de senaste åren har Sverige en god grund att stå på i de bilaterala relationerna med Thailand. I linje med rekommendationerna i Asienstrategin har flera högnivåbesök ägt rum i landet under senare år. Ett statsbesök ägde rum i Thailand 2003 och statsministern besökte landet 2004 för att senare under samma höst ta emot den thailändske premiärministern på ett svarsbesök. Därutöver har ett flertal ministrar genomfört besök i båda riktningarna. Under början av 2005 besökte kungaparet såväl som statsministern och flera statstråd Bangkok och de katastrofdrabbade områdena i södra Thailand.

Ett generalkonsulat har upprättats i Phuket i januari 2005. Verksamheten är inriktad på att identifiera de efter tsunamin saknade svenskarna och att bistå anhöriga när de återvänder för att besöka katastrofområdet.

Två större projekt har utvecklats sedan 2004. Det ena är en marknadsföring av stridsflygplanet Gripen som en del av ett försvarspaket till den thailändska försvarsmakten. Det andra är en gemensam aktionsplan för att främja relationerna mellan de båda länderna inom en rad olika sektorer. Delvis griper dessa båda frågor in i varandra genom det föreslagna industripaketet men aktionsplanen kan även stå på egna ben oavsett en försäljning av flygplanet. När förhandlingen om gemensamma aktionsplanen slutförts vidtar arbetet med att fylla aktionsplanen med konkret innehåll. Detta blir en av ambassadens främsta uppgifter under de kommande åren. Det är angeläget att såväl regeringskansliet och myndigheter som den privata sektorn i både Sverige och Thailand engageras för att genomföra parternas intentioner som de är utvecklade i den gemensamma aktionsplanen.

Inom ramen för den gemensamma aktionsplanen finns en överenskommelse om samarbete på biståndssidan. Thailand vill fortsatt kunna delta i olika regionala projekt, men accepterar inte längre att erhålla traditionellt utvecklingsbistånd. Mot denna bakgrund ingick Sverige och Thailand i oktober 2005 ett bilateralt avtal om trepartssamarbete inom biståndsområdet.

Inom handelsområdet har arbetet fortsatt med olika främjandeinitiativ inom de sektorer som utpekats i Asienstrategin. Svensk export till Thailand har minskat något under de senaste åren medan importen från Thailand har ökat. Seminarier och utställningar har hållits under de senaste åren inom områdena IT, papper och massa, säkerhet samt hälso- och sjukvård. Ambassaden planerar främjandesatsningar inom design- och energisektorerna. De planerade stora infrastruktursatsningarna i landet gör det fortsatt intressant att bevaka detta område i syfte att hitta någon lämplig nisch för svenska företag. Den fortsatta moderniseringen av den thailändska försvarsmakten är en annan intressant sektor.

I uppdateringen av Asienstrategin 2002 noterades att de svenska insatserna inom miljöområdet skulle stärkas och ett svenskt regionalt miljösekretariat (SENSA) under Sidas huvudmannaskap inrättas i Bangkok. Detta kontor har nu verkat i tre år och en utvärdering av dess

verksamhet har skett. Beslut har fattats om att sekretariatet kommer att förlängas. Skr. 2005/06:57

I den förra Asienstrategin fanns tankar om att Sverige borde utveckla samarbetet med det civila samhället i Thailand och de nya demokratiska institutioner som har byggts upp, t.ex. ombudsmannaämbetet, anti-korrupsionskommissionen och den nationella kommissionen för mänskliga rättigheter. Detta har inte fullt ut realiserats och här finns mer att göra i framtiden.

Sverige har i enlighet med strategin fortsatt att ta initiativ till ökad samverkan med Thailand på den utrikespolitiska arenan. Ökade ansträngningar bör göras för att fortsätta utveckla samarbetet i andra internationella frågor, t.ex. FN-frågor och inom olika sakområden, t.ex. narkotikabekämpning. Polissamarbetet med Thailand löper väl men det finns utrymme för utökat samarbete inom exempelvis bekämpning av terrorism, organiserad brottslighet och gränsöverskridande brottslighet. En överenskommelse om ett utökat polissamarbete håller på att framförhandlas. Ett fortsatt mångfacetterat besöksutbyte är angeläget för att driva på frågorna inom de olika sakområdena samt fortsätta utveckla de goda relationerna mellan Sverige och Thailand.

6.22 Vietnam

Utvecklingen sedan 2002

Vietnam har fortsatt den förnyelseprocess, *doi moi*, som man slog in på 1986. Denna innebär gradvis anpassning till omvärlden och marknadsekonomin. Landets ekonomi har uppvisat en genomsnittlig tillväxt på 7,5 procent under de senaste tio åren. Utvecklingsmålet att halvera andelen fattiga har redan uppnåtts men fortfarande lever en fjärdedel av befolkningen under fattigdomsgränsen. Gapet mellan rika och fattiga ökar liksom skillnaderna i levnadsstandard mellan stads- och landsbygdsbor.

Den inrikespolitiska situationen är stabil, understödd av god tillväxt. Missnöjesyttringar förekommer från tid till annan, på senare år framför allt bland etniska minoriteter i centrala högländerna. Det finns dock ingen samlad opposition som skulle kunna utgöra eller erbjuda ett alternativ till dagens politiska ledning. Inom det enda tillåtna partiet, Vietnams kommunistiska parti, finns flera falanger med tilltagande meningsmotsättningar, vilket på sikt skulle kunna bana väg för ett flerpartisystem. Åsiktsskillnaderna rör ofta den ekonomiska politiken och dess sociala konsekvenser.

Det finns samtidigt en tilltagande frustration över ineffektivitet och maktmissbruk hos de styrande, såväl centralt som ute i landet. De ökande klyftorna i samhället har lett till krav på sociala, ekonomiska och politiska förändringar. Reformerna har inletts för att söka tillgodose kraven då fortsatt ökad välfärd för folkflertalet är en förutsättning för att partiet ska kunna upprätthålla sin legitimitet. Ett annat allvarligt hot mot partiets trovärdighet är korruptionen som fått stark utbredning i hela samhället. Krafttag tas nu för att komma tillrätta med detta problem, men några snabba resultat är knappast i sikte.

Vietnam håller sin tionde partikongress sommaren 2006 och betydande personförändringar är att vänta. Ingångna handelsavtal med ASEAN, USA och EU samt förestående WTO-medlemskap kräver fortsatta handelsliberaliseringar och andra marknadsreformer, vilka kommer att fortsätta ge kännbara effekter.

Situationen beträffande mänskliga rättigheter har förbättrats. Människors privata sfär fortsätter att vidgas. Fler ger uttryck för en mer kritisk hållning till stat och parti. Regeringens, nationalförsamlingens och andra institutioners ställning i förhållande till partiet har stärkts. Vietnam för idag en dialog om mänskliga rättigheter med omvärlden. Vietnam framhåller i dessa sammanhang sina framsteg på området ekonomiska och sociala rättigheter. Från västligt håll uppmärksammas fortsatt bristen på åsikts- och yttrandefrihet, pressfrihet och religionsfrihet. Vidare påtalas de stränga straffen för ”brott mot nationens säkerhet” och dödsstraffet som kan utdömas för 29 olika typer av brott, även ekonomiska.

Vietnam är idag en integrerad medlem av det globala samfundet och åtnjuter starkt stöd av omvärlden. Inflödet av offentligt utvecklingsbistånd har ökat dramatiskt. Totalt är Vietnam den näst största mottagaren av offentligt utvecklingsbistånd efter Kina. Vietnam öppnar nya ambassader varje år och allt fler länder öppnar ambassad i Hanoi. Landet deltar aktivt i ASEAN och har som målsättning att bli medlem i WTO tidigt under 2006 och siktar på medlemskap i FN:s säkerhetsråd 2008-09. Vietnams relationer med omvärlden styrs av en ambition att hålla sig väl med alla länder. Man glömmer inte gamla vänner såsom Sverige, samtidigt som förbindelserna med Kina, det regionala samarbetet, förhållandet till den gamla fienden USA samt relationen med biståndsgiganten Japan har ett större substansvärde inför framtiden.

Asienstrategin: uppföljning och överväganden inför framtiden

Asienstrategin utgick från att förbindelserna skulle fortsätta att utvecklas från att vara övervägande biståndsinriktat till att innehålla en allt större del av ömsesidigt utbyte inom handel, teknologi och vetenskap samt kultur. Så har också skett. Besöksutbytet har varit livligt. Det svenska statsbesöket i Vietnam 2004 markerade 35-årsjubiléet av diplomatiska förbindelser och befäste de goda förbindelserna. Därtill bidrar forsknings- och utbildningsinstitutioner såsom Handelshögskolan i Stockholm, Karolinska institutet, Umeå universitet, Lunds universitet etc. samt enskilda organisationer till att kontaktytorna är många och vitt förgrenade. Det breda intresset för Vietnam märks också i den svenska turistströmmen, som tredubblats på tio år.

Sedan år 2000 har Sveriges handel med Vietnam nära nog dubblats, men nivån är fortfarande låg. Svenska företag ser stor potential i landets ekonomiska tillväxt och stora inhemska marknad. De svenska investeringarna återfinns i mobil telefoni samt i byggnads- och tillverkningsindustrin men är fortfarande blygsamma. Det finns vidare en betydande exportpotential inom säkerhets- och försvarssektorn.

Under de senaste åren har dock kontaktytorna mellan biståndet och det svenska näringslivet minskat, bl.a. för att praktiskt taget inga nya u-krediter beviljats.

Ett kreativt tänkande för att bättre tillvarata den svenska resursbasen och en förutsättningslös diskussion om hur Vietnams utveckling bäst kan främjas bör fortsätta. Landets gynnsamma utveckling och Sveriges speciella förhållande till Vietnam gör landet särskilt intressant för att implementera den globala utvecklingspolitiken.

Sveriges utvecklingssamarbete med Vietnam regleras i landstrategin för perioden 2004-2008. Den syftar till att främja Vietnams förutsättningar att långsiktigt och på ett miljömässigt hållbart sätt minska fattigdomen samt främja öppenhet och utveckling i riktning mot demokrati och ökad respekt för mänskliga rättigheter. Samarbetet innefattar miljö- och naturresursfrågor, hälsoområdet, forskning, rätts- och förvaltningsreform och privatsektorutveckling. Stark tonvikt läggs på att främja rättighetsperspektivet generellt och att föra dialog inom områden som mänskliga rättigheter, landfrågor, hiv/aids, rätt till bäst möjliga hälsa, fattigdom och miljö.

Sverige har på Vietnams begäran inlett samarbete när det gäller korruptionsbekämpning och utökad rättsreform. MR-aspekter prioriteras i landstrategin för 2004-2008 och resultat på detta område kommer att styra det fortsatta utvecklingssamarbetet.

Vietnams snabba utvecklingstakt aktualiserar också frågan hur länge Sverige ska fortsätta utvecklingssamarbetet med Vietnam. Fattigdomen är fortfarande utbredd i landet och klyftorna mellan rik och fattig ökar. I nästa strategiprocess bör diskutera olika scenarios på kort och lång sikt med hänsyn tagen till senaste årens utveckling när det gäller mänskliga rättigheter och demokrati.

6.23 Östtimor

Utvecklingen sedan 2002

Den 20 maj 2002 blev Östtimor en självständig stat. FN tog över styret av landet sedan den självständighetsomröstning som hölls 1999 urartade i våldsamheter av Indonesien-stödd milis. Indonesien tvingades efter starka internationella påtryckningar acceptera att en fredsframtvängande styrka under australiensisk ledning gick in i Östtimor för att återställa ordningen. FN övertog hela ansvaret för territoriets förvaltning och säkerhet. En ny konstitution antogs i mars 2002 och i april samma år valdes den före detta frihetskämpen Xanana Gusmão till landets första president.

Att etablera en självständig stat har inneburit en stor utmaning för östtimoreserna, trots omfattande stöd från det internationella samfundet. Landet var fattigt redan innan den katastrof som inträffade i samband med folkomröstningen och våldsamheterna raserade den ekonomiska infrastruktur som fanns. Ett grundläggande problem för uppbyggnaden av det självständiga Östtimor är bristen på mänskligt kapital, i form av utbildade östtimoreser.

FN har sedan självständigheten fortsatt att stödja utvecklingen av landets institutioner och säkerställa stabiliteten. FN:s verksamhet har under de senaste åren till stor del fokuserats på att utbilda östtimoreser för att överta de funktioner i förvaltning, polis och gränsövervakning som

under en övergångsperiod skötts av världsorganisationen. Dessa insatser har i vissa delar varit framgångsrika, bl.a. kunde ett självständigt polisväsende inrättas i Östtimor under 2004. I andra delar har arbetet dock tagit betydligt längre tid än väntat. Ett område där framstegen varit långsamma är t.ex. utvecklingen av rättsväsendet och utbildning av personal till detta. Den 20 maj 2005 avslutades den fredsbevarande delen av FN-missionen i landet. Kvar finns en mindre politisk mission, UNOTIL (United Nations Office in Timor-Leste) med rådgivande funktion fram till maj 2006.

Relationerna mellan Östtimor och Indonesien har förbättrats dramatiskt sedan 2002. President Gusmão har spelat en central roll i försoningen mellan länderna. En utestående fråga är dock hur man ska handskas med de brott mot mänskliga rättigheter som begicks av Indonesien-stödd milis 1999. Den s.k. vänskapskommission som 2004 inrättades av de båda länderna för att vidare hantera frågan anses inte av det internationella samfundet ha förutsättningar att leda till en rättsligt acceptabel lösning av de aktuella brottsfallen. En av FN tillsatt expertpanel har t.ex. föreslagit att frågan hänskjuts till en internationell tribunal.

Östtimors ekonomiska situation har förändrats dramatiskt under 2004-2005 genom att större inkomster än väntat börjat strömma in från de olje- och gasfyndigheter som förvaltas gemensamt med Australien. Inkomsterna från oljan under 2005 uppskattas till 244 miljoner US-dollar. Segslitna förhandlingar pågår sedan flera år med Australien om rätten till övriga olje- och gasfyndigheter längs den omtvistade havsgränsen. Oljeintäkterna inger hopp om ett framtida välstånd, men innebär också risker för korrruption. Den östtimoresiska regeringen har, i likhet med Norge, upprättat en särskild oljefond. Samtidigt behöver Östtimor diversifiera sin ekonomi för att inte bli helt beroende av olja och gas.

Asienstrategin: uppföljning och överväganden inför framtiden

Sveriges förbindelser med Östtimor är mycket goda. Besöksutbytet mellan länderna har varit omfattande de senaste åren, speciellt vad gäller östtimoresiska besök i Sverige.

Sveriges stöd till Östtimor under de svåra åren av frigörelsen från Indonesien har bidragit till särskilt nära band mellan länderna. Sedan självständigheten 2002 har ambassaden i Jakarta fortsatt att göra relativt täta kontaktbesök hos såväl FN-organisationerna, som timoresiska politiker, biståndsorgan och enskilda organisationer. Sedan situationen i Östtimor alltmer stabiliserats har det dock under perioden varit naturligt att gradvis minska något på kontakterna. Det internationella samfundets stöd, inklusive Sveriges, utgör dock fortfarande en viktig faktor för att trygga de investeringar man hittills gjort i landet för varaktig fred och stabilitet.

Sedan 1998 har Sverige bidragit med drygt 182 miljoner kronor till Östtimor, främst genom FN. Sverige har också bidragit med civilpolis och militärobservatörer till FN-insatsen. Under våren 2005 antogs en ny regionstrategi som bl.a. inkluderar utvecklingssamarbetet med Östtimor. Enligt landstrategin kommer fokus i utvecklingssamarbetet under de

närmaste åren att ligga på god samhällsstyrning och mänskliga rättigheter. Skr. 2005/06:57

Sverige söker även fortsättningsvis bidra till att Östtimor utvecklas i riktning mot ökad stabilitet och välbefinnande. En nyckelfråga under de närmaste åren är om landet förmår fullfölja övergången till en självständig demokratisk stat. Utvecklingen av ett starkt flerpartisystem med en fungerande opposition kommer att vara en viktig faktor i denna process. Det svenska stödet till Östtimors parlament utgör i detta avseende ett viktigt bidrag.

Bilaga 1 - Förkortningar

AsDB	Asian Development Bank (Asiatiska utvecklingsbanken)
AFTA	ASEAN Free Trade Area
AMM	Aceh Monitoring Mission
APEC	Asia-Pacific Economic Co-operation. Handelspolitiskt samarbetsorgan med f.n. 21 medlemmar, huvudsakligen i Stillahavsregionen, bl.a. ASEAN-länderna, Kina, Japan, Sydkorea, USA, Canada, Australien, Nya Zeeland och Ryssland
ARF	ASEAN Regional Forum. Säkerhetspolitiskt forum. Medlemmar: ASEAN länderna och tretton dialogpartners: EU, Japan, USA, Kina, Australien, Canada, Sydkorea, Nya Zeeland, Indien, Mongoliet, Nordkorea, Ryssland och Papua Nya Guinea
ASEAN	Association of South-East Asian Nations. Medlemmar: Brunei, Kambodja, Burma, Indonesien, Laos, Malaysia, Filippinerna, Singapore, Thailand och Vietnam
ASEAN+3	Association of South-East Asian Nations, samt Kina, Japan och Sydkorea
ASEF	Asia-Europe Foundation. Stiftelse för intellektuellt, kulturellt och mellanfolkligt samarbete för ASEM:s medlemsländer (se nedan)
ASEM	Asia-Europe Meeting. Forum för dialog och samarbete. Medlemmar: EU:s medlemsländer och Brunei, Filippinerna, Indonesien, Malaysia, Singapore, Thailand, Vietnam, Japan, Kina och Sydkorea
CAT	Convention Against Torture, FN:s kommitté mot tortyr
CCICED	China Council for International Cooperation on Environment and Development
CEDAW	Convention on the Elimination of All Forms of discrimination Against Women (Kvinnokonventionen)
CEPA	China Environmental Protection Agency
CERD	International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (Rasdiskrimineringskonventionen)
CPAS	Center for Pacific Asia Studies (Centrum för Stillahavs- asienstudier) vid Stockholms universitet
CRC	Convention on the Rights of the Child (Barnkonventionen)
CSD	Commission on Sustainable Development (FN:s kommission för hållbar utveckling)
CSR	Corporate Social Responsibility
ESCAP	United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific
ECHO	Humanitarian Aid Department of the European Commission
EFTA	European Free Trade Association
EIJS	European Institute of Japanese Studies (Japaninstitutet) vid Handelshögskolan i Stockholm

GATT	General Agreement on Tariffs and Trade
GEF	Global Environmental Facility (Globala miljöfonden)
GUSP	Gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken
HDI	Human Development Index
IAEA	International Atomic Energy Agency
ICCPR	International Covenant on Civil and Political Rights (Konventionen om medborgliga och politiska rättigheter)
ICESCR	International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter)
ICRC	International Committee of the Red Cross
ILO	International Labour Organization (Internationella arbets- organisationen)
IMF	International Monetary Fund (Internationella valuta- fonden)
IPEC	ILO:s barnarbetsprogram
ISA	Invest in Sweden Agency
ISAF	International Security Assistance Force in Afghanistan
ITPS	Institutet för tillväxtpolitiska studier
KI	Karolinska Institutet
KTS	Kontraktsfinansierat tekniskt samarbete
MFA	Multifiberavtalet
MUL	Minst Utvecklade Länder
MR	Mänskliga rättigheter
NAFTA	North American Free Trade Agreement. Handelsavtal mellan USA, Canada och Mexico
NGO	Non Governmental Organization
NIAS	Nordic Institute of Asian Studies i Köpenhamn
NIR	Näringslivets Internationella Råd
NNSC	Neutral Nations Supervisory Commission
NPT	Non Proliferation Treaty, Ickespridningsfördraget
ODA	Official Development Assistance
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
OHCHR	Office of the High Commissioner of Human Rights
OIC	Organization of the Islamic Conference
OPEC	Organization of the Petroleum Exporting Countries
OSSE	Organisation for Security and Cooperation in Europe (Organisation för säkerhet och samarbete i Europa)
PGU	Sveriges politik för global utveckling
PRS	Poverty Reductions Strategies (Nationella fattigdoms- strategier)
SAARC	South Asian Association for Regional Co-operation
SASNET	South Asia Studies Network
SENSA	Swedish Environmental Secretariat for Asia
SIBC	Sweden India Business Council
SLMM	Sri Lanka Monitoring Mission
SSAAPS	Swedish School of Advanced Asia Pacific Studies
STINT	Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning
SWEDINT	Försvarsmaktens centrum för internationell verksamhet

UD-ASO	Enheten för Asien och Oceanien, Utrikesdepartementet
UNAIDS	FN:s samlade program för hiv/aids-insatser
UNAMA	United Nations Assistance Mission in Afghanistan
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development (FN:s konferens om handel och utveckling)
UNDP	United Nations Development Programme (FN:s utvecklingsprogram)
UNEP	United Nations Environment Programme (FN:s miljöprogram)
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees (FN:s flyktingkommissariat)
UNHDR	United Nations Human Development Report
UNICEF	United Nations Children's Fund. (FN:s barnfond)
UNMOGIP	United Nations Military Observer Group in India and Pakistan (FN:s militära observatörsgrupp i Indien och Pakistan)
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime
UNTAET	United Nations Transitional Administration in East Timor
WHO	World Health Organization (Världshälsoorganisationen)
WTO	World Trade Organization

Bilaga 2 - FN:s konventioner

Ratifikationer FN:s centrala konventioner för de mänskliga rättigheterna

	International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights	International Covenant on Civil and Political Rights	International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination	Convention on the Rights of the Child	Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women	Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment	Convention relating to the Status of Refugees and Protocol
Stater							
Afghanistan	x	x	x	x	x	x	x
Bangladesh	x	x	x	x	x	x	
Bhutan			s	x	x		
Filippinerna	x	x	x	x	x	x	x
Hongkong SAR	x	x	x	x	x	x	
Indien	x	x	x	x	x	s	
Indonesien			x	x	x	x	
Japan	x	x	x	x	x	x	x
Kambodja	x	x	x	x	x	x	x
Kina	x	s	x	x	x	x	x
Korea (Dem Folkrep)	x	x		x	x		
Korea, Rep (Sydkorea)	x	x	x	x	x	x	x
Laos	s	s	x	x	x		
Malaysia				x	x		
Mongoliet	x	x	x	x	x	x	
Myanmar (Burma)				x	x		
Nepal	x	x	x	x	x	x	
Pakistan			x	x	x		
Singapore				x	x		
Sri Lanka	x	x	x	x	x	x	
Thailand	x	x	x	x	x		
Vietnam	x	x	x	x	x		

X = ratifierat

S = undertecknat

Bilaga 3 – Besöksutbyte på hög nivå mellan Sverige och Asien maj 2002-december 2005

Afghanistan

Utgående:

Försvarsminister, Leni Björklund, april 2005

Inkommande:

President Hamid Karzai, dec 2002

Minister of Foreign Affairs, Mr Abdullah Abdullah, dec 2002

Minister of Reconstruction, Mr Mir Mohammed Amin Farhang, dec 2002

Minister of Women Affairs, Ms Habiba Sorabi, dec 2002

Minister of Urban Affairs, Mr Youssef Pashtun, dec 2002

(Samtliga statsråd ovan reste tillsammans med pres. Karzai)

Minister of Light Industry & Food Stuff, Mr Alem Razm, nov 2003

Minister of Women Affairs, Ms Manruda Jalal, aug 2005

Bangladesh

Utgående:

Biståndsminister Carin Jämtin, jan 2004

Inkommande:

Kommunikationsminister Nazmul Huda, juni 2003

Finansminister Saifur Rahman, april 2004

Justitieminister Ahmed, april 2005

Brunei

Utgående:

Statsbesök, feb 2004

Burma

-

Filippinerna

Utgående:

Migrationsminister Barbro Holmberg, feb 2004.

Inkommande:

Utrikesminister Blas Ople, okt 2002

Hongkong

Utgående:

Infrastrukturminister Ulrica Messing, nov 2004

Finansminister Pär Nuder, nov 2005

Inkommande:

Dåvarande Chief Secretary for Administration (nuvarande Chief Executive) Donald Tsang, maj 2004

Secretary for Health, Welfare and Food, Dr York Chow, maj 2005

Indien

Utgående:

Miljöminister Lena Sommestad i samband med FN:s klimatmöte i New Delhi, okt 2002

Näringsminister Leif Pagrotsky, april 2003

Biståndsminister Carin Jämtin, jan 2004

Statsminister Göran Persson, jan 2004

Infrastrukturminister Ulrica Messing, sep 2005

Inkommande:

Vattenresursminister, hösten 2003

IT- och kommunikationsminister Dayanidhi Maran, jun 2005

Indonesien

Utgående:

Biståndsminister Carin Jämtin, jan 2005 och dec 2005

Utrikesminister Laila Freivalds, mars 2005

Inkommande:

Justitieminister Yusril Ihza Mahendra, nov 2002

Japan

Utgående:

Infrastrukturminister Ulrica Messing, juni 2002

Statsminister Göran Persson, mars 2004

Miljöminister Lena Sommestad, nov 2004

Jordbruks- och konsumentminister Ann-Christin Nykvist, nov 2004

Näringsminister Thomas Östros, april 2005

Utrikesminister Laila Freivalds i samband med ASEM:s utrikesminister möte i Kyoto, maj 2005

Inkommande:

Min. of Health, Labour and Welfare Mr Sakaguchi, aug 2002

Min. of Education, Science and Culture Mrs Tooyama, sep 2002

Min. of Science and Technology Mr Hosoda, april 2003

Min. of Financial, Economic and Fiscal policy Mr Takenaka, jan 2004

Min. of Science and Technology Mr Motegi, maj 2004

Kambodja

-

Kina:

Utgående:

Näringsminister Leif Pagrotsky, Peking och Qingdao, nov 2002.

Utbildningsminister Thomas Östros, okt 2003.

Justitieminister Thomas Bodström, jan 2004.

Miljöminister Lena Sommestad, april 2004.

Utrikesminister Laila Freivalds, juni 2004.

Näringsminister Thomas Östros, sept 2005

Kommunikationsminister Ulrica Messing, okt 2005

Finansminister Pär Nuder, nov 2005

Vård- och äldreomsorgsminister Ylva Johansson, nov 2005

Samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin, nov 2005

Inkommande:

Vice Premiärminister Zeng Peiyan, 2002.

Utrikesminister Li Zhaoxing, april 2004.

Vice premiärminister Mme Wu Yi, sep 2004.

Laos:

Inkommande:

Vice premiärminister Somsavat Lengsavad, april 2005

Malaysia:

Utgående:

Justitieminister Thomas Bodström, feb 2005

Inkommande:

Statsbesök, sep 2005

Ministern för vetenskap och miljö Dato Law Hieng Ding, dec 2002

Naturresursminister Dr Lim Keng Yaik och arbetslivsminister Dr Fong Chan Onn, juni 2003

Premiärminister Mahathir, sep 2003

Ministern för energi, kommunikation och multimedia Datuk Amar Leo Moggie, försvarsminister Dato' Sri Mohd Najib Tun Hj Abd Razak, ministern för vetenskap och miljö Dato' Law Hieng Ding, ministern för inrikeshandel och konsumentfrågor Tan Sri Muhyiddin Yassin, ministern för nationell enighet och social utveckling Mdm Dato' Dr. Siti Zaharah Sulaiman och ministern för företagsutveckling Datuk Mohamed Nazri Abdul Aziz, besökte Sverige i samband med premiärminister Mahathirs besök i sep 2003.

Mongoliet

Utgående:

Statsminister Göran Persson, mars 2004

Inkommande:

Premiärminister, Nambaryn Enkhbayar samt Utbildningsminister och vice talman, jan 2003

Nepal

Utgående:

Justitieminister Thomas Bodström, jan 2004

Nordkorea

-

Pakistan

Utgående:

Biståndsminister Carin Jämtin, nov 2005

Inkommande:

President Pervez Musharraf, juli 2004

Statsråd, Mr Ghous Bux Khan Maher, Minister for Railways, aug 2003

Statsråd, Mr Khurshid M Kasuri, Minister of State for Foreign Affairs (tillsammans med president Musharraf), juli 2004

Statsråd, Mr Liaquat Ali Jatoi, Minister of Industries & Production (tillsammans med president Musharraf), juli 2004

Statsråd, Mrs Nilofar Bakhtiar, Minister of Women Dev, dec 2004

Singapore

Utgående:

Statsminister Göran Persson, jan 2004

Försvarsminister Leni Björklund, nov 2004

Justitieminister Thomas Bodström, feb 2005

Inkommande:

Vice premiärminister Tony Tan, maj 2005

Sri Lanka

Utgående:

Biståndminister Jämtin, feb 2005

Inkommande:

Minister of Economic Reform, Milinda Moragoda, nov 2002

Minister of Employment and Labour, Mahinda Samarasinghe, jan 2004

Minister of Telecommunications and Udarata Development, Mr. D.M.

Jayarathna, april 2005

Sydkorea

Utgående:

Statsminister Göran Persson, mars 2004

Statsråd Lena Sommestad, mars 2004

Inkommande:

Hälso- och socialminister Kim, Geun-tae, maj 2005

Taiwan

Inkommande:

Minister for Overseas Chinese Affairs, Fu-mei Chang, juni 2002

Transport- och kommunikationsminister Ling-san Lin, okt 2003

Miljöminister Juu-en Chang, juli 2004

Ekonomiminister Mei-Yueh Ho, maj 2005

Energiminister, Min-shen Ouyang, aug 2005

Thailand

Utgående:

Statsbesök, 25/2-1/3 2003

Besök av DDMM (efter tsunamin), feb 2005

Justitieminister Thomas Bodström, feb 2005

Försvarsminister Leni Björklund, nov 2004 och feb 2005

Statsminister Göran Persson, jan 2004 och jan 2005

Miljöminister Lena Sommerstad, jan 2005

Utrikesminister Laila Freivalds, dec 2004

Migrationsminister Barbro Holmberg, feb och sep 2004

Socialminister Lars Engkvist, feb 2003

Inkommande:

Vice premiärminister Surakiart Sathirathai, aug 2005

Premiärminister Thaksin, sep 2004

Kulturminister Anurak Chureema, juli 2004

IT- och telekomminister Surapong Subwonglee, juli 2003

Vietnam

Utgående:

Statsbesök, feb 2004

Utrikesminister Laila Freivalds, feb 2004 (m.a.a. statsbesöket)

Statsminister Göran Persson, okt 2004 (m.a.a. ASEM toppmöte)

Inkommande:

Utrikesminister Nguyen, Duy Nien, juni 2002

Kulturminister Pham, Quang Nghi, maj 2003

Vice Premiärminister Vu, Khoan, sep 2003, nov 2004

IT-minister Do, Trung Ta, okt 2003

Östtimor

Inkommande:

President Xanana Gusmão, jan 2004

Utrikesdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 15 december 2005

Närvarande: Statsministern Persson, statsråden Ringholm, Freivalds, Sahlin, Pagrotsky, Messing, Y. Johansson, Bodström, Sommestad, Karlsson, Nuder, M. Johansson, Hallengren, Björklund, Holmberg, Jämtin, Österberg, Orback, Baylan

Föredragande: statsrådet Freivalds

Regeringen beslutar skrivelse 2005/06:57 En svensk Asienpolitik.

Omslag: UD-PIK-Info
Foto: Yang Liu/CORBIS,
Jean-Léo Dugast/PHOENIX,
Henrik Berger/Försvarets Bildbyrå
Tryck: Elanders Gotab, Stockholm 2005

Beställningar:
Riksdagens tryckeriexpedition, 100 12 Stockholm
Tel: 08-786 58 10, Fax: 08-786 61 76
E-post: ordermottagningen@riksdagen.se